सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार
मन्त्रालयगत प्रगति विवरण

(आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को यथार्थ विवरण र आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुनसम्मको प्रगति विवरण)

सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार
आर्थिक मामिला मन्त्रालय
२०८०, जेठ

प्राक्कथन

नेपालको संविधानको धारा २०७ को उपधारा (२) बमोजिम प्रत्येक आर्थिक वर्षको आय र व्ययको अनुमान प्रदेश सभाको बैठक समक्ष प्रस्तुत गर्दा विभिन्न मन्त्रालयको लागि विनियोजित बजेट, बजेटको खर्च तथा उपलब्धि सम्बन्धी मन्त्रालयगत प्रगतिको विवरण पेश गर्नुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको हुँदा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा विनियोजित बजेट र सोको उपलब्धि तथा आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विनियोजित बजेट र २०७९ फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरण समावेश गरी मन्त्रालयगत प्रगति विवरण, २०८० तयार गरिएको छ।

चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेटले आत्मनिर्भर र समृद्ध सुदुरपश्चिम प्रदेश निर्माण गर्ने ध्येयका साथ कृषि, उद्योग र सेवा क्षेत्रको आधुनिकीकरण, व्यावसायीकरण र बजारीकरणमार्फत उत्पादन एवम् उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरी उच्च र दिगो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने, महामारी र विपद्बाट शिथिल भएको आर्थिक र सामाजिक क्षेत्रलाई पुनर्स्थापित गरी आर्थिक स्थायित्व कायम गर्ने, सरकारी, निजी र सहकारी क्षेत्रको सहकार्यबाट रोजगारी र स्वरोजगारका अवसर सिर्जना गरी गरिवी निवारणमा सहयोग गर्ने लगायतका उद्देश्य लिएको छ। प्रस्तुत बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि कार्यक्रम स्वीकृति र संशोधन, खर्च गर्ने अख्तियारी, निकासा, लेखाङ्कन, भुक्तानी, प्रतिवेदन र आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रणालीमा सुधार गरिएको छ। प्रदेशको वित्तीय व्यवस्थापन प्रणालीलाई जिम्मेवार, पारदर्शी, नतिजामूलक एवम् उत्तरदायी बनाउदै समग्र प्रदेशको आर्थिक स्थायित्व कायम गर्न प्रदेशको आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्न आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७९ लागू गरिएको छ। सार्वजनिक निकाय तथा पदाधिकारीको तदनुरूप वित्तीय उत्तरदायित्व प्रष्टरूपमा कायम भएको छ। मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई संस्थागत गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइएको छ। प्रदेशको वित्तीय अनुशासन कायम गर्ने दिशामा आर्थिक मामिला मन्त्रालयले कानुनी संरचनाको निर्माणलाई प्राथमिकता दिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को विनियोजित बजेटको खर्च करिब ७० प्रतिशत हुनु उत्साहप्रद नै रहेको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुन मसान्तसम्मको खर्च र सोको उपलब्धि सन्तोषजनक रहेको छ। प्रस्तुत विवरणले मन्त्रालय वा अन्य निकायलाई चालु आर्थिक वर्षमा विनियोजित बजेट, खर्चको अवस्था र हासिल भएका प्रमुख उपलब्धिका सम्बन्धमा प्रदेश सभालाई यथार्थ जानकारी हुने र यससँग सरोकार राख्ने सबैलाई उपयोगी हुने विश्वास समेत लिएको छु। अन्तमा, यो विवरण तयार गर्ने कार्यमा संलग्न सबैलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

२०८०, जेठ

नरेश कुमार शाही
आर्थिक मामिला मन्त्री

प्रगति विवरणको सम्बन्धमा

प्रस्तुत प्रगति विवरणमा सबै मन्त्रालय तथा निकायको संक्षिप्त परिचय, गत आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को यथार्थ खर्च र प्रगति, आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सुदूरपश्चिम प्रदेश विनियोजन ऐनद्वारा मन्त्रालयहरूलाई विनियोजित बजेटको २०७९ फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण तथा २०७९ फागुनसम्म सम्बन्धित मन्त्रालयबाट सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू र बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमको प्रगति विवरण संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सुदूरपश्चिम प्रदेशका स्थानीय तहहरूलाई २०७९ फागुन मसान्तसम्म प्रदान गरिएको वित्तीय हस्तान्तरण र सोही अवधिको यथार्थ खर्चको विवरण समावेश गरिएको छ।

प्रस्तुत प्रगति विवरणमा सम्बन्धित मन्त्रालय तथा निकायले उपलब्ध गराएका तथ्याङ्क, प्रगति एवम् सोसँग सम्बन्धित विवरणका अतिरिक्त खर्चका सम्बन्धमा प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयको खर्च व्यवस्थापन सम्बन्धी सूचना प्रणालीमा आधारित तथ्याङ्क समेत प्रस्तुत गरिएको छ।

आर्थिक मामिला मन्त्रालय

बिषय सूची

१ प्रदेश सभा.. २

१.१ पृष्ठभूमि.. २

१.२ दीर्घकालीन सोच :.. २

१.३ उद्देश्य :.. २

१.३.१ प्रदेश सभाको उद्देश्य :.. २

१.३.२ प्रदेश सभा सचिवालयको उद्देश्य :.. ३

१.३.३ रणनीति.. ३

१.३.४ जनशक्ति विवरण.. ४

१.४ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुनसम्म प्रदेश र सचिवालयबाट सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू.. ४

१.४.१ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डः................ ४

१.४.२ अन्य सम्पादित महत्वपूर्ण कार्यहरूः.. ५

१.४.३ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा प्रदेश र सचिवालयबाट सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू.... ५

१.५ आर्थिक वर्ष २०७८/७९को बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण ६

१.६ आर्थिक वर्ष २०७९/८० :को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको यथार्थ विवरण ७

२ प्रदेश लोक सेवा आयोग.. ८

२.१ पृष्ठभूमि.. ८

२.२ दीर्घकालीन सोच :.. ९

२.३ उद्देश्य :.. ९

२.४ रणनीति :.. ९

२.५ जनशक्ति विवरण :.. १०

२.६ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धित बुँदाहरूको हालसम्मको प्रगति विवरण.. ११

२.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादन भएका कार्यहरू १२

२.७.१ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डहरूः............ १२

२.७.२ अन्य सम्पादित महत्वपूर्ण कार्यहरूः.. १३

२.८ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण १४

२.९ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण १५

३ मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय.. १६

३.१ पृष्ठभूमि.. १६

३.२ दीर्घकालीन सोच... १६

३.३ उद्देश्य.. १६

३.४ रणनीति... १६

३.५ जनशक्ति विवरण १७
३.६ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धी वि फागुन मसान्तसम्मको प्रगति २०७९ बुँदाहरूकोवरणः..१८
३.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पदित कार्यहरूः २०
३.७.१ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड............ २०
३.७.२ प्रादेशिक कार्यक्रम कार्यान्वयन इकाई (PPIU) बाट सम्पादित कार्यहरू.......................२१
३.७.३ प्रदेश सुशासन केन्द्र (म्ग्ज्ज) बाट सम्पादित कार्यहरू...२१
३.८ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण............................. २२
३.९ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण...............२३
४ आर्थिक मामिला मन्त्रालय...२४
४.१ पृष्ठभूमि...२४
४.२ दीर्घकालीन सोचः..२४
४.३ उद्देश्य...२४
४.४ रणनीति... २५
४.५ कार्यक्षेत्र... २५
४.६ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुन मसान्तसम्मसम्म क्षेत्रगत रुपमा सम्पादन भएका :(क्षेत्रगत) महत्वपूर्ण कार्यहरू..३७
४.६.१ बजेट कार्यान्वयन तथा मूल्यांकन ३७
४.६.२ नीति तथा कानुन तर्जुमा र कार्यान्वयनः... ३८
४.६.३ परामर्श तथा सहमतिः ३८
४.६.४ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनः ३९
४.६.५ सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोषः ३९
४.७ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण ४०
४.८ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण ४०
५ उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय..४२
५.१ पृष्ठभूमि...४२
५.२ दीर्घकालीन सोंच.. ४३
५.३ उद्देश्य... ४४
५.४ कार्यक्षेत्र...४७
५.५ जनशक्ति विवरण ४८
५.६ आर्थिक वर्ष २०७९।८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धित बुँदाहरूको २०७९ फागुण मसान्तसम्मको प्रगति विवरण... ४८
५.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९।८० को फाल्गुण मसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू...५०
५.७.१ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको नीति कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डहरू...........५०

५.८ अन्य सम्पादित महत्वपूर्ण कार्यहरू ५३
५.९ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण ५५
५.१० आर्थिक वर्ष २०७९/८० को जेटखुद ब तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण........ ५७
६ भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय ६०
६.१ पृष्ठभूमि ६०
६.२ दीर्घकालिन सोंच ६१
६.३ उद्देश्य ६१
६.४ रणनीतिः ६१
६.५ जनशक्ति विवरण ६२
६को बजेट व्यक्तव्यमा ८०/२०७९आर्थिक वर्ष ६. उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धित बुँदाहरूको २०७९ फाल्गुण मसान्तसम्मको प्रगति विवरण........ ६५
६.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फाल्गुण मसान्तसम्म सम्पादन भएका कार्य ७०
६.७.१ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको निति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड........ ७०
६.८ अन्य सम्पादित महत्वपुर्ण कार्यहरू ७३
६.८.१ मन्त्रालयबाट सम्पादित प्रमुख कार्य तथा उपलब्धि........ ७३
६.८.२ मातहतका कार्यालयबाट सम्पादित प्रमुख कार्य तथा उपलब्धि........ ७४
६.८.३ बहुवर्षीय आयोजनाको विवरण र प्रगति (२०७९ फाल्गुण मसान्तसम्म)........ ७६
६.९ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण ७७
६.१० चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा २०७८ फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण........ ७९
७ आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालय ८२
७.१ पृष्ठभुमि ८२
७.२ दीर्घकालिन सोचः- ८२
७.३ उद्देश्य ८२
७.३.१ सञ्चार ८२
७.३.२ शान्ति सुव्यवस्था ८३
७.३.३ कानुन ८३
७.३.४ विपद् ८३
७.४ रणनीति ८३
७.४.१ सञ्चार ८३
७.४.२ शान्ति सुव्यवस्था ८४
७.४.३ कानुन ८४
७.४.४ विपद् ८४
७.५ जनशक्ति ८४

७.६ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रम सम्बन्धी बुँदाको २०७९ फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरणः..८५
७.७ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण..............................८७
८ भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय..९१
८.१ पृष्ठभूमि...९१
८.२ दीर्घकालीन सोच...९१
८.३ उद्देश्य...९२
८.४ रणनीति...९३
८.५ जनशक्ति विवरणः..९४
८.६ चालु आर्थिक बर्ष २०७८/७९ को बजेट वक्तब्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरण...९४
८.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९।८० को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादन भएका कार्यहरू............१०१
८.८ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण को १०२
८.९ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा मसान्तसम्मको खर्चको विवरण...................१०४
९ सामाजिक विकास मन्त्रालय..१०८
९.१ पृष्ठभूमि..१०८
९.२ दीर्घकालीन सोचः...१०९
९.३ उद्देश्यः..१०९
९.४ रणनीतिः...१०९
९.५ जनशक्ति विवरण...११०
९.६ आर्थिक वर्ष २०७९।८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धी बुँदाहरूको २०७९ फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरणः ११३
९.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादन भएका कार्यहरुः १२१
९.७.१ नीतिः...१२२
९.७.२ नियमः..१२२
९.७.३ गठन आदेशः...१२३
९.७.४ कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड १२४
९.८ अन्य सम्पादित महत्वपूर्ण कार्यः..१२९
९.९ बहुवर्षीय आयोजनाको विवरण र प्रगति (फागुन मसान्तसम्म २०७९).............................१३०
९.१० आर्थिक वर्ष २०७८ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण ७९/............................१३१
९.११ चालु आर्थिक वर्ष २०७९ ८०/को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण.....१३५
१० प्रदेश नीति तथा योजना आयोग १३८
१०.१ पृष्ठभुमी..१३८
१०.२ दीर्घकालीन सोचः..१३८

१०.३ उद्देश्यः १३८
१०.४ रणनीतिः...१३८
१०.५ जनशक्ति विवरणः १३९
१०.६ चालु आको फागुन मसान्त सम्ममा सम्पादन भएका मुख्य कार्यः ८०/२०७९ .व..............१३९
१०.७ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डः...................१४०
१०.८ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण १४०
१०.९ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण १४१
११ अनुसूची १ - १४२
१२ अनुसूची २ - १४६

मन्त्रालय वा निकायगत व्यय विवरण

(रु.हजारमा)

अनुदान संकेत	मन्त्रालय/निकाय	आर्थिक वर्ष २०७८/७९		आर्थिक वर्ष २०७९/८०	
		खुद बजेट	खर्च	खुद बजेट	फागुनसम्म को खर्च
२०२	प्रदेश सभा	१८९८७५	१४१७९५	३०४३७२	७०६११
२१०	प्रदेश लोकसेवा आयोग	९५७५९	५०३६९	९८२९९	३७३७९
३०१	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यलय	३९४७८२	१९२२८५	३६६६७७	१४२१७४
३०५	आर्थिक मामिला मन्त्रालय	३१७८६४	१२६५०१	२६५०८७	६५५१९
३०७	उद्यो, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	२२५९७९१	१७२७४३२	२६४३३४२	५९५३१८
३१२	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	२९१८४७८	२२०९८४१	३१०९८६८	७३३६१२
३१४	आन्तरिक मामिला मन्त्रालय	७०८४४८	५४२७९९	५२३२४०	१८१५७१
३३७	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	१२९२४४५७	९०१७९०४	१८२५०१४१	३८८३३९६
३५०	सामाजिक विकास मन्त्रालय	६५१३३३४	४९३१४४४	६८८६४०६	२२१८६२४
३९१	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	३०८६६	२१४९४	३१५१६	११२५४
५०१	आर्थिक मामिला मन्त्रालय-वित्तीय व्यवस्था	३०००००	०	३०००००	०
६०२	आर्थिक मामिला मन्त्रालय-विविध	२५००४०८	०	२४८९०६६	०
८०१	स्थानीय तह	२३२१६२८	१९११७४८	१४७८४५१	६८८८३५
	कुल जम्मा	**३१४७५६९०**	**२०८७३६१२**	**३६७४६४६५**	**८६२८२९३**

प्रदेश सभा

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको धारा १७६ बमोजिम प्रत्येक प्रदेश सभामा पहिलो हुने निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणाली बमोजिम साठी प्रतिशतले हुने ३२ जना र समानुपातिक निर्वाचन प्रणाली बमोजिम चालिस प्रतिशतले हुने २१ जना गरी जम्मा ५३ जना सुदूरपश्चिम प्रदेश सभामा सदस्यहरू रहने व्यवस्था छ।

नेपालमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था लागू भए पश्चात प्रदेशस्तरमा कानुनहरू निर्माण गर्ने, सरकारका कामकारबाहीको निगरानी गरी समय-समयमा आवश्यक निर्देशन दिने, सरकार निर्माण र परिवर्तन गर्ने लगायतका कार्यहरू प्रदेश सभाले गर्दछ। सुदूरपश्चिम प्रदेशको प्रदेश सभा नियमावली, २०७४ को नियम १४५ बमोजिम प्रदेश सभा अन्तर्गत चार वटा विषयगत समितिहरू गठन गरिएका छन्। प्रत्येक समितिले आ-आफ्नो कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका मन्त्रालयहरूका गतिविधिहरूको स्थलगत अध्ययन, अनुगमन तथा अवलोकन गरी सरकारका गतिविधिहरूमा पारदर्शिता, जवाफदेहिता, मितव्ययिता तथा उत्तरदायित्व प्रवर्द्धन गर्दै सुशासनको माध्यमबाट संघीयतालाई मूर्त रूप दिने कार्यमा महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ।

१.२ दीर्घकालीन सोच :

प्रदेश सभा र प्रदेश सभा सचिवालयलाई सक्षम, नागरिकप्रति जवाफदेही र पारदर्शिता कायम गर्ने।

१.३ उद्देश्य :

१.३.१ प्रदेश सभाको उद्देश्य :

- विधायिकी कार्य गर्ने,
- प्रदेशका लागि बजेट पास गर्ने,
- विश्वासको मतमार्फत सरकार निर्माण गर्ने र अविश्वासको प्रस्तावमार्फत सरकार परिवर्तन गर्ने,

- संसदमा पेश भएका विभिन्न प्रतिवेदनहरू माथि छलफल गर्ने,
- प्रदेश सरकारलाई प्रदेश सभा प्रति उत्तरदायी बनाउने,
- प्रदेश सरकारका गतिविधिहरूको निगरानी गरी आवश्यक निर्देशन दिने,
- प्रदेशमा पारदर्शिता, आर्थिक सुशासन, जवाफदेहिता, मितव्ययिता तथा उत्तरदायित्व प्रवर्द्धन गर्न प्रदेश सरकारलाई सचेत गराउने।

१.३.२ प्रदेश सभा सचिवालयको उद्देश्य :

- प्रदेश सभा तथा प्रदेश सभाका समितिलाई विधायिकी कार्यमा सहयोग गर्ने,
- प्रदेश सभाको कामकारबाहीलाई नियमित, प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउन आवश्यक प्रशासनिक, आर्थिक र भौतिक व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्रदेश सभा, प्रदेश सभाका समिति र सदस्यलाई तोकिए बमोजिम सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने,
- प्रदेश सभाका समितिको निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक कार्य गर्ने,
- प्रदेश सभाको सूचना प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने,
- प्रदेश सभामा प्रतिनिधित्व गर्ने राजनीतिक दलका कार्यालयलाई तोकिए बमोजिम सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने,
- संसदीय अध्ययन तथा अनुसन्धान सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्रदेश सभा परिसरमा सुरक्षा व्यवस्थापन गर्ने,
- गैरसरकारी विधेयकको अध्ययन अनुसन्धान गरी मस्यौदा तयार गर्ने कार्यमा सदस्यलाई सहयोग पुऱ्याउने।

१.३.३ रणनीति

- दक्ष जनशक्तिको लागि गोष्ठि, प्रशिक्षण, अनुगमनको प्रबन्ध गर्ने,
- प्रविधिमैत्री बनाउने,
- आवश्यक भौतिक स्रोत साधनको उपलब्धताको व्यवस्थापन गर्ने।

१.३.४ जनशक्ति विवरण

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१.	प्रदेश सभा सचिवालय	३६	१६	२०	२ माईक सञ्चालक र ३ हलुका सवारी चालक पदमा करार सेवामा कार्यरत

१.४ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुनसम्म प्रदेश र सचिवालयबाट सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू

१.४.१ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डः

क्र.सं.	नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/ संशोधन	कैफियत
१.	सुदूरपश्चिम प्रदेश निजामती सेवाको गठन, सञ्चालन र सेवाका सर्त सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक, २०७८	नयाँ	
२.	प्रदेश प्रहरी सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक	नयाँ	
३.	सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान ऐन, २०७७ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक	संशोधन	
४.	प्रदेश आर्थिक कार्यविधी तथा वित्तीय उत्तरदायित्व सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक	नयाँ	
५.	प्रदेश सभाका पदाधिकारी तथा सदस्यको पारिश्रमिक र सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०७५ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक	संशोधन	
६.	सुदूरपश्चिम प्रदेश सवारी तथा यातायात सम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक	नयाँ	

१.४.२ अन्य सम्पादित महत्वपूर्ण कार्यहरूः

- सभाहल बाहिर डिजिटल साइनबोर्ड जडान गरिएको।
- सचिवज्यूको कार्यकक्ष र कर्मचारी मिटिङ हलमा वालसिलिङ र फलसिलिङ हालिएको।
- माननीय सभामुखज्यू, माननीय उपसभामुखज्यू लगायत सचिवालयका कर्मचारीबाट लुम्बिनी र गण्डकी प्रदेशमा गई अन्तरक्रिया तथा असल अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको।
- सचिवालयका कर्मचारीहरूबाट लुम्बिनी र गण्डकी प्रदेशमा गई अन्तरक्रिया तथा असल अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको।
- विधायन तथा प्रदेश मामिला समितिको जम्मा बैठक संख्या - १२
- सार्वजनिक लेखा समितिको जम्मा बैठक संख्या - १६
- अर्थ विकास तथा प्राकृतिक स्रोत समितिको जम्मा बैठक संख्या - ११
- सामाजिक विकास समितिको जम्मा बैठक संख्या - ६

१.४.३ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा प्रदेश र सचिवालयबाट सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू

- दार्चुला जिल्लाको सदरमुकाम खलङ्गामा माननीय सभामुख, उपसभामुख, सार्वजनिक लेखा समितिका सभापति र विषयगत समितिका सदस्यज्यूहरूको टोलीबाट जनतासँग सभामुख कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न क्याम्पसहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूसँग प्रदेश सभा र विद्यार्थी विषयक प्रदेश सभा संसदीय गतिविधिका सम्बन्धमा दार्चुला बहुमुखी क्याम्पसमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरिएको साथै प्रदेश गौरवका योजना, सुरक्षित आवास गृह, बाढीपिडित क्षेत्र र असहायक छात्रवासमा अवलोकन भ्रमण सम्पन गरिएको।
- प्रदेश सभा दिवसको अवसरमा कैलाली र कंचनपुर जिल्लाका विभिन्न क्याम्पसमा अध्ययनरत युवा विद्यार्थीहरूसँग प्रदेश सभा र संसदीय गतिविधी सम्बन्धी अन्तरक्रिया तथा छलफल कार्यक्रम सम्पन्न भएको।

- प्रदेश सभा दिवसको अवसरमा सञ्चारकर्मीहरूसँग प्रदेश सभाका कामकारवाहीका विषयमा छलफल कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको।
- सचिवालयको प्रशासनिक भवनमाथि ट्रस निर्माण गरिएको।
- प्रदेश सभा भवन, माननीय सभामुख तथा उपसभामुख र सचिव कार्यकक्षमा मर्मत सम्भार गरिएको।
- माननीय सभामुख तथा उपसभामुखज्यूबाट मधेश प्रदेश र कोशी प्रदेशको अवलोकन भ्रमण सम्पन्न भएको।
- प्रदेश सभा सचिवालयका कर्मचारीहरूबाट गण्डकी प्रदेश र लुम्बिनी प्रदेशमा अवलोकन भ्रमण सम्पन भएको।

१.५ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण :

चालु खर्च (रु.हजारमा)

ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
२०२०००0१	प्रदेश सभा	२५७६	२४४४	९४.८८
२०२०००११	प्रदेश सभा	१२९७६८	९३६९९	७२.२१
२०२०००१२	प्रदेश सभा सचिवालय	४६१८१	३५१६४	७६.१४
	जम्मा	**१७८५२५**	**१३१३०७**	**७३.५५**

पुँजीगत खर्च (रु.हजारमा)

ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
२०२०००११	प्रदेश सभा	८५८०	८१९९	९५.५६
२०२०००१२	प्रदेश सभा सचिवालय	२७७०	२२८८	८२.६०
	जम्मा	**११३५०**	**१०४८७**	९२.४०

१.६ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको यथार्थ विवरणः

चालु खर्च (रू. हजारमा)

ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
२०२०००01	प्रदेश सभा	२७२०	९२८	३४.१२
२०२०००११	प्रदेश सभा	१६७६५३	३९८८७	२३.७९
२०२०००१२	प्रदेश सभा सचिवालय	१२६५९९	२४९२१	१९.६८
	जम्मा	**२९६९७२**	**६५७३६**	**२२.१४**

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)

ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
२०२०००११	प्रदेश सभा	४१२०	२५४१	६१.६७
२०२०००१२	प्रदेश सभा सचिवालय	३२८०	२३३४	७१.१६
	जम्मा	**७४००**	**४८७५**	**६५.८८**

प्रदेश लोक सेवा आयोग

२.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको संघीयताको मर्म अनुसार संविधानको धारा २४४ मा प्रत्येक प्रदेशमा प्रदेश लोक सेवा आयोग रहने र उक्त आयोगको गठन, काम ,कर्तव्य र अधिकार प्रदेश कानुन बमोजिम हुने व्यवस्था अनुसार सुदूरपश्चिम प्रदेश सभाले बनाएको प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६ बमोजिम मिति २०७७/१२/८ गते आयोगका पदाधिकारीहरूको नियुक्ति तथा शपथ ग्रहण पछि आयोग गठन भई कार्य प्रारम्भ गरेको छ। प्रदेश निजामती सेवा, प्रदेश अन्य सरकारी सेवा, स्थानीय सरकारी सेवा, प्रदेश प्रहरी सेवा, प्रदेश अनुसन्धान व्यूरो, प्रदेश सङ्गठित संस्थाको सेवा तथा स्थानीय तहको सङ्गठित संस्थाको सेवाको पदमा उपयुक्त उम्मेदवारहरूको छनौटमा स्वच्छता तथा निष्पक्षता कायम गरी योग्यता प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गर्दै सार्वजनिक प्रशासनलाई सक्षम, सुदृढ र सेवामुखी बनाउने प्रमुख जिम्मेवारी आयोगको रहेको छ।

यस आयोगले आफ्नो स्थापनाकाल देखि नै उम्मेदवारहरूको छनौट गर्दा निष्पक्षता, योग्यता र स्वच्छताका सिद्धान्तहरूलाई शिरोधार्य गर्दै आफ्नो गरिमामय एवम् स्वच्छ छवि निर्माण गरेको छ। सोही अनुसार नेपालको संविधानले व्यवस्था गरे बमोजिमको पहिलो पटक अभ्यासमा रहेको तीन तहको सरकारमध्ये प्रदेश र स्थानीय तहमा प्रदेश लोक सेवा आयोगको क्षेत्राधिकार भित्रका आवश्यक जनशक्ति छनौटका लागि पाठ्यक्रम निर्धारण गरी परीक्षा सञ्चालन गर्ने, योग्य उम्मेदवारहरू छनोट गरी स्थायी नियुक्तिका लागि सिफारीस गर्ने, प्रदेश निजामती सेवा र अन्य सेवामा योग्य उम्मेदवारहरू आकर्षित गर्ने, निजामती कर्मचारीको सेवा सर्त सम्बन्धी विषयमा परामर्श उपलब्ध गराउने, जनशक्ति व्यवस्थापनमा नेपालको संविधान तथा प्रचलित कानुनहरूको पालना भए नभएको अनुगमन गरी नियमन गर्ने लगायतका कामहरू आयोगले आगामी दिनहरूमा प्रभावकारी रूपमा सम्पन्न गर्ने ध्येय लिएको छ।

सानो संगठन संरचना, सीमित जनशक्ति तथा अन्य भौतिक कठिनाइहरू यस आयोगका सामू चुनौतीको रूपमा रहेका छन् तथापि प्रदेश लोक सेवा आयोगका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको सक्रिय सहभागितामा आगामी दिनहरूमा लोक सेवा आयोगको स्वच्छ कार्यशैली आत्मसात गर्दै ऐन, कानुनले निर्दिष्ट गरे बमोजिमका कार्यहरू पूरा गर्ने दिशामा

आयोग अग्रसर हुनेछ। प्रदेश लोक सेवा आयोग जनशक्ति व्यवस्थापनमा स्वच्छ, निष्पक्ष र योग्यताको संरक्षक संस्था भएकोले सुदूरपश्चिम प्रदेश अन्तर्गत प्रदेश र स्थानीय तहमा रिक्त जनशक्ति छनौट गर्ने कार्यका लागि तयारी अवस्थामा रहेको र प्रदेश सरकारको कामकारवाहीलाई चुस्तता दिन आवश्यक पर्ने जनशक्ति यथासमयमा पूर्ति गर्ने आयोगको प्रतिबद्धता समेत रहेको छ।

२.२ दीर्घकालीन सोच :

योग्यता, निष्पक्षता र स्वच्छताका सिद्धान्तहरूको प्रवर्द्धन गर्दै आयोगका प्रत्येक कामकारवाहीलाई स्वच्छ र प्रविधिमैत्री बनाउने।

२.३ उद्देश्य :

(क) योग्यता, निष्पक्षता र स्वच्छताका सिद्धान्तहरूलाई अक्षुण राख्ने,

(ख) योग्य उम्मेदवारहरू छनोट गरी स्थायी नियुक्तिका लागि सिफारीस गर्ने,

(ग) बजारका Creamy जनशक्तिलाई आयोगको परीक्षा प्रणालीमा सहभागी हुने वातावरण सिर्जना गर्ने।

२.४ रणनीति :

(क) भर्ना तथा छनौट प्रणालीलाई पूर्ण योग्यतामूलक (Merit Base) बनाउने,

(ख) विषयविज्ञ वा विषेशज्ञको रोष्टर सूचीलाई थप व्यवस्थित र वैज्ञानिक बनाउँदै लैजाने,

(ग) परिक्षा प्रणाली र पाठ्यक्रमलाई परिवर्तित सन्दर्भ सुहाउँदो र Competent बनाउँदै लैजाने,

(घ) आयोगका प्रत्येक कामकारवाहीलाई प्रविधिमैत्री बनाउने,

(ङ) PPSRMS प्रणालीलाई समयसापेक्ष सुधार गर्दै Online Application लाई Upgrade गर्दै लैजाने।

२.५ जनशक्ति विवरण :

क्र.सं.	पद	श्रेणी/तह	सेवा	समूह	दरबन्दी	पूर्ति	रिक्त
१	प्रदेश सचिव	रा.प.प्रथम/११ तह	प्रशासन		१	१	०
२	उपसचिव	९/१०	प्रशासन		२	१	१
३	उपसचिव	९/१०	प्रशासन /शिक्षा		१	०	१
४	शाखा अधिकृत	७/८	प्रशासन	सा.प्र.	६	३	३
५	लेखा अधिकृत	७/८	प्रशासन	लेखा	१	१	०
६	शाखा अधिकृत	७/८	शिक्षा		१	१	०
७	कानुन अधिकृत	७/८	न्याय	कानुन	१	०	१
८	कम्प्यूटर ईन्जिनियर	७/८	विविध	कम्प्युटर ईन्जिनियर	१	०	१
९	सहायक/अधिकृत	५/६	प्रशासन	सा.प्र.	७	३	४
१०	कम्प्युटर अपरेटर / कम्प्युटर अधिकृत	५/६	विविध		१	१	०
११	प्रशासन सहायक	४/५	प्रशासन		८	१	७
१२	लेखा सहायक	४/५	प्रशासन	लेखा	१	०	१
१३	कम्प्युटर सहायक	४/५	विविध	कम्प्युटर अपरेटर	५	५	०
१४	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहीन			४	४	०
१५	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन			५	५	०
जम्मा					४५	२६	१९

२.६ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धित बुँदाहरूको हालसम्मको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
२१३	प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट प्रदेश निजामती सेवा र स्थानीय सेवातर्फका रिक्त पदमा क्रमशः पदपूर्ति गर्दै लगिनेछ। प्रदेश लोक सेवा आयोगको संस्थागत सुदृढीकरण, कर्मचारीको क्षमता विकास, अध्ययन अनुसन्धान, पाठ्यक्रम निर्धारण, परीक्षा सञ्चालन र नतिजा प्रकाशन लगायतका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।	➢ प्रदेश निजामती र स्थानीय सरकारी सेवाका विभिन्न सेवा समूह गरी १२ वटा पदहरूमा ४५७ माग पदसंख्याको विज्ञापन प्रकाशन गरी ७८१०५ जना उम्मेदवारहरूको दरखास्त स्वीकृत गरी लिखित परीक्षा संचालन गरिएको। ➢ प्रदेश निजामती र स्थानीय सरकारी सेवाका विभिन्न सेवा समूह गरी ५३४ माग पदसंख्याको विज्ञापन प्रकाशन गरी दरखास्त स्वीकृत गरी परीक्षा संचालनको लागि प्रक्रिया अगाडि बढाइएको। ➢ प्रदेश निजामती र स्थानीय सरकारी सेवाका विभिन्न सेवा समूहका ४५७ जना उम्मेदवारहरूलाई नियुक्तिका लागि सिफारिस गरिएको। ➢ आयोगबाट सञ्चालन गरिने वस्तुगत परीक्षाका उत्तरपुस्तिकाको परीक्षणका

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
		लागि OMR मेशिन खरिद तथा जडान गरी संचालनमा ल्याइएको। ➢ प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट प्रदेश र स्थानीय तहको लागि ५३ वटा विभिन्न सेवा, समूह, उपसमूह र तहका लागि एकीकृत परीक्षा प्रणालीको आधारमा २९ वटा पदनामका पाठ्यक्रमहरू स्वीकृत गरी सार्वजनिक गरिएको।

२.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादन भएका कार्यहरूः

२.७.१ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डहरूः

क्र.सं.	नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/संशोधन	कैफियत
१.	प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६	संशोधन	
२.	प्रदेश लोक सेवा आयोग नियमावली, २०७८	नयाँ तर्जुमा	
३.	प्रदेश लोक सेवा आयोग (कार्य संचालन) निर्देशिका, २०७८		
४.	प्रदेश लोक सेवा आयोगका पदाधिकारी, विषयविज्ञ वा विशेषज्ञ तथा कर्मचारी आचारसंहिता, २०७८		

क्र.सं.	नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/संशोधन	कैफियत
५.	प्रदेश लोक सेवा आयोग परीक्षा दस्तुर एवम् खर्च व्यवस्थापन मापदण्ड, २०७८		
६.	प्रदेश लोक सेवा आयोग बैठक सञ्चालन कार्यविधि, २०७८		
७.	वन रक्षक पदको शारीरिक परीक्षण तथा तन्दुरुस्ती परीक्षाको लागि आवश्यक जनशक्ति, कार्य चरण तथा खर्च व्यवस्थापन मापदण्ड, २०७९		

२.७.२ अन्य सम्पादित महत्वपूर्ण कार्यहरूः

१. नियमावली, निर्देशिका, आचारसंहिता र मापदण्डहरू निर्माणः

प्रदेश लोक सेवा आयोग गठन भए पश्चात आयोगको कार्य सम्पादका लागि आवश्यक पर्ने प्रदेश लोक सेवा आयोग नियमावली, कार्यसंचालन निर्देशिका, आचारसंहिता र विभिन्न मापदण्डहरू निर्माण गरिएको।

२. पाठ्यक्रम निर्माणः

प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट प्रदेश र स्थानीय तहको लागि ५३ वटा विभिन्न सेवा, समूह, उपसमूह र तहका लागि एकीकृत परीक्षा प्रणालीको आधारमा २९ वटा पदनामका पाठ्यक्रमहरू स्वीकृत गरी सार्वजनिक गरिएको, जसबाट विज्ञापन प्रकाशन गर्ने कार्यका लागि पूर्वाधार तयार भएको।

३. विज्ञापन प्रकाशनः

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा प्रदेश निजामती र स्थानीय सरकारी सेवाका विभिन्न सेवा समूह गरी १२ वटा पदहरूमा ४५७ माग पदसंख्याको विज्ञापन प्रकाशन गरी ७८,१०५ जना उम्मेदवारहरूको दरखास्त स्वीकृत गरी लिखित परीक्षा संचालन गरिएको र आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रदेश निजामती र स्थानीय सरकारी सेवाका विभिन्न सेवा समूह गरी ३६५

माग पदसंख्याको विज्ञापन प्रकाशन गरी दरखास्त स्वीकृत तथा परीक्षा संचालन गर्ने कार्य सम्पादन भइरहेको छ।

४. उम्मेदवारहरूको सिफारिसः

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा प्रदेश निजामती र स्थानीय सरकारी सेवाका विभिन्न सेवा समूहका ४५७ जना उम्मेदवारहरूलाई नियुक्तिको लागि सिफारिस गरिएको छ।

५. OMR मेसिन खरिदः

आयोगबाट सञ्चालन गरीने वस्तुगत परीक्षाका उत्तरपुस्तिकाको परीक्षणका लागि OMR मेशिन खरिद तथा जडान गरी कार्य संचालनमा ल्याइएको छ।

६. विद्युतीय दरखास्त प्रणालीको व्यवस्थाः

विद्युतीय दरखास्त प्रणाली (Province Public Service Recruitment Management System) मा दरखास्त दस्तुर राजश्व खातामा सिधै अनलाइन भुक्तानी गर्न E-Sewa, Connect IPS जस्ता वालेटहरूको व्यवस्था गरेर RMIS सँग आवद्धता गरी दरखास्त दिने उम्मेदवारहरूलाई सहजता प्रदान गरिएको छ।

७. राजस्व संकलनः

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को विज्ञापनमा हाल सम्म दरखास्त तथा परीक्षा शुल्क बापत रु. २ करोड २४ लाख ४५ हजार राजस्व संकलन भएको छ।

२.८ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)

ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
२१०००११	प्रदेश लोक सेवा आयोग	७९६७४	३८०६५	४७.७८
	जम्मा	**७९६७४**	**३८०६५**	**४७.७८**

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
२१०००0११	प्रदेश लोक सेवा आयोग	१६०८५	१२३०५	७६.५०
	जम्मा	**१६०८५**	**१२३०५**	**७६.५०**

२.९ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
२१०००0११	प्रदेश लोक सेवा आयोग	९१२१९	३३५३९	३६.७७
	जम्मा	**९१२१९**	**३३५३९**	**३६.७७**

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
२१०००0११	प्रदेश लोक सेवा आयोग	७०८०	३८४०	५४.२४
	जम्मा	**७०८०**	**३८४०**	**५४.२४**

मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

३.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ ले प्रदेशको शासन व्यवस्थाको सम्पूर्ण अधिकार सहितको प्रदेश मन्त्रिपरिषद्को व्यवस्था गरेको छ। मुलुक संघीयतामा प्रवेश गरे पश्चात २०७४ फागुन ५ गते सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार गठन भई हाल ७ वटा मन्त्रालयमा कार्य विभाजन गरिएको छ। नेपालको संविधान र प्रदेश सरकार (कार्यविभाजन) नियमावली, २०७४ ले निर्दिष्ट गरेको विषयवस्तुमा आधारित रही समग्र सुदूरपश्चिम प्रदेशको शासन व्यवस्थाको सामान्य निर्देशन, नियन्त्रण र सञ्चालन गर्ने तथा विभिन्न नीतिगत तथा कानुनी संरचनाको व्यवस्थापनको जिम्मेवारी यस कार्यालयमा रहेको छ। मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयले प्रदेश मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयहरूको समन्वय, सुपरिवेक्षण र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, जनगुनासो सम्बोधन गर्दै भ्रष्टाचार नियन्त्रणको कार्य, सुशासन प्रवर्द्धन गर्ने, सार्वजनिक सेवा प्रवाहको सुदृढीकरण गर्ने, मानव अधिकारको संरक्षण, सम्वर्द्धन र प्रवर्द्धन, प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा र मन्त्रिपरिषद् बैठक सञ्चालनमार्फत शासकीय सुधार गर्नेतर्फ परिलक्षित रही विभिन्न क्रियाकलाप सम्पादन गर्दै आएको छ।

३.२ दीर्घकालीन सोच

सुदूरपश्चिम प्रदेशलाई पारदर्शीता, जवाफदेहिता, जनउत्तरदायी, सदाचारिता र प्रविधिमा आधारित विधिको शासन मार्फत सुशासनयुक्त प्रदेशको रूपमा विकास गर्ने।

३.३ उद्देश्य

सुदूरपश्चिम प्रदेशको सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, परिणाममूखी, जवाफदेही र पारदर्शी बनाई सार्वजनिक सेवा प्रवाह र विकास प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउनु।

३.४ रणनीति

- आवश्यक साधन स्रोत जुटाई समुचित उपयोग गर्ने।
- कर्मचारीको क्षमता विकास लगायत समग्र प्रशासनिक सुधार गर्ने।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी तुल्याउने।

- भ्रष्टाचार नियन्त्रणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने।
- मानव अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धनको लागि समन्वय तथा सहकार्य गर्ने।
- सार्वजनिक निकायका कामकारवाहीहरूलाई पारदर्शी, जवाफदेही, जनउत्तरदायी, सदाचारयुक्त एवम् प्रविधिमैत्री बनाउने।

३.५ जनशक्ति विवरण

क.सं.	मन्त्रालय वा निकायगत विवरण	कुल स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति संख्या	रिक्त संख्या	कैफियत
१	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	५२	३९	१३	
२	आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालय	३८	१५	२३	
३	आर्थिक मामिला मन्त्रालय वा न्तर्गत	६८	३१	३७	
४	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	४६२	२४१	२२१	
५	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	८७६	६४२	२३४	
६	सामाजिक विकास मन्त्रालय	७५७	३९४	३६३	
७	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	३९४	३९१	३	
८	प्रदेश सभा सचिवालय	३६	२३	१३	
९	मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	७	६	१	
	जम्मा	**२६९०**	**१७८२**	**९०८**	

(नोटः- प्रदेश सरकारबाट स्वीकृत अस्थायी दरबन्दी ४५४ सहित जम्मा ३१४४ दरबन्दी कायम रहेको)

३.६ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धी बुँदाहरूको २०७९ फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरणः

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१४५	मानव अधिकारको सम्मान, संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न पाँचौ राष्ट्रिय कार्ययोजनाको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	मानव अधिकार सम्बन्धी पाँचौ राष्ट्रिय कार्ययोजना (आर्थिक वर्ष २०७७/७८-२०८१/८२) कार्यान्वयनका लागि प्रदेश समन्वय समितिको बैठक बसी चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्त सम्मको प्रगति प्रतिवेदन प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पठाइएको।
१४६	भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलताको नीतिलाई कडाइका साथ लागू गर्न भ्रष्टाचार निवारण कार्ययोजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।	भ्रष्टाचार निवारणको प्रदेशिक कार्ययोजना तयारीको लागि समिति गठन भई मस्यौदा तर्जुमा भइरहेको।
१४८	क्षमता अभिवृद्धि तथा प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम मार्फत प्रदेशमा कार्यरत कर्मचारीको कार्यदक्षता अभिवृद्धि गरी सेवा प्रवाहलाई छिटो छरितो र प्रभावकारी बनाइनेछ।	सुदूरपश्चिम प्रदेश भित्रका स्थानीय तह र प्रदेश तहका विभिन्न सेवा समूह र पदका कर्मचारीहरूलाई सेवा प्रवेश, सेवाकालीन तालिम तथा क्षमता अभिवृद्धिका विभिन्न प्रशिक्षणहरू सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, पुन्ना, डोटी मार्फत तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन भइरहेको।
१४९	निजामती कर्मचारी सन्तति आवासीय विद्यालय र शहिद स्मृती आवासीय विद्यालयको	निजामती कर्मचारी सन्तति आवासीय विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार थप गर्ने, सिकाई वातावरण सुधार तथा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा निरन्तरता

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	भौतिक पूर्वाधार निर्माण, दक्ष शिक्षकको व्यवस्था एवम् उपयुक्त शिक्षण सिकाई वातावरण तयार गरी शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गरिनेछ।	दिइएको छ।
१५०	नेपाल सरकार तथा स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा नवप्रवर्तन साझेदारी कार्यक्रमलाई विस्तार गरिनेछ।	सुदूरपश्चिम प्रदेशमा गत आर्थिक वर्ष २०७८/७९ देखि सञ्चालित ५ वटा स्थानीय तहलाई निरन्तरता र चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ४ वटा स्थानीय तह थप गरी ९ वटा आयोजनाहरू नवप्रवर्तन साझेदारी कार्यक्रम मार्फत सञ्चालनमा रहेका छन्। (गत आर्थिक वर्षमा रु.१ करोड ३४ लाख र यस आर्थिक वर्षमा थप रु. ११करोड ४५ लाख सहयोग)
१५२	प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट प्रदेश सेवा र स्थानीय सेवाका रिक्त पदमा पदपूर्ति गर्दै लगिनेछ।	प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट सिफारिस भइ प्रदेश तथा स्थानीय सेवामा खटाइएका वन रक्षक-१६७, स्वास्थ्य सेवाका- २६६, इन्जिनियरिङ्ग सेवा-१२, शिक्षा सेवा-१२ समेत खुला र समावेशी गरी जम्मा ४५७ जना सिफारिस भइ नियुक्ति भएको।
	अन्य कार्यहरू	• प्रदेश सरकारको प्रथम कार्यकालको प्रगति पुस्तिका प्रकाशन तथा वितरण गरिएको। • प्रदेश लोक सेवा आयोगबाट सिफारिस भइ प्रदेश तथा स्थानीय सेवाका लागि नयाँ नियुक्ति भएको कर्मचारीहरूको व्यक्तिगत विवरण फाराम (सिटरोल) भर्ने र अस्थायी सिटरोल नम्बर प्रदान गरी डाटावेसमा राख्ने कार्यको सुरुवात भएको।

३.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादित कार्यहरूः

३.७.१ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड

क्र.सं.	नीति,कानुन कार्यविधि,निर्देशिका,मापदण्डहरू	नयाँ तर्जुमा/संशोधन	कैफियत
१.	सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान नियमावली, २०७९	नयाँ तर्जुमा	
२.	सुदूरपश्चिम प्रदेश हेलो सि.एम. व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७९	नयाँ तर्जुमा	
३.	सुदूरपश्चिम प्रदेशका सदाचार नीति एवम् मापदण्ड को मस्यौदा तयार	नयाँ तर्जुमा	
४.	सुदूरपश्चिम प्रदेशका शासकीय सुधार कार्ययोजनाको मस्यौदा तयार	नयाँ तर्जुमा	
५.	स्थानीय सेवाको गठन, सञ्चालन तथा सेवा सर्तको व्यवस्था गर्ने विधेयकको मस्यौदा तर्जुमाका लागि सैद्धान्तिक स्वीकृति प्रदान गरिएको।	नयाँ तर्जुमा	
६.	सुदूरपश्चिम प्रदेश निजामती सेवा ऐन,२०७९ लाई संशोधन गर्न बनेको विधेयकको मस्यौदा तर्जुमा भइरहेको।	संशोधन	

३.७.२ अन्य सम्पादित महत्वपूर्ण कार्यहरू

प्रदेश तथा स्थानीय सहयोग कार्यक्रम (PLGSP) अन्तर्गत प्रादेशिक कार्यक्रम कार्यान्वयन इकाई (PPIU) र प्रदेश सुशासन केन्द्र (हाल सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान) बाट यस आर्थिक वर्षको आठ महिनामा भएको प्रगति।

३.७.३ प्रादेशिक कार्यक्रम कार्यान्वयन इकाई (PPIU) बाट सम्पादित कार्यहरू

- प्रदेश सरकारले विगत ५ वर्षमा गरेका कार्यहरू सम्बन्धी डकुमेन्ट्री निर्माण गरी राष्ट्रिय टेलिभिजनबाट उक्त डकुमेन्ट्रीको प्रशारण कार्य सम्पन्न गरिएको छ।
- प्रदेश सरकार अन्तर्गत ६ वटा मन्त्रालय/आयोजना/कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ।
- गुनासो व्यवस्थापन प्रणालीको विकास अन्तर्गत "हेलो सि.एम."को स्थापना तथा वेबसाइट र हेलो सि.एम सञ्चालन सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न भइ सञ्चालनमा रहेको।
- प्रदेश सरकारको लै.स.सा.स. परीक्षणको लागि अन्तिम मस्यौदा तयार गरी रायका लागि सामाजिक विकास मन्त्रालयमार्फत आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालय र आर्थिक मामिला मन्त्रालयमा अनुरोध गरिएको छ।

३.७.४ प्रदेश सुशासन केन्द्र (PCGG) बाट सम्पादित कार्यहरू

१. स्थानीय तहको संस्थागत स्व-मूल्याङ्कन (LISA) र वित्तीय जोखीम न्यूनीकरण (FRA) को कार्यान्वयनमा LG/DCC का नवनिर्वाचित जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूलाई पुनःताजकी तालिम सम्पन्न गरी ३८५ महिला र ३१३ पुरुष गरी जम्मा ६९८ लाभान्वित भएको।

२. प्रदेश तथा स्थानीय तहका कर्मचारीहरूलाई क्षमता विकास कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न विषयमा सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, पुन्ना, डोटीमार्फत तालिम प्रदान गरी महिला १०१ र पुरुष १६३ गरी जम्मा २६४ जना लाभान्वित भएको।

३. स्थानीय तहका नवनिर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूलाई विभिन्न विषयमा अभिमुखीकरण तालिम सञ्चालन गरी ५ महिला र ३९५ पुरुष समेत जम्मा ४०० जना लाभान्वित भएका छन।

४. स्थानीय तहबिच Horizontal Co-Operation सुदृढीकरणका लागि अन्तरस्थानीय तह विशेष गरी फोहर व्यवस्थापन, एम्बुलेन्स, दमकल, विपद् व्यवस्थापन आदि विषयमा कार्यशाला आयोजना गरी पालिका अध्यक्ष तथा प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत महिला १४ पुरुष ३९ सहित जम्मा ५३ जनालाई अभिमुखीकरण तालिम प्रदान गरिएको।

३.८ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३०१०००११	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	९८१८४	७३८३९	७५.२०
३०१०००१२	प्रशासनिक प्रशिक्षण तालिम केन्द्र	८१७०	२२२५	२७.२३
३०१९११२०	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	१९७४२०	८४६६६	४२.८९
३०१९११२१	स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान (संघ ससर्त अनुदान)	३२००	२८०९	८७.७८
	जम्मा	**३०६९७४**	**१६३५३९**	**५३.२७**
पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३०१०००११	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	४४२०८	९०६६	२०.५१
३०१९११२०	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	४३६००	१९६८१	४५.१४
	जम्मा	**८७८०८**	**२८७४७**	**३२.७४**

३.९ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)

ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३०१०००११	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	१५१६७२	५२६८१	३४.७३
३०१०००१२	प्रसाशनिक प्रशिक्षण तालिम केन्द्र	७३५०	२११८	२८.८२
३०१९११२०	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१२८५४९	७०५०५	५४.८५
३०१९११२१	स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान(संघ शसर्त अनुदान)	३५००	१३४५	३८.४३
	जम्मा	**२९१०७१**	**१२६६४९**	**४३.५१**

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)

ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३०१०००११	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२३६०६	१३२७७	५६.२४
३०१९११२०	प्रदेश तथा स्थानीय शासन सहयोग कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	५२०००	२२४८	४.३२
	जम्मा	**७५६०६**	**१५५२५**	**२०.५३**

आर्थिक मामिला मन्त्रालय

४.१ पृष्ठभूमि

प्रदेशको आर्थिक नीति, प्रदेश राजस्व सम्बन्धी नीति, प्रदेश सार्वजनिक खर्च सम्बन्धी नीति, प्रदेश आर्थिक कार्यविधि, प्रदेशको बजेट तर्जुमा, प्रदेश संचित कोष सञ्चालन, प्रदेश लेखा नियन्त्रण एवम् आर्थिक विकास नीति, सरकारी र गैरसरकारी क्षेत्रसँगको समन्वय र सहकार्य सम्बन्धी कार्यहरू, वित्तीय तथा मौद्रिक क्षेत्रसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण गतिविधिको व्यवस्थापन एवम् प्रदेश सरकारको अल्पकालिन र दीर्घकालिन खर्च व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू सम्पादन गर्ने उद्देश्यले समेत सुदूरपश्चिममा प्रदेश सरकार अन्तर्गत यस मन्त्रालयको स्थापना भएको हो।

४.२ दीर्घकालीन सोचः

सार्वजनिक स्रोतको प्रभावकारी परिचालनमार्फत् आर्थिक तथा वित्तीय क्षेत्रको विकास गर्दै आत्मनिर्भर, स्वचालित एवम् समृद्ध प्रादेशिक अर्थतन्त्रको निर्माण।

४.३ उद्देश्य

क) सार्वजनिक वित्तको कुशल एवम् उच्च परिचालन तथा व्यवस्थापनमार्फत पर्याप्त पुँजी निर्माण, उच्च रोजगारी सिर्जना, गरिबी तथा आर्थिक असमानता न्यूनीकरण गर्दै प्रदेशबासीको जीवनस्तरमा सुधार गर्नु,

ख) प्रदेशको आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धि, अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको प्रभावकारी उपयोग, लगानीमैत्री वातावरण निर्माण तथा वित्तीय अनुशासन कायम गर्दै उच्च एवम् समन्यायिक आर्थिक वृद्धि हासिल गर्नु,

ग) प्रदेशमा वित्तीय सेवाको विकास र विस्तारमार्फत् वित्तीय सेवामा सबैको पहुँच कायम गर्दै प्रादेशिक अर्थतन्त्रको पूर्ण मौद्रिकीकरण गर्नु,

घ) प्रादेशिक अर्थतन्त्र तथा वित्त सम्बन्धमा अध्ययन एवम् अनुसन्धान, तथ्याङ्क सुदृढीकरण गर्नु,

ङ) प्रदेशको समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व र मूल्य स्थिरता कायम गर्नु।

४.४ रणनीति

- आन्तरिक राजस्व सङ्कलन र परिचालनको लागि उचित वातावरणको निर्माण गर्दै संगठन संरचना, जनशक्ति र एकीकृत कर प्रणालीको विकास गर्ने। (राजस्व प्रणालीमा सुधार)
- सार्वजनिक स्रोतको प्रभावकारी परिचालन र व्यवस्थापनको लागि प्रादेशिक विकासको प्राथमिकता निर्धारण, आन्तरिक उत्पादन अभिवृद्धि, पुँजी निर्माण, रोजगारी र उच्च आर्थिक वृद्धिमा सहयोग गर्ने क्षेत्र तथा आयोजनाहरूमा लगानी गर्ने। (विनियोजन कुशलता)
- सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनमा वित्तीय पारदर्शिता, अनुशासन र जवाफदेहिता कायम गर्ने। (वित्तीय अनुशासन र पारदर्शिता)
- तीनै तहको सरकार, निजी, सहकारी तथा सामुदायिक क्षेत्र र विकास साझेदारहरूबीच समन्वय, सहकार्य, सहलगानी र सहवित्तीयकरणको माध्यमबाट उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने। (लगानी सहकार्य र वित्त व्यवस्थापन)
- अध्ययन, अनुसन्धान तथा सुदृढ सूचना प्रणालीको विकास गरी प्रमाणमा आधारित नीति तथा योजना तर्जुमामा जोड दिने। (अनुसन्धान र विकास)
- वित्तीय साक्षरता, वित्तीय सेवाको स्थानीयस्तरसम्म सरल र सहज पहुँच तथा वित्तीय समावेशीकरणको माध्यमबाट वचत, पुँजी निर्माण र परिचालनमा आमनागरिकलाई सहभागी गराउने। (वित्तीय सेवामा पहुँच र अर्थतन्त्रको मौद्रिकीकरण)

४.५ कार्यक्षेत्र

सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४ (पहिलो संशोधनसहित) ले आर्थिक मामिला मन्त्रालयको कार्य विभाजन देहायबमोजिम तोकेको छः

- प्रदेशको आर्थिक अवस्थाको विश्लेषण तथा आर्थिक नीतिको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- प्रदेशस्तरको आर्थिक स्रोतको बाँडफाँट, लगानी प्रक्षेपण र वित्तीय व्यवस्थापन,

- प्रदेशस्तरको आर्थिक स्थायित्व र मूल्य स्थिरता सम्बन्धी नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- संघको स्वीकृतिमा वैदेशिक सहयोग, वैदेशिक ऋण र अनुदान प्राप्ति, उपयोग, लेखाङ्कन र प्रतिवेदन,
- प्रदेशस्थित सरकारी सम्पत्तिको एकीकृत विवरण र सरकारी बाँकी रकमको लगत तथा असुलउपर,
- प्रदेश राजस्व सम्बन्धी नीति तथा कानुनको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- प्रदेश सार्वजनिक खर्च सम्बन्धी नीतिको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन तथा स्थानीय तह अनुदान,
- संघीय नीति अनुरूप सहवित्तीयकरण,
- प्रदेश आर्थिक कार्यविधि सम्बन्धी नीति तथा कानुनको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन,
- प्रदेश विनियोजन ऐन तथा प्रदेशको बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, नियमन र आर्थिक अनुशासन,
- प्रदेश संचित कोषको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन र प्रदेश लेखा नियन्त्रण एवम् व्यवस्थापन,
- प्रदेश पूरक अनुमान तथा पेश्की खर्च र प्रदेश आकस्मिक कोष सम्बन्धी,
- प्रदेश सरकारी लगानी र लाभांशको लेखा व्यवस्थापन,
- प्रदेशगत विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कार्य सञ्चालन कोष र अन्य सरकारी कोष तथा सम्पत्तिको एकीकृत विवरण र लेखापरीक्षण,
- घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, पर्यटन शुल्क, कृषि आयमा कर, सेवा शुल्क, दस्तुर र दण्ड जरिवाना सङ्कलन, बाँडफाँट र उपयोग सम्बन्धी नीति तथा कानुन तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- संघीय कानुन अनुसार प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी र शुल्क सङ्कलन, नियमन र हस्तान्तरण,

- राजस्व चुहावट नियन्त्रण सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानुन तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन,
- संघ र स्थानीय तहसँगको अन्तरसरकारी वित्तीय सम्पर्क, सम्बन्ध र सहकार्य,
- बिमा र बिमा व्यवसायको सञ्चालन, व्यवस्थापन, प्रवर्द्धन तथा विस्तार र नियमन,
- प्रदेशस्तरका सार्वजनिक संस्थान, वित्तीय संस्था, समिति, प्रतिष्ठान तथा कम्पनी आदिको सञ्चालन, व्यवस्थापन, सुधार र नियमन,
- आर्थिक विकासमा निजी, सहकारी तथा गैर-सरकारी क्षेत्रसँगको समन्वय र सहकार्य।

१. चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरणः

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
२३१.	प्रदेशको राजस्व सङ्कलन, परिचालन, वित्त व्यवस्थापन तथा प्रदेश र स्थानीय तहबीचको राजस्व बाँडफाँटलाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। प्रदेशको आन्तरिक आय अभिवृद्धिका लागि राजस्वको दायरा विस्तार एवम् करका विद्यमान दरलाई समयसापेक्ष बनाइनेछ। राजस्व परिचालनका क्षेत्र पहिचान गरी आन्तरिक आयलाई थप सुदृढ बनाउन राजस्व नीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।	प्रदेश र स्थानीय तहबिचको राजस्व बाँडाफाँटलाई प्रभावकारी बनाउन **प्रदेश र स्थानीय तहबीच वित्तीय हस्तान्तरण सम्बन्धी कार्यक्रम** संचालन भएको। प्रदेशको आन्तरिक आय अभिवृद्धिका लागि समय समयमा स्थानीय तहहरूमा राजस्व अनुगमन गरिएको र प्रदेशको राजस्व परिचालनका क्षेत्र पहिचान गरी आन्तरिक आयलाई थप सुदृढ बनाउन आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कर प्रस्तावका लागि राजस्व परामर्श समिति र उपसमितिहरू गठन गरी कार्यप्रारम्भ भएको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
२३२.	प्रदेश सरकारको पुँजीगत खर्च गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्दै चालु खर्चतर्फको बढ्दो चापलाई न्यूनीकरण गर्न "सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड" कार्यान्वयनमा ल्याइने छ। आगामी आर्थिक वर्षमा अत्यावश्यक बाहेक कुनै पनि नयाँ सवारी साधन खरिद गरिने छैन। मर्मत सम्भार गर्दा पनि सञ्चालनमा नआउने सवारी साधन अनिवार्य रूपमा लिलामी गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।	सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता कायम गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७९ तर्जुमा भई लागु भएको। यस अवधिसम्म सवारी साधन खरिदको लागि पूर्व सहमति प्रदान नगरिएको।
२३३.	वित्तीय सेवामा आम नागरिकको पहुँच अभिबृद्धि गर्न र विद्युतीय भुक्तानी प्रणालीलाई प्रोत्साहित गर्न बैङ्क तथा वित्तीय संस्थासँगको सहकार्यमा वित्तीय साक्षरता, अभिमुखीकरण एवम् क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्न नसकिएको।
२३४.	प्रदेश गौरव र बहुवर्षीय आयोजनामा विनियोजित रकम सोही प्रकृतिका आयोजनामा बाहेक अन्यत्र रकमान्तर गर्न नपाइने व्यवस्था मिलाएको छु।	रकमान्तर सम्बन्धी व्यवस्थालाई कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिएको।
२३५.	सरकारी निकायहरूबाट सम्पादन हुने कार्यहरूमा रहेको दोहोरोपना हटाउन	प्रतिवेदनको अवधिसम्म प्रदेश सरकारबाट नयाँ संरचना स्थापना

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	र क्षेत्राधिकारको अन्यौल अन्त्य गर्न प्रदेश सरकारको स्थायी संरचनाबाट सम्पादन हुने नियमित कार्यका लागि नयाँ संरचना खडा गरिने छैन।	नभएको।
२३६.	प्रदेश सरकार अन्तर्गतका विभिन्न निकायबाट प्रदान गरिने अनुदानको प्रभावकारिता वृद्धि गर्न अनुदानलाई उत्पादन र प्रतिफलसँग आवद्ध गर्दै एउटै व्यक्ति, फर्म, संस्थालाई दोहोऱ्याएर अनुदान नदिने कुराको मार्गदर्शन गर्ने गरी "एकीकृत अनुदान नीति" तर्जुमा गरिनेछ।	"एकीकृत अनुदान नीति" को मस्यौदा तयार भएको।
२३७.	वार्षिक बजेट तर्जुमा गर्दा लैङ्गिक उत्तरदायी, दिगो विकास लक्ष्य र जलवायु अनुकूलन सम्बन्धी बजेट कोड अवलम्बन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।	लैङ्गिक उत्तरदायी, दिगो विकास लक्ष्य र जलवायु अनुकूलन सम्बन्धी बजेट कोडको अवलम्बन गर्नको लागि मार्गदर्शन भएको र आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट तर्जुमा गर्दा उक्त कार्यलाई अवलम्बन गर्ने गरी बजेट छलफल सुरुवात गरिएको।
२३८.	हाल सञ्चालनमा रहेका प्रदेश गौरवका आयोजना, बहुवर्षीय आयोजना, क्रमागत र अधुरा आयोजनाको बाँकी काम आगामी आर्थिक वर्षमा सम्पन्न गर्ने गरी बजेट विनियोजनमा प्राथमिकता दिएको छु।	विषयगत मन्त्रालयलाई वहुवर्षीय, क्रमागत र प्रदेश गौरवका आयोजनालाई उच्च प्राथमिता दिई स्रोत व्यवस्थापन गर्न समयसमयमा निर्देशन गरिएको। बहुवर्षीय र क्रमागत आयोजनाको हालसम्मको प्रगति अवस्थाको विवरण माग गरिएको र वित्तीय तथा भौतिक प्रगतिको आधारमा

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
		आयोजना सम्पन्न हुने गरी बजेट व्यवस्थापन गरिएको।
२३९.	आर्थिक विकास र गरिबी निवारणमा योगदान पुऱ्याउन "आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र हाम्रो चाहनाः समृद्ध प्रदेश हामी सबैको कामना" भन्ने नाराका साथ उद्यमशीलताको विकास, रोजगार एवम् स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम, औद्योगिक जनशक्ति उत्पादन र क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।	क्षेत्रगत मन्त्रालय तथा निकायहरूबाट उद्यमशीलताको विकास, रोजगार एवम् स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम, औद्योगिक जनशक्ति उत्पादन र क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू संचालन भएका।
२४०.	अन्तर-निकाय र अन्तर-सरकारी तहको समन्वय र सहकार्यमा बजेट कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्याङ्कनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ। सार्वजनिक लेखा समिति लगायत सरोकारवालाको सहभागितामा प्रदेश गौरव तथा बहुवर्षीय लगायतका ठुला आयोजनाको अनुगमन मूल्याङ्कन गरी विकास, नीति, योजना तथा कार्यक्रम सम्बन्धी पृष्ठपोषण प्रदान गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।	विषयतग मन्त्रालयहरूबाट आयोजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि आर्थिक मामिला मन्त्रालयले प्रगति समीक्षामा निर्देशन गरेको।
२४१.	प्रदेश र स्थानीय तहका कर्मचारीलाई योजना तथा बजेट तर्जुमा, वित्तीय अनुशासन, वित्तीय हस्तान्तरण, प्रदेश	**प्रदेश र स्थानीय तहहरूबीच वित्तीय हस्तान्तरण सम्बन्धी कार्यक्रम** संचालन भएको। विषयगत मन्त्रालयहरूको

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणाली, सार्वजनिक खरिद, आर्थिक अनुसन्धान तथा विकास लगायतका विषयमा क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	लागि प्रदेश मन्त्रालयगत बजेट सूचना प्रणाली सम्बन्धी विभिन्न मितिमा तालिम संचालन गरिएको।
२४२.	नीति तथा योजना आयोगमा आयोजना बैङ्क स्थापना गरी सम्भाव्यता अध्ययन भएका कार्यान्वयनयोग्य, पर्याप्त रोजगारी सिर्जना गर्ने र नागरिकको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने प्रदेश गौरव, रणनैतिक महत्व एवम् रूपान्तरणकारी आयोजना सूचिकृत गरिनेछ र प्राथमिकताका आधारमा कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ।	आयोजना बैंक स्थापना गर्ने सम्बन्धमा कानुनी व्यवस्थाको लागि आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को मस्यौदा प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) मा लैजाने अन्तिम तयारी भएको।
२४३.	प्रदेशमा रहेका बेरोजगार युवालाई सीपमूलक तालिम र सहुलियत दरमा कर्जा उपलब्ध गराई स्वरोजगार बनाउने उद्देश्यका साथ स्थापना भएको स्वरोजगार विकास कोषको नीतिगत, कानुनी र संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरी लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	थोक कर्जाका लागि चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रस्ताव पेश भई आएका सहकारीहरूमध्ये मापदण्ड भित्रका योग्य सहकारीहरूलाई दोस्रो किस्ता बापत जम्मा रु. ५ करोड १५ लाख ऋण लगानी गरिएको। कोषको कर्जा कार्यविधि अनुसारको मापदण्ड पुगे नपुगेको सम्बन्धमा यस कोषमा थोक कर्जाका लागि प्रस्ताव पेश भई आएका जम्मा १९८ वटा सहकारी संस्थाहरूमध्ये कर्जा प्रवाहको

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
		प्रक्रियामा रहेका जम्मा ६७ वटा सहकारी संस्थाहरूको वित्तीय सक्षमताको अवस्थाको अनुगमनको कार्य सम्पन्न गरिएको। सहकारी संस्थाको कर्जा प्रक्रिया, लक्षित समूह छनौट तथा कर्जा कार्यविधिमा भएको व्यवस्थाका सम्बन्धमा संस्थाका अध्यक्ष, पदाधिकारी तथा व्यवस्थापकको सहभागितामा बाजुरा, बझाङ्ग र बैतडी जिल्लामा क्रियाशील सहकारी संस्थाहरूबीच अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गरिएको।
२४७.	प्रदेशमा लगानी अभिवृद्धि तथा विस्तार गर्न लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गरिनेछ। प्रदेशमा स्थापना हुने प्रदेश सार्वजनिक संस्थान तथा कम्पनीमा प्रदेश सरकारको तर्फबाट गर्नुपर्ने शेयर लगानी तथा ऋण लगानी बापत रू. ३० करोड विनियोजन गरेको छु।	प्रदेश सार्वजनिक संस्थान तथा कम्पनीमा प्रदेश सरकारकोतर्फबाट गर्नुपर्ने शेयर लगानी तथा ऋण लगानी सम्बन्धी कार्य नभएको।
२४८.	नेपाल सरकारसँगको समन्वयमा एकल खाता कोष प्रणाली, कम्प्युटरीकृत सरकारी लेखा प्रणाली र सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीको कार्यान्वयन मार्फत आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई थप	एकल खाता कोष प्रणाली, कम्प्युटरीकृत सरकारी लेखा प्रणाली र सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणालीको सञ्चालनमा रहेको तर आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत कार्यविधिको मस्यौदा तर्जुमा

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	प्रभावकारी बनाई वित्तीय सुशासन कायम गरिनेछ।	गर्ने कार्य चालु आर्थिक वर्षभित्र सम्पन्न गर्ने गरी कार्य सुरु गरिएको।
२४९.	प्रदेश गौरव, बहुवर्षीय लगायतका ठूला आयोजनाको विस्तृत आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिएको छु। प्रदेश संरचनाका विभिन्न निकाय, कार्यालयले प्रयोगमा ल्याएका बजेट, आम्दानी र खर्च लेखाङ्कन सम्बन्धी सफ्टवेयरको सिस्टम अडिट गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु।	प्रदेश गौरव, बहुवर्षीय लगायतका ठूला आयोजनाको आयोजनाहरूको विस्तृत आन्तरिक लेखापरीक्षणको कार्य प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय र प्रदेश लेखा इकाई कार्यालयबाट सम्पादन हुदै आएको।
२५०.	प्रदेशको पुँजीगत खर्च गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गरी तोकिएका आयोजना तथा कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गर्न पहिलो त्रैमासिक अवधिभित्रै कार्ययोजना, कार्यविधि, खरिद योजना, लागत अनुमान तयारी लगायतका पूर्वतयारीका कार्य सम्पन्न गरी आयोजना कार्यान्वयनमा लैजाने व्यवस्था मिलाइनेछ।	मन्त्रालयबाट संचालन भएको प्रिफ्याब भवन निर्माण तथा पुँजीगत प्रकृतिका कार्यक्रम संचालनको लागि पहिलो चौमासिक अवधिमा नै कार्ययोजना, कार्यविधि, खरिद योजना, लागत अनुमान तयार गरी कार्यान्वयन गरिएको।
२५१.	विषयगत मन्त्रालयमा विनियोजन भएको रकम खर्च गर्ने क्रममा थप आर्थिक दायित्व सिर्जना नहुने योजना तथा कार्यक्रमको सम्बन्धमा कार्यविधि, निर्देशिका वा मापदण्ड निर्माण गर्दा सम्बन्धित मन्त्रालयले	विषयगत मन्त्रालयहरूबाट कार्यान्वयन भएको। यस्ता कार्यविधि, निर्देशिका तथा मापदण्डमा आर्थिक मामिला मन्त्रालयबाट परामर्श उपलब्ध गराइएको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	प्रचलित कानुनको अधीनमा रही त्यस्तो कार्यविधि वा मापदण्ड स्वीकृत गरी लागु गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाएको छ।	
२५२.	संघीय सरकारमार्फत प्राप्त हुने वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटमा निर्भर रहेको स्रोतगत संरचनालाई परिवर्तन गरी क्रमशः आन्तरिक राजस्वको हिस्सा बढाउन करको दायरा विस्तार तथा समयानुकुल करका दरमा पुनरावलोकन गर्ने नीति लिएको छु।	आन्तरिक राजस्व अभिवृद्धिको लागि राजस्वको सम्भाव्यता क्षेत्रको अध्ययन गर्ने कार्य चालु आर्थिक वर्षमा सम्पादन गर्न नसकिएको।
२५३.	प्रदेश सरकारले लगाउँदै आएको घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क र सवारी साधन करको विद्यमान व्यवस्थामा सामान्य हेरफेर गरेको छु।	सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक ऐन, २०७९ मा व्यवस्था गरिएको।
२५४.	प्रदेशको समग्र कृषि क्षेत्र र पर्यटन क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्न आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कृषि आयमा लाग्ने कर र पर्यटन शूल्क पूर्णरुपमा छुट हुने व्यवस्था मिलाएको छु।	सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक ऐन, २०७९ मा व्यवस्था गरिएको।
२५५.	आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ सम्म प्रदेश सरकारलाई बुझाउन बाँकी कर सम्वत् २०७९ साल पौष मसान्तभित्र बुझाएमा सो वापत लाग्ने ब्याज, शुल्क, दस्तुर र थप दस्तुरमा	यस सम्बन्धी प्रगति विवरण विषयगत मन्त्रालयबाट प्राप्त नभएको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	पचहत्तर प्रतिशत छुट दिने व्यवस्था मिलाएको छ। प्रदेशको प्रचलित कानून बमोजिम बुझाउन बाँकी विवरण सम्वत् २०७९ साल पुस मसान्तसम्म बुझाउन सक्ने गरी म्याद थप गरेको छ।	
२५६.	प्राइभेट फर्म रजिष्ट्रेशन ऐन, २०१४ तथा प्रदेश साझेदारी व्यवसाय ऐन, २०७६ बमोजिम दर्ता भएका आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्मको नवीकरण नगरेका फर्म तथा उद्योगले सम्वत् २०७९ साल पुस मसान्तभित्र नियमानुसार लाग्ने नवीकरण दस्तुर एवम् जरिवाना तथा शुल्कको पाँच प्रतिशत रकम बुझाएमा बाँकी जरिवाना तथा शुल्क मिनाह हुने व्यवस्था मिलाएको छ।	यस सम्बन्धी प्रगति विवरण विषयगत मन्त्रालयबाट प्राप्त नभएको।
२५७.	प्रदेश र स्थानीय तहको समन्वय र सहकार्यमा साझा अधिकार सूचीमा रहेका राजस्वको परिचालन, लेखाङ्कन, बाँडफाँट र प्रतिवेदन गर्न क्षमता अभिवृद्धि सहितका कर प्रणाली सुधारका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	**प्रदेश र स्थानीय तहहरूबीच वित्तीय हस्तान्तरण सम्बन्धी कार्यक्रम** संचालन भई स्थानीय तह र प्रदेश सरकारका साझा अधिकारमा रहेका राजस्वको सुधार, कर बाँडफाँट तथा प्रतिवदेन विषयमा छलफल हुँदा यसमा विद्यमान समस्याको पहिचान र समाधान गर्न सक्ने क्षमता विकास भएको।
२५८.	आगामी आर्थिक वर्षदेखि स्थानीय	विद्युतीय प्रणालीमा आधारित आयोजना

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	तहमा हुने वित्तीय हस्तान्तरणलाई थप व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउन सूचना प्रविधिमा आधारित योजना छनौट प्रणाली कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।	बैंकको स्थापना हुन नसकेको। तर आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा स्थानीय तहहरूमा समपूरक र विशेष अनुदानतर्फ हस्तान्तरण हुने आयोजनाको माग/प्रस्तावको लागि विद्युतीय प्रणालीको अवलम्बन गरिएको।
२५९.	आगामी आर्थिक वर्षको लागि स्थानीय तहमा समानीकरण अनुदानतर्फ ७६ करोड ४० लाख हस्तान्तरण गरेको छु। जुन चालु आर्थिक वर्षको तुलनामा ५.४५ प्रतिशतले बढी हुन आउँछ।	प्रतिवेदनको अवधि (२०७९ फागुन मसान्त) सम्म प्रदेशका ८८ वटै स्थानीय तहहरूलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान बापत रु. ४५ करोड १८ लाख ५१ हजार २ सय ४० हस्तान्तरण गरिएको।
२६०.	सवारी कर बापतको प्रदेश विभाज्य कोषबाट स्थानीय संचित कोषमा रू. २८ करोड बाँडफाँट भएर जाने अनुमान गरेको छु। जुन चालु आर्थिक वर्षको तुलनामा १६.६७ प्रतिशतले बढी हुन आउँछ।	प्रतिवेदनको अवधि (२०७९ फागुन मसासन्त) सम्म प्रदेशका ८८ वटै स्थानीय तहहरूलाई बाँडफाँट बापतको सवारी साधन कर रु. १८ करोड १५ लाख ४२ हजार ९ सय हस्तान्तरण गरिएको।
२६१.	आगामी आर्थिक वर्ष स्थानीय तहबाट कार्यान्वयन हुने आयोजना तथा कार्यक्रमका लागि समपुरक अनुदानतर्फ रू. ३५ करोड र विशेष अनुदानतर्फ रू. २५ करोड विनियोजन गरेको छु। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि प्रदेश	समपूरक तथा विशेष अनुदानतर्फका आयोजना कार्यान्वयनमा रहेका। सुदूरपश्चिम प्रदेश समपूरक अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ र सुदूरपश्चिम प्रदेश विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ अनुसार सुदूरपश्चिम प्रदेश नीति तथा योजना

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	सरकारबाट स्थानीय तहमा हस्तान्तरण हुने समपूरक र विशेष अनुदानलाई थप वस्तुनिष्ट र प्रभावकारी बनाउन विद्युतीय प्रणालीलाई प्रयोगमा ल्याइनेछ।	आयोगबाट आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को लागि समपूरक र विशेष अनुदानबाट संचालन हुने आयोजनाको प्रस्ताव माग विद्युतीय प्रणालीबाट गरिएको।
२६२.	विषयगत मन्त्रालयबाट प्रस्तावित ससर्त अनुदानतर्फ विनियोजित कार्यक्रम तथा बजेट वित्तीय हस्तान्तरणको माध्यमबाट स्थानीय तहमा पठाउने व्यवस्था मिलाएको छ। स्थानीय तहमा ससर्त अनुदानका कार्यक्रम हस्तान्तरण एवम् कार्यान्वयन सम्बन्धी व्यवस्था विनियोजन विधेयकमा गरेको छ।	प्रतिवेदनको अवधिसम्म प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहहरूमा ससर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू हस्तान्तरण नभएको।

४.६ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुन मसान्तसम्मसम्म क्षेत्रगत रुपमा सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू (क्षेत्रगत):

४.६.१ बजेट कार्यान्वयन तथा मूल्यांकन

- आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट कार्यान्वयन सम्बन्धी मार्गदर्शन तयार गरी श्रावण १ गते नै विषयगत मन्त्रालय वा निकायमा पठाइएको।
- चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट कार्यान्वयन तथा मूल्याङ्कनको चौमासिक र अर्धवार्षिक समीक्षा कार्यक्रम सम्पन्न गरी कार्यान्वयनको प्रगति र भावी कार्यदिशाको सम्बन्धमा निर्देशन गरिएको।
- आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को प्रदेश सरकारको आर्थिक ऐन, बजेट तर्जुमा, करका दर, नयाँ करका क्षेत्रहरूको पहिचान लगायतका कार्यहरू गर्न एवम् प्रदेश कर राजस्व तथा गैरकर राजस्वको नीति तर्जुमा समेतका कार्यहरूमा

सुझाव संकलन गर्न र राय परामर्श दिनका लागि राजस्व परामर्श समिति गठन गरी उक्त समितिको बैठकबाट उपसमिति गठन गरी कार्य भइरहेको।

- चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को आर्थिक सर्वेक्षण प्रकाशन गर्ने प्रयोजनका लागि आर्थिक सर्वेक्षण प्रकाशन समिति गठन भई कार्य भइरहेको।

४.६.२ नीति तथा कानुन तर्जुमा र कार्यान्वयनः

- विषयगत मन्त्रालयबाट माग भए बमोजिम विभिन्न २८ वटा ऐन, नियमावली, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्ड र रणनीति लगायतमा परामर्श तथा सहमति प्रदान गरिएको।
- सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७९ जारी गरिएको।
- सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक (पहिलो संशोधन) ऐन, २०७९ सम्बन्धी मस्यौदा प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट स्वीकृत भई प्रदेश सभामा विधेयक स्वीकृतिको लागि पेश गरिएको।
- सुदूरपश्चिम प्रदेश समपूरक अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ र सुदूरपश्चिम प्रदेश विशेष अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा रहेको।
- सुदूरपश्चिम प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को मस्यौदा राय, परामर्श तथा सहमतिको लागि आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालयमा पठाइएको।

४.६.३ परामर्श तथा सहमतिः

- विभिन्न मन्त्रालयका ६ वटा आयोजनाको लागि स्रोत सुनिश्चित गरी बहुवर्षीय ठेक्का बन्दोबस्तीमा लैजानलाई सहमति प्रदान गरिएको।
- विषयगत मन्त्रालय तथा निकायहरूलाई विभिन्न नीति, ऐन, नियम, कार्यविधि, मापदण्ड, निर्देशिका लगायतका विषयमा परामर्श प्रदान गरिएको।

४.६.४ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनः

- प्रदेश सरकार अन्तर्गतका निकायहरूबाट सञ्चालित आयोजना तथा कार्यक्रमको गुणस्तर, लागत समय र उपलब्धि समेतको सूचकमा आधारित विषयगत मन्त्रालय र आर्थिक मामिला मन्त्रालयका पदाधिकारी र कर्मचारी सहितको अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने कार्य सुरु भएको।
- प्रदेश र स्थानीय तहको समन्वय र सहकार्यमा साझा अधिकार सूचीमा रहेका राजस्व परिचालन, लेखाङ्कन, बाँडफाँट र प्रगति प्रतिवेदनका विषयमा यस मन्त्रालयबाट विभिन्न स्थानीय तहहरूमा अनुगमन गरी समस्या समाधान गर्ने कार्य सुरु भएको।

४.६.५ सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वरोजगार विकास कोषः

- चालु वर्ष प्रदेशभरका ४००० जनालाई स्वरोजगार बनाउन सरल कर्जा दिने कोषको लक्ष्य रहेकोमा २ जिल्लाका १४ वटा सहकारी संस्थालाई रु. १० करोड ३० लाख थोक कर्जा स्वीकृति भई १३ वटा संस्था मार्फत ४६१ जनालाई कर्जा उपलब्ध गराइएको।
- कैलाली, कञ्चनपुर, डोटी र अछाम ४ जिल्लाका ३६ सहकारी संस्थाका १३२७ जनाको स्थलगत निरीक्षण कार्य सम्पन्न गरी कर्जा स्वीकृति र प्रवाहको चरणमा पुगेको।
- थोक कर्जाका लागि चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रस्ताव पेश भई आएका सहकारीहरूमध्ये मापदण्ड भित्रका योग्य सहकारीहरूलाई दोस्रो किस्ता बापत जम्मा रु. ५ करोड १५ लाख ऋण लगानी गरिएको।
- कोषको कर्जा कार्यविधि अनुसारको मापदण्ड पुगे नपुगेको सम्बन्धमा यस कोषमा थोक कर्जाका लागि प्रस्ताव पेश भई आएका जम्मा १९८ वटा सहकारी संस्थाहरूमध्ये कर्जा प्रवाहको प्रक्रियामा रहेका जम्मा ६७ वटा सहकारी संस्थाहरूको वित्तीय सक्षमताको अवस्थाको अनुगमनको कार्य सम्पन्न गरिएको।

- सहकारी संस्थाको कर्जा प्रक्रिया, लक्षित समूह छनौट तथा कर्जा कार्यविधिमा भएको व्यवस्थाका सम्बन्धमा संस्थाका अध्यक्ष, पदाधिकारी तथा व्यवस्थापकको सहभागितामा बाजुरा, बझाङ्ग र बैतडी जिल्लामा क्रियाशील सहकारी संस्थाहरूबिच अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गरिएको।

४.७ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३०५०००११	आर्थिक मामिला मन्त्रालय	१७७२०६	६२४६०	३५.२५
३०५०१०११	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	५०५८१	२१५७८	४२.६६
जम्मा		२२७७८७	८४०३८	३६.८९
पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३०५०००११	आर्थिक मामिला मन्त्रालय	५५०९५	३५१३६	६३.७७
३०५०१०११	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	३४९८२	७३२७	२०.९५
जम्मा		९००७७	४२४६३	४७.१४

४.८ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३०५०००११	आर्थिक मामिला मन्त्रालय	१७११०१	३३६९५	१९.६९
३०५०१०११	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	२६९४७	९२५०	३४.३३
३०५०१०१२	प्रदेश लेखा इकाई कार्यालयहरू	२१३३२	८६१४	४०.३८
जम्मा		१९८०४८	४२९४५	२१.६८

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३०५०००११	आर्थिक मामिला मन्त्रालय	३८९१५	११९४९	२८.६५
३०५०१०११	प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	३५४२	०	०.००
३०५०१०१२	प्रदेश लेखा इकाई कार्यालयहरू	३२५०	२८११	८६.४९
जम्मा		**४२४५७**	**११९४९**	**२६.२६**

उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय

५.१ पृष्ठभूमि

सुदूरपश्चिम प्रदेशको कुल भूभागको ५६.९ प्रतिशत वन जङ्गल भएको हुनाले वन तथा जैविक विविधताको क्षेत्र सुदूरपश्चिम प्रदेशको महत्वपूर्ण प्राकृतिक सम्पदा हो। सुदूरपश्चिम प्रदेशको आधाभन्दा बढी भूभागमा भएको वन क्षेत्र तथा जैविक विविधताले पर्यावरणीय सुरक्षा, सांस्कृतिक, सामाजिक र आर्थिक समुन्नतिका साथै स्थानीय समुदायको आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिमा समेत उल्लेख्य योगदान पुर्‍याएको डिभिजन वन कार्यालयहरूबाट प्रकाशित सामुदायिक वन अनुगमन पुस्तिकाहरूबाट पुष्टि हुन आउँछ। वन क्षेत्र तथा जैविक विविधताको दिगो व्यवस्थापनबाट हरित अर्थतन्त्र निर्माण, रोजगारीको अवसरहरूको सिर्जना, पर्यापर्यटनमा टेवा, कार्वन संचिति, जैविक विविधता र जलाधार जस्ता पारिस्थिकीय सेवाहरू अभिवृद्धि गरी समृद्ध प्राप्तिको लक्ष्यमा वन क्षेत्रको समग्र योगदान बढाउनु पर्ने आवश्यकता रहेको छ। नेपालको संविधानमा स्वच्छ वातावरणलाई मौलिक हकको रूपमा सुरक्षित गरिएको छ भने राज्यको नीतिहरूमा प्राकृतिक स्रोत साधन संरक्षण र उपयोग सम्बन्धमा उल्लेख भएको छ। वन नीति, २०७५ र प्रदेशको प्रथम पञ्चवर्षिय योजनाको आधार पत्रमा वन तथा जैविक विविधतालाई विशेष आर्थिक क्षेत्रको रूपमा राखिएको छ। नेपालको संविधानमा प्रदेशभित्रको राष्ट्रिय वन, जल उपयोग तथा वातावरण व्यवस्थापन प्रदेशको अधिकारको सूचीमा रहेको छ।

प्रदेशको कुल भूभागमध्ये १०,८३,७६९ हेक्टर (कुल क्षेत्रफलको ५६.९ प्रतिशत) क्षेत्र वन क्षेत्रले ओगटेको छ। प्रदेशमा ३३८३ वटा सामुदायिक वन (४९१५९४ हे.), १०२३ वटा कबुलियती वन (७३०१.०२ हे.), ४३ वटा धार्मिक वन (२६८९.०७ हे.) र ३ वटा साझेदारी वन (७३६५.५ हे.) रहेका छन्। यस प्रदेशमा २ वटा (मोहना र लालझाडी वन संरक्षण क्षेत्र) वन संरक्षण क्षेत्रको रूपमा घोषणा भइसकेका छन् भने हाल डडेलधुरा जिल्लाको १ वटा, डोटी जिल्लाको १ र बैतडी जिल्लाको २ वटा गरी जम्मा ४ वटा वन क्षेत्र प्रस्तावित वन संरक्षण क्षेत्रको रूपमा अगाडि बढिरहेको अवस्था छ। यस प्रदेशमा शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज, खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज र अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र समेत रहेका छन्।

प्रदेशको अर्थतन्त्रमा उद्योग क्षेत्रले उल्लेखनीय योगदान गर्ने सम्भावना रहेको छ। संविधानले औद्योगीकरणलाई प्रदेशको एकल अधिकार तथा संघ र प्रदेशको साझा अधिकारको सूचीमा राखेको छ। दिगो विकासको लक्ष्यमा समावेशी एवम् दिगो औद्योगिकीकरण तथा साना उद्योग एवम् अन्य व्यवसाय विस्तार गर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ। उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि संघीय सरकारद्वारा पारित पन्धौं योजनाको अवधारण पत्रमा उल्लेखित विषय, तथ्याङ्क र सूचनाहरू यस प्रदेशको हकमा समेत मिल्न आउँछ।

सुदूरपश्चिम प्रदेश प्राकृतिक, धार्मिक, सांस्कृतिक र ऐतिहासिक लगायतका थुप्रै प्रकारका पर्यटकीय सम्भावना रहेको प्रदेश हो। हिमाल, पहाड र तराई (भित्री मधेश) मा फैलिएको यस सुदूरपश्चिम प्रदेशको भूपरिदृष्यमा विविध खालको भौगोलिक अवस्था, जलवायु (उष्ण मनसुनी, न्यानो समसितोष्ण, ठण्डा समसितोष्ण, लेकाली, टुण्ड्रा तथा हिमाली), नदी (सेती, महाकाली, बुढीगंगा नदी), वनस्पति, प्राकृतिक भूबनोट तथा मानवीय बसोबास तथा तिनको साँस्कृतिक मिश्रण हेर्न पाइन्छ। यस प्रदेशमा अपि, नाम्पा, साइपाल, ब्यासऋषि, जेठीबहुरानी जस्ता सुन्दर हिमालहरूमात्र नभई फारवेष्ट ग्रेट हिमालय ट्रेल खण्ड, प्रख्यात हिन्दु धार्मिक तिर्थस्थल तथा धामहरू (उग्रतारा, शैलेश्वरी, मालिकार्जुन, निग्लाशैनी भगवति, बैद्यनाथधाम, परशुरामधाम, गोदावरीधाम, घटालबाबा स्थल आदी), राष्ट्रिय निकुञ्ज (खप्तड), संरक्षित क्षेत्र तथा पार्कहरू (अपी नाम्पा, रामारोशन), प्राकृतिक तालहरू (घोडाघोडी, खापर, आलिताल, सुर्मा), र पुरातात्विक तथा ऐतिहासिक (पाताल भुवनेश्वर, डोटी दरबार, अमरगढी किल्ला, अजयमेरु कोट आदि) सम्पदाहरू रहेका छन।

५.२ दीर्घकालीन सोंच

- दिगो वन व्यवस्थापन गरी वन पैदावार आपूर्ति, राजश्व वृद्धि र रोजगारी सिर्जना,
- आर्थिक समृद्धि सहितको रोजगारी प्रवर्द्धन: दिगो र उच्च प्रतिफलयुक्त औद्योगीकरण,
- प्रदेश समृद्धिका लागि खानी तथा खनिज क्षेत्रमा प्रगति,
- सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक पर्यटन विकास: आर्थिक विकास, रोजगारी र समृद्धिको आधार,
- वन, जलाधार र जैविक विविधता संरक्षण : सुन्दर सुदूरपश्चिम प्रदेशको समृद्धि,

- स्वच्छ, हरित, प्राज्ञारिक र न्युन कार्वनयुक्त सुदुरपश्चिम,
- विज्ञान तथा प्रविधिको विकास र विस्तार: सुदूरपश्चिम प्रदेशको समृद्धि र समुन्नतिको आधार।

५.३ उद्देश्य

- औद्योगिक लगानी आकर्षित गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु,
- स्थानीय स्रोत, सीप र साधनमा आधारित उद्योग प्रवर्द्धन गर्दै रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्नु,
- खानी तथा खनिज उद्योग विकासका लागि आवश्यक नीतिगत तथा संस्थागत संरचना निर्माण गर्नु,
- खनिज उत्पादन वृद्धि गरी कुल ग्राहस्र्थ उत्पादनमा खनिज क्षेत्रको योगदान बढाउनु,
- पर्यटनको आधारशिलाको रूपमा रहेको धार्मिक, साँस्कृतिक, ऐतिहाँसिक, प्राकृतिक, भू-धरातलीय तथा मावन निर्मित सम्पदाहरूको संरक्षण र विकास गरी सुदूरपश्चिम प्रदेशलाई आकर्षक, सुरक्षित तथा गुणस्तरीय पर्यटकीय गन्तब्यको रूपमा विकास गर्नु,
- निजी क्षेत्रको लगानी वृद्दि तथा स्थानीय समुदायको परिचालन गरी संस्थागत क्षमता अभिवृद्दि गर्दै रोजगारी, आयआर्जन तथा वैदेशिक मुद्रा आर्जन गर्दै स्थानिय जनताको जीवनस्तरमा सुधार गरी पर्यटनलाई यस प्रदेशको अर्थतन्त्रको एक प्रमुख आधारको रूपमा विकास गर्नु,
- यस प्रदेशको पर्यटकीय वस्तु तथा सेवा सुविधाको स्तरोन्नती एवम् विविधिकरण गर्दै मनोरञ्जनात्मक, आध्यात्मिक तथा शाहसिक पर्यटनको विकास र प्रवर्द्धनमार्फत आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूको संख्यामा संख्यात्मक तथा गुणात्मक वृद्दि गर्ने,
- सरकारी-निजी-समुदाय साझेदारीको अवधारणामार्फत पर्यटन विकास गरी समावेशी विकास, पर्यटन विकासको लाभको समन्यायीक वितरण तथा साँस्कृतिक विविधता र सहिष्णुता कायम गर्दै समतामूलक विकास गर्ने,

- वन क्षेत्रको विकास एवम् दिगो र वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्दै जैविक विविधता संरक्षण गर्नु,
- उच्च मूल्य जडिबुटी र गैरकाष्ठ वन पैदावारको उत्पादन र मूल्य अभिवृद्धि गर्दै निर्यातलाई प्रवर्द्धन गर्नु,
- वातावरणीय सेवाबाट प्राप्त लाभ वृद्धि गर्दै समुदायलाई न्यायोचित वितरणको सुनिश्चितता गर्नु,
- भू-तथा जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गरी पारिस्थितिकीय प्रणालीको पुनर्स्थापना गर्नु,
- वातावरणीय ह्रास र जलवायु परिवर्तनका असरहरू नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गर्नु,
- भौतिक पूर्वाधारका प्रविधि तथा विकासका कार्यलाई जलवायु अनुकूलित र वातावरणमैत्री बनाउनु,
- वातावरण र जलवायु सम्बन्धी संयन्त्रको सबलीकरण गर्नु,
- विज्ञान तथा प्रविधिको विकास, विस्तार र उपयोग क्षमता वृद्धि गर्नु,
- उत्पादन वृद्धिका लागि प्राकृतिक स्रोत एवम् परम्परागत प्रविधि तथा नवप्रवर्तनको उपयोग र विकास गर्नु।

३. रणनीति

- आयात प्रतिस्थापन र निकासीमूलक उद्योगको विकास गर्न आर्थिक तथा भौतिक सुविधाको व्यवस्था गर्ने,
- स्थानीय स्रोत, साधन र सीपमा आधारित उद्योग स्थापनाका लागि स्वदेशी तथा वैदेशिक लगानी आकर्षित गर्ने,
- कृषिजन्य उद्यमको पहिचान र प्रवर्द्धन गरी प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता बढाउँदै निर्यात अभिवृद्धि गर्ने,
- उद्योग विकासका लागि आवश्यक दक्ष, उद्यमशील, व्यावसायिक र प्राविधिक जनशक्ति तयार गरी उद्यमशीलता बढाउने,
- औद्योगिक सुशासन अभिवृद्धि गर्ने,

- खनिज उद्योगलाई आवश्यक पूर्वाधार व्यवस्था गर्न आवश्यक नीति, ऐन, नियम तर्जुमा र संस्थागत संरचनाको प्रवर्द्धन र विकास गर्ने,
- प्रदेशमा विभिन्न स्थानमा औद्योगिक उत्पादनका दृष्टिले प्रचुर मात्रामा उपलब्ध हुन सक्ने खनिजको पहिचान, अन्वेषण तथा भौगर्भिक नक्शाङ्कन गर्ने,
- पहिचान भएका सम्भाव्य खनिज सम्पदाको उपयोग गरी उद्योग सञ्चालनार्थ आवश्यक समन्वय गर्ने,
- संस्थागत क्षमता अभिवृद्दि गर्दै पर्यटन प्रशासनलाई चुस्त पार्ने,
- पर्यटकीय सुचना तथा तथ्याङ्कको डिजिटल तवरबाट व्यवस्थापन गरिने,
- पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रमलाई स्थापित गर्दै प्रादेशिक महत्वका पर्यटकीय गन्तब्यहरूको संरक्षण तथा विकास र प्रवर्द्धन गर्ने,
- पर्यटन व्यवसायी तथा सेवा प्रदायक निजी क्षेत्रलाई पर्यटन विकासको मूलधारमा समाहित गर्दै प्रदेश सरकारले उत्प्रेरक तथा समन्वयकर्ताको भूमिका निर्वाह गर्ने,
- सुदूरपश्चिम प्रदेशलाई देवभूमिको रूपमा स्थापित गर्दै धार्मिक तथा आध्यात्मिक पर्यटकीय गन्तब्यको रूपमा विकास र प्रवर्द्धन गर्ने,
- पर्यटकीय गन्तब्य तथा सेवा सुविधाहरूको प्रवर्द्धन तथा बजारीकरण गर्ने,
- ग्रामिण पर्यटनका स्थापित व्यवस्थाहरूको स्तरोन्नति तथा विस्तारीकरण गरी पर्यटनलाई गरिबी निवारणको औजारको रूपमा विकास गर्ने,
- वन, वातावरण, जैविक विविधता र जलाधार क्षेत्रको संरक्षण व्यवस्थापन र उपयोगमा जनसहभागिता अभिवृद्दि गर्ने,
- वन क्षेत्रको उत्पादन र उत्पाकत्व वृद्धि गरी रोजगारी र आयआर्जनमा वृद्धि गर्ने,
- जैविक विविधताको संरक्षण र पर्यापर्यटनको विकास गर्ने,
- वन क्षेत्र भित्र तथा बाहिरी हावापानी र धरातलीय सम्भाव्यताका आधारमा उच्च मूल्यको जडिबुटीको विकास, विस्तार र निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने,

- अन्तर सरकार, सरोकारवाला निकाय र निजी क्षेत्रसँगको समन्वयात्मक रूपमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- सबै प्रकारका फोहोरमैला, प्रदुषण र वातावरणीय ह्रासलाई रोकथाम र प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्ने,
- स्रोतसाधनहरूको संरक्षण तथा मितव्ययी, दक्ष, चक्रीय प्रयोग र पुनः प्रयोगमा जोड दिने,
- पूर्वाधार विकासलाई जलवायु अनुकूलित र वातावरणमैत्री बनाउने,
- प्राविधिक र संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि र उच्चतम उपयोग गर्ने,
- प्रदेशस्थित वैज्ञानिक चेतानाको अभिवृद्धि गर्दै विज्ञानसम्मत विश्लेषण गर्ने संस्कारको विकास गर्ने,
- विज्ञान प्रविधिका लाभ र उपलब्धिलाई आम जनमानसमा पुर्‍याइ गुणस्तरीय जीवन हासिल गर्न सघाउने र प्रदेशको उत्पादकत्व वृद्धि गर्दै समृद्धिमा उपयोग गर्ने,
- परम्परागत र स्थानीय प्रविधिको संरक्षण र आधुनिकरण गर्दै युवा पिढीलाई वैज्ञानिक ज्ञान र प्राविधिक सीप हासिल गर्न उत्प्रेरणा गर्ने।

५.४ कार्यक्षेत्र

सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारको कार्यविभाजन नियमावली, २०७४ ले निम्नानुसारका विभिन्न ५ वटा कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका विभिन्न ६२ वटा कार्यहरू यस मन्त्रालयबाट सेवा प्रवाह गर्नुपर्ने भनी उल्लेख भएको छ।

(क) उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति
(ख) पर्यटन
(ग) वन तथा भू-संरक्षण
(घ) वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन
(ङ) विज्ञान तथा प्रविधि

५.५ जनशक्ति विवरण

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१.	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय				
	जम्मा	८७४	५८३	२९१	

५.६ आर्थिक वर्ष २०७९।८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धित बुँदाहरूको २०७९ फागुण मसान्तसम्मको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
५५	सामुदायिक वन, साझेदारी वन तथा कबुलियती वन क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन मार्फत स्थानीय उपभोक्ताहरूको जीविकोपार्जनमा टेवा पुर्‍याउने क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने।	हालसम्म ३३८३ वटा सामुदायिक वन, ३ वटा साझेदारी वन र १०२३ वटा कबुलियति वन दर्ता भएको।
५६	उपयुक्त प्रजातिको पहिचान गरी डिभिजन वन कार्यालयद्वारा सञ्चालित वन नर्सरीहरूबाट कुल ११ लाख ५ हजार विरुवा उत्पादन गर्ने।	दोस्रो चौमासिक सम्म १ लाख ४० हजार विरुवा उत्पादन भएको र बाँकी विरुवा उत्पादनको कार्य जारी रहेको।
५८	बसन्ता जैविक मार्ग लगायतका क्षेत्रमा भएका अतिक्रमण नियन्त्रण गर्ने।	नियमित गस्ती लगायत संरक्षणका कार्य सम्पादन भइरहेको
५९	मानव वन्यजन्तु द्वन्द्ध न्यूनीकरणका लागि मेसवायर निर्माण गर्ने।	कञ्चनपुरको भिमदत्त नगरपालिका र वेदकोट नगरपालिकाको विभिन्न वडामा मेसवायर निर्माणको कार्य जारी रहेको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
६४	काष्ठजन्य, जडिबुटीजन्य कच्चापदार्थ तथा प्लास्टिक र धातुजन्य पत्रु सामाग्रीको प्रशोधनमा आधारित उद्योगलाई प्रोत्साहन दिइने।	उद्योग निर्देशनालयबाट उद्योगहरू छनौट गर्ने र अनुदान उपलब्ध गराउने कार्य जारी रहेको।
६५	जडिबुटी खेती विस्तारका लागि टिस्युकल्चर प्रयोगशाला स्थापना गर्ने।	हुन नसकेको।
६६	प्रदुषण नियन्त्रण र न्यूनीकरण गर्न जलवायु परिवर्तन र वातावरण संरक्षण सम्बन्धी सचेतनामूलक तथा प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम संचालन गर्ने।	मन्त्रालयको तर्फबाट दार्चुलामा र अन्य जिल्लास्थित कार्यालयहरूमा सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन भएको।
६८	जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्न प्रदेशस्तरीय रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने।	परामर्शदातासँग सम्झौता भएको र रणनीतिक योजना तयारीको कार्य जारी रहेको।
६९	भूसंरक्षण क्षेत्रको विकास, विस्तार जलाधार संरक्षण र सम्वर्द्धन गर्न सार्वजनिक र निजी जग्गामा जल पुनर्भरण साथै जल प्रणालीमा आधारित भूसंरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने।	विभिन्न जलाधार क्षेत्रहरूमा रिचार्ज पोखरी निर्माण, नदि नियन्त्रण, गल्छी पहिरो नियन्त्रण लगायतका कार्यक्रम संचालन भइरहेको तर नदी प्रणालीमा आधारित भूसंरक्षण कार्यक्रम संचालन हुन नसकेको।
७२	पर्शुराधाम क्षेत्रमा योग ध्यान केन्द्र निर्माण गर्ने।	बजेट विनियोजन नभएको।
७३	गुरिल्ला ट्रेल निर्माण गर्ने।	हुन नसकेको।
७४	खप्तड क्षेत्र, बडिकेदार क्षेत्र र बैद्यनाथ धाम क्षेत्रमा पर्यटन विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	बजेटको अख्तियारी हस्तान्तरण र कार्यक्रम बाडँफाँट हुन नसकेको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
७५	बडिमालिका, त्रिपुरासुन्दरी, शैलेश्वरी, उग्रतारा लागयत महत्वपूर्ण धार्मिक स्थलको योजनामा आधारित विकास गर्ने।	बजेट विनियोजन नभएको।
७९	ठूला होटल रिसोर्ट केबुलकार जस्ता पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण गर्ने उद्योगलाई बैंक कर्जामा ब्याज अनुदान प्रदान गर्ने।	कार्यविधि स्विकृति नभएको।
८४	साना उद्योगीहरूलाई उद्योग स्थापना तथा सञ्चालनार्थ लिएको ब्याज तथा विद्युत महशुल अनुदान दिने।	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको।
८९	उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालयबाट बजार अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाउने।	नियमित अनुगमन हुने गरेको।

५.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९।८० को फाल्गुण मसान्तसम्म सम्पादन भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू

५.७.१ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको नीति कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डहरू

क्र.सं.	नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/संशोधन	कैफियत
१.	सुदूरपश्चिम प्रादेशिक औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७५		
२.	निजी व्यवसाय ऐन, २०७६		

क्र.सं.	नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/संशोधन	कैफियत
३.	साझेदारी व्यवसाय ऐन, २०७६		
४.	सुदूरपश्चिम प्रदेश पर्यटन ऐन, २०७७		
५.	सुदुरपश्चिम प्रदेश वन ऐन, २०७७	सुदूरपश्चिम प्रदेश वन ऐन, २०७७ मा संशोधन गर्नुपर्ने विषयहरू पहिचान गरी संशोधनको मस्यौदा तर्जुमाको कार्य भइरहेको।	
६.	सुदूरपश्चिम प्रदेश वातावरण संरक्षण ऐन, २०७७		
७.	सुदूरपश्चिम प्रदेश वन नियमावली, २०७८	सुदूरपश्चिम प्रदेश वन नियमावली, २०७८ का संशोधन गर्नुपर्ने विषयहरू पहिचान गरिएको।	
८.	सुदूरपश्चिम प्रदेशस्तरीय संयुक्त बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७६		
९.	नदीजन्य पदार्थ व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५		

क्र.सं.	नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/संशोधन	कैफियत
१०.	प्रदेश पर्यटन विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन सञ्चालन कार्यविधि, २०७५		
११.	सुदुरपश्चिम प्रदेश सामुदायिक वनको काठ दाउरा सङ्कलन तथा बिक्री वितरण निर्देशिका, २०७९		मिति २०७९/९/१४ मा प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट स्वीकृत भएको।
१२.	खप्तड क्षेत्र पर्यटन विकास तथा व्यवस्थापन समिति (गठन) आदेश, २०७५		
१३.	रामारोशन क्षेत्र पर्यटन विकास तथा व्यवस्थापन समिति (गठन) आदेश, २०७६		
१४.	बैद्यनाथ धाम पर्यटन विकास तथा व्यवस्थापन समिति (गठन) आदेश, २०७७		
१५.	बडिकेदार क्षेत्र पर्यटन विकास तथा व्यवस्थापन समिति (गठन) आदेश, २०७७		
१६.		वन पैदावारमा आधारित उद्योग र राष्ट्रिय वन बिचको दुरी सम्बन्धी मापदण्ड	मापदण्ड तर्जुमा भई सम्बन्धित निकायमा सहमति लिने प्रक्रियामा रहेको।

५.८ अन्य सम्पादित महत्वपूर्ण कार्यहरू

उद्योग दर्ता सम्बन्धी विस्तृत विवरण		
क.सं.	उद्योगको किसिम	जम्मा संख्या
१	उत्पादनमूलक	२७२
२	कृषिजन्य	२४६१
३	पर्यटनमा	६२
४	सेवामूलक	८५७
५	निर्माण सम्बन्धी	१७
६	सुचनामूलक	२१
कुल जम्मा		३६९०

वन क्षेत्रको उपलब्धि				
विवरण		एकाइ	परिमाण	कैफियत
काठ उत्पादन	सामुदायिक वन	क्यू फि	१७६९४३.५	
	साझेदारी वन	क्यू फि	०	
	राष्ट्रिय वन	क्यू फि	२३४०.२५	
	निजि वन, आवादी	क्यू फि	१८६८१४.५४	
दाउरा उत्पादन	सामुदायिक वन	चट्टा	२.५९	
	साझेदारी वन	चट्टा	०	
	राष्ट्रिय वन	चट्टा	०	
	निजि वन, आवादी	चट्टा	८	
अन्य वन पैदावार	खोटो	के.जी.	२०३२८४७.७२	

वन क्षेत्रको उपलब्धि				
विवरण		एकाइ	परिमाण	कैफियत
बिरुवा उत्पादन	फलफूल बिरुवा	संख्या	८०००	
	काष्ठजन्य बिरुवा	संख्या	७७५००	
	जडिबुटी बिरुवा	संख्या	८०७००	
	बहुवर्षीय बिरुवा उत्पादन	संख्या	२५०००	
	सौन्दर्यपरक र डालेघाँस	संख्या	८०००	
वृक्षारोपण	फलफूल बिरुवा	संख्या	४०००	
	काष्ठजन्य बिरुवा	संख्या	२१०००	
	जडीबुटी बिरुवा	संख्या	२००००	
वन अतिक्रमण नियन्त्रण		हेक्टर	१५.७५	
वन नवीकरण	सामुदायिक वन	संख्या	१२३	
	कबुलियती वन	संख्या	३	
वन समूह गठन र वन हस्तान्तरण	सामुदायिक वन	संख्या	१२	
	कबुलियती वन	संख्या	०	
सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन		संख्या	१	
जडिबुटी संकलन	सामादायिक वन	के.जी.	१२६०६२	
	राष्ट्रिय वन	के.जी.	३६९३३५	
	निजी वन, आवादी	के.जी.	११८६५०	

५.९ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३०७०००११	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	११६६५१	७१०४७	६०.९१
३०७०१०११	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	४१७७९	२६२६१	६२.८६
३०७०१०१२	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू	१३७४४६	१०३१९७	७५.०८
३०७०२०११	वन निर्देशनालय	३२६०२	२०६८१	६३.४३
३०७०२०१२	डिभिजन वन कार्यालयहरू	४९१८११	३६२२३३	७३.६५
३०७०२०१३	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू	३६८९३	२५४८९	६९.०९
३०७०३०११	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	१६१५९	१४२०२	८७.८९
३०७९११२२	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१०८००	४०३०	३७.३१
३०७९११२३	वन तथा भू-संरक्षण (संघ शसर्त अनुदान)	४७६४८	३८८६२	८१.५६
३०७९११२४	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१०००	८३७	८३.७०
३०७९११२६	जडिबुटी विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१९४००	०	०.००
जम्मा		**९५२१८९**	**६६६८३९**	**७०.०३**

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३०७०००११	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	२३६४३५	१६१५०४	६८.३१
३०७०१०११	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	१११२	११०९	९९.७३
३०७०१०१२	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू	३४४३५	३२४४२	९४.२१
३०७०२०११	वन निर्देशनालय	२२५	२२५	१००.००
३०७०२०१२	डिभिजन वन कार्यालयहरू	३८५२१२	३१४४५१	८१.६३
३०७०२०१३	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू	४७०३८३	४२२२५२	८९.७७
३०७०३०११	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	५७००	५६५०	९९.१२
३०७९११२०	सह-लगानी (संघ ससर्त अनुदान)	१००००	०	०.००
३०७९११२१	पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना (संघ ससर्त अनुदान)	३०००	०	०.००
३०७९११२२	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	११००	९००	८१.८२
३०७९११२४	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	६९५००	५१८५३	७४.६१
३०७९११२५	जलाधार संरक्षण तथा ब्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	५५५००	४६५७५	८३.९२
३०७९११२६	जडिबुटी विकास कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	५०००	०	०.००
३०७९११२७	वातावरण (संघ ससर्त अनुदान)	३००००	२३६३५	७८.७८
जम्मा		१३०७६०	१०६०५९	८१.११

पुंजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
		२	६	

५.१० आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३०७०००११	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	१६७४६२.९	३००२७	१७.९३
३०७०१०११	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	४९५७०.०७	८९४४	१८.०४
३०७०१०१२	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू	१६०६३३.३	६०४३१	३७.६२
३०७०२०११	वन निर्देशनालय	२८०३६.०४	१२१५०	४३.३४
३०७०२०१२	डिभिजन वन कार्यालयहरू	५५७७९०.५	२०७६१३	३७.२२
३०७०२०१३	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू	४५१६८.३९	१६७४१	३७.०६
३०७०३०११	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	१९८५८.९	६२१५	३१.३०
३०७९११२२	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१४३००	५०६	३.५४
३०७९११२४	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	५५००	२०९०	३८.००
३०७९११२८	उद्योग, वाणिज्य तथा आपुर्ति मन्त्रालय(संघ शसर्त अनुदान)	२६००	०	०.००

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३०७९११२९	वन तथा भू-संरक्षण विभाग(संघ शसर्त अनुदान)	२३९००	७८८०	३२.९७
३०७९११३२	डिभिजन वन कार्यालयहरू (वन सुरक्षा सैनिक समेत)(संघ शसर्त अनुदान)	२७८००	१८७६३	६७.४९
जम्मा		**११०२६२०**	**३७१३६०**	**३३.६८**

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३०७०००११	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	२२२४७२.८	३९१९८	१७.६२
३०७०१०११	उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय	२१००	३४८	१६.५७
३०७०१०१२	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरू	३९४७३	८०८८	२०.४९
३०७०२०११	वन निर्देशनालय	१५८७५	२६५२	१६.७१
३०७०२०१२	डिभिजन वन कार्यालयहरू	४२९९५५	५००६७	११.६४
३०७०२०१३	भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालयहरू	६७१४१०	११०८१८	१६.५१
३०७०३०११	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	१६३६	३००	१८.३४
३०७९११२२	नेपाल जलवायु परिवर्तन सहयोग कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	६८००	९२५	१३.६०

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३०७९११२४	राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	६५०००	९०३६	१३.९०
३०७९११२६	जडिबुटी विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३००००	१५००	५.००
३०७९११३०	वातावरण विभाग(संघ शसर्त अनुदान)	१२०००	०	०.००
३०७९११३१	जलाधार संरक्षण तथा सीमसार ब्यवस्थापन कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	४४०००	१०२६	२.३३
जम्मा		**१५४०७२२**	**२२३९५८**	**१४.५४**

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

६.१ पृष्ठभूमि

सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४ अनुसार प्रदेशका अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी सम्बन्धी एकल तथा साझा अधिकारका विषय हेर्ने गरी मिति २०७४।११।५ गते स्थापना भएको हो। हाल यस मन्त्रालय मातहत कृषि विकास निर्देशनालय र पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय गरी दुई वटा निर्देशनालय, सहकारी रजिष्ट्रार अधिकारीको कार्यालय, पशुसेवा तालिम केन्द्र, कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र रहेका छन भने सुदूरपश्चिम प्रदेशका ९ वटै जिल्लामा कृषि ज्ञान केन्द्र तथा भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र रहेका छन्। त्यस्तै मन्त्रालय मातहत वाली संरक्षण प्रयोगशाला, बिउबिजन प्रयोगशाला, माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला, मत्स्य विकास केन्द्र, सुख्खा फलफूल विकास केन्द्र र तरकारी जर्म प्लाज्म सम्वर्द्धन तथा बिउ उत्पादन केन्द्र रहेका छन।

प्रदेशमा कुल ३ लाख ६८ हजार २३१ हेक्टर खेतीयोग्य जमिन रहेकोमा जम्मा ३ लाख ११ हजार ८८६ हेक्टर जमिनमा खेती भइरहेको छ भने हालसम्म कुल १ लाख ६९ हजार ७५० हेक्टर कृषियोग्य भूमिमा मात्र सिंचाइ सुविधा उपलब्ध हुन सकेको छ। आत्मनिर्भरता र आर्थिक समृद्धिका लागि कृषि क्षेत्रको उपयोग गर्न सकिने प्रचुर सम्भावना यस प्रदेशमा रहेको छ। तराईदेखि हिमालसम्म फैलिएको यस प्रदेशको भौगोलिक बनावट र हावापानीको विविधताले विभिन्न प्रकारका अन्न उत्पादनदेखि विविध प्रजातिको फलफूल उत्पादनको पनि ठूलो संभावना रहेको छ। यिनै तथ्यहरूलाई मध्यनजर गर्दै सीमान्तकृत कृषकहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन तथा व्यावसायिक कृषिमार्फत खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर हुन कृषि विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुदै आएको छ।

प्रदेशको निर्वाहमूखी कृषि प्रणालीलाई व्यावसायिक तथा प्रतिस्पर्धी आधुनिक कृषि प्रणालीमा रूपान्तरण गराउन मुख्यमन्त्री एकीकृत कृषि तथा पशुपन्छी विकास कार्यक्रमका साथै विभिन्न कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू सञ्चालन गरी नेपाल सरकार, सथानिय तह तथा विकास साझेदार संस्थाहरूको सहयोगमा समेत विशेष प्रयास गरिदै आएको छ। सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारले ल्याएको १५ वर्षे प्रदेश कृषि विकास रणनीति (ADS) र यसले निर्दिष्ट गरे अनुरूप सञ्चालन

गरिने कार्यक्रमहरू अनुसार नै यस प्रदेशमा पनि उन्नत कृषि प्रविधि अवलम्वन गर्न र उत्पादन सामग्रीहरूको सहज आपूर्ति गरी उत्पादित वस्तुहरूको बजार एवम् लाभको सुनिश्चतताका लागि बजारमूखी उत्पादनमा जोड दिइएको छ।

प्रदेशको आर्थिक, सामाजिक तथा कृषि क्षेत्रको विकासमा सहकारी क्षेत्रलाई परिचालन गरी भूमिको महत्तम उपयोग गर्ने नीति लिई कृषि एवम् पशुपन्छीजन्य उत्पादन एवम् व्यापारमा यान्त्रिकीकरण, व्यावसायिकरण, बजारीकरण र आधुनिकीकरणका माध्यमबाट प्रतिस्पर्धात्मक अवस्थाको सिर्जना गरी यस क्षेत्रको रूपान्तरण गर्दै रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्ने गरी यस मन्त्रालयले काम गर्दै आएको छ।

६.२ दीर्घकालिन सोँच

प्रदेशको खाद्य सुरक्षा एवम् पोषण सुरक्षाको प्रत्याभुति गर्दै गरिवी न्यूनीकरण एवम् राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा समेत योगदान पु¥याउने।

६.३ उद्देश्य

- कृषि क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गर्दै प्रतिष्पर्धात्मक क्षमता हासिल गरी उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्नुका साथै कृषिजन्य उद्योगलाई प्रवर्द्धन गर्ने,
- पशुपन्छी पालनमा प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्दै व्यावसायिक, प्रतिस्पर्धी एवम् स्वस्थ पशुपन्छी उत्पादनको सुनिश्चितता एवम् पशुपन्छीजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भरता हासिल गरी यस क्षेत्रलाई आय आर्जनका साथै रोजगारीको माध्यमका रूपमा विकास गर्ने,
- सहकारीको सिद्धान्त र मूल्यहरूको प्रवर्द्धन गर्दै सहकारीमा आधारित उत्पादन, उद्यम र सेवा व्यवसायको विकास र विस्तार गरी प्रदेशको दिगो र समतामुलक आर्थिक सामाजिक विकासमा योगदान पु¥याउने,
- वैज्ञानिक भूव्यवस्थापन प्रणालीमार्फत भूमिको वैज्ञानिक, दिगो एवम् विवेकशील उपयोग गरी रोजगारी र उत्पादन वृद्धि गर्ने।

६.४ रणनीतिः

- कृषि विकास सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानुन तथा योजना निर्माण गर्ने,

- कृषिमा व्यावसायिकरण एवम् निजी क्षेत्रको लगानी वृद्धिका लागि उचित वातावरण सिर्जना गर्ने,
- कृषि, पशुपन्छी तथा मत्स्य क्षेत्रको उत्पादकत्व वृद्धि गर्न शिक्षा, अनुसन्धान र प्रसारलाई एकीकृत गर्दै प्रविधि विकास तथा प्रसार सेवा प्रभावकारी बनाउने,
- स्वच्छ र स्वस्थ कृषि उपजहरूको उत्पादन वृद्धि गरी खाद्य एवम् पोषण सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने,
- कृषि पुर्वाधार, बजार सूचना प्रणाली तथा उद्यमशिलताको विकास गर्ने,
- जलवायु अनुकुलित वातावरणमैत्री प्राङ्गारिक कृषि प्रविधिको विकास र विस्तार गर्ने,
- कृषि पशुपन्छी तथा मत्स्यको आनुवांशिक स्रोत संरक्षण गरी सदुपयोग गर्ने,
- भूउपयोग नीति बमोजिम भूमिको वर्गीकरण अनुसार भूमिको उपयोग गरी उत्पादन वृद्धि गर्ने,
- भूमिको वैज्ञानिक व्यवस्थापन एवम् सामाजिक न्यायमा आधारित भूउपयोगका माध्यमबाट सहकारी क्षेत्रको परिचालन गरी प्रदेशको कृषि एवम् पशुपन्छीजन्य उत्पादनको क्षेत्रमा आत्मनिर्भरता हासिल गरी यस क्षेत्रको उत्पदानलाई निर्यातयोग्य अवस्थामा पुऱ्याउने,
- सहकारीमा आधारित उत्पादन, उद्यम र सेवा व्यवसायको विकास र विस्तार गरी कृषिजन्य उपजको उत्पादन वृद्धि गर्ने।

६.५ जनशक्ति विवरण

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरवन्दी	पदपूर्ति			रिक्त
			करार	स्थायी	जम्मा	
१	कृषि ज्ञान केन्द्र, अछाम	१४	२	६	८	६
२	कृषि ज्ञान केन्द्र, कञ्चनपुर	१८	४	१०	१४	४
३	कृषि ज्ञान केन्द्र, कैलाली	१४	६	७	१३	१

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरवन्दी	पदपूर्ति			रिक्त
			करार	स्थायी	जम्मा	
४	कृषि ज्ञान केन्द्र, डडेल्धुरा	१७	३	९	१२	५
५	कृषि ज्ञान केन्द्र, डोटी	१०	४	५	९	१
६	कृषि ज्ञान केन्द्र, दार्चुला	१२	९	३	१२	०
७	कृषि ज्ञान केन्द्र, बझाङ्ग	१४	४	७	११	३
८	कृषि ज्ञान केन्द्र, बैतडी	१६	५	५	१०	६
९	कृषि ज्ञान केन्द्र, बाजुरा	१४	३	५	८	६
१०	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र, कंचनपुर	१६	२	१०	१२	४
११	कृषि विकास निर्देशनालय	३८	७	११	१८	२०
१२	तरकारी जर्मप्लाज्म सम्वर्द्धन तथा तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, डडेल्धुरा	१७		९	९	८
१३	पशु सेवा तालिम केन्द्र	१२	४	४	८	४
१४	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	२४	७	७	१४	१०
१५	वाली संरक्षण प्रयोगशाला सुन्दरपुर, कञ्चनपुर	१०	३	७	१०	०
१६	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, बझाङ्ग	१०	१	६	७	३
१७	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, अछाम	९	४	३	७	२
१८	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ	१५	१	९	१०	५

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरवन्दी	पदपूर्ति			रिक्त
			करार	स्थायी	जम्मा	
	केन्द्र, कञ्चनपुर					
१९	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, कैलाली	१४	३	८	११	३
२०	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, डडेल्धुरा	१२	१	८	९	३
२१	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, डोटी	९	३	२	५	४
२२	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, दार्चुला	९	५	४	९	०
२३	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, बैतडी	१२	३	६	९	३
२४	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशुसेवा विज्ञ केन्द्र, बाजुरा	१२	१	६	७	५
२५	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	७३	१२	२०	३२	४१
२६	मत्स्य विकास केन्द्र, गेटा कैलाली	११	३	७	१०	१
२७	माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला	१२	२	६	८	४
२८	बिउबिजन प्रयोगशाला सुन्दरपुर, कञ्चनपुर	१०	२	७	९	१
२९	सुख्खा फलफूल विकास केन्द्र, सतवाँझ बैतडी	१७	३	७	१०	७

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरवन्दी	पदपूर्ति			रिक्त
			करार	स्थायी	जम्मा	
३०	सहकारी रजिष्ट्रार तथा प्रशिक्षण कार्यालय, धनगढी	११	३	२	५	६
जम्मा		४८२	११०	२०६	३१६	१६६

६.६ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट व्यक्तव्यमा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धित बुँदाहरूको २०७९ फाल्गुण मसान्तसम्मको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	बजेट व्यक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	फाल्गुण सम्मको प्रगति
२८	खेती चक्लाबन्दी र जग्गा चक्लाबन्दीलाई प्रोत्साहन गरी बाझो जमिन सदुपयोग गरिने।	बाजुरा त्रिवेणी नगरपालिकामा बाझो जमिन सदुपयोग गरी बालीको चक्लाबन्दीमा १० हेक्टरमा ओखर खेती सुरू भएको।
२९	मुख्यमन्त्री एकीकृत कृषि तथा पशुपन्छी विकास कार्यक्रम (निरन्तरता)	६१ वटा कृषितर्फ र ३५ वटा पशुपन्छीतर्फ मुख्यमन्त्री एकीकृत कृषि तथा पशुपन्छी कार्यक्रम संचालनमा रहेका छन जस अन्तर्गत ३५ हेक्टर क्षेत्रफलमा तरकारी खेती, ४२ हेक्टर क्षेत्रफलमा आलु खेती, ३५ हेक्टर क्षेत्रफलमा हिउँदे फलफूल रोपण, २०० गोला मौरीघार वितरण र बाख्रा, कुखुरा र बंगुर पालनमा सहयोग प्रदान भएको।

बुँदा नं.	बजेट व्यक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	फाल्गुण सम्मको प्रगति
३०	कृषि कर्जा, भन्सार शुल्क, बिमा अनुदान र विद्युत महशुलमा सहुलियत कार्यक्रम (निरन्तरता)	प्रदेशको नौ जिल्लामा कृषि पशुपन्छी तथा मत्स्य क्षेत्रमा १४२ जना कृषकलाई कृषि कर्जा, ३९१ जना कृषकलाई बिमा प्रिमियम र ११ जना कृषकलाई विद्युत महसुलमा अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन गरी उक्त संख्यामा किसानहरू लाभान्वित भएको।
३०	साल्ट ट्रेडिङबाट बिक्री हुने रसायनिक मलमा अनुदान कार्यक्रम	साल्ट ट्रेडिङबाट बिक्री हुने १०८३ मेट्रिक टन रसायनिक मलमा (नेपाल सरकारले अनुदान नदिने मलमा) प्रदेश सरकारबाट अनुदान प्रदान भएको।
३१	सिँचाई तथा यान्त्रीकरण विस्तार	४८७ सिँचाई योजनाहरू निर्माण सम्पन्न भई ५३८ हेक्टर क्षेत्रफलमा सिँचाई सुविधाको पहुँच उपलब्ध भएको। ९२४ वटा कृषियन्त्र उपकरणहरू कृषकहरूलाई वितरण गरिएको।
३२	धान मिल मोडेलमा कार्यक्रम संचालन गरिने र पुर्नवासमा मुल बीउ उत्पादन गरिने	कैलाली र कंचनपुर जिल्लाका २७८ जना कृषकहरूले धान मिल मोडेल कार्यक्रम संचालनका लागि सम्झौता गरेका र पुर्नवासमा गहुँको ४५० क्विन्टल मुल/प्रमाणित/उन्नत बीउ उत्पादन भएको।
३३	एकीकृत कृषि बजार, संकलन केन्द्र, कोल्ड स्टोर, कोल्ड च्याम्बर,राईपनिङ च्याम्बर सम्पन्न तथा निर्माण गरिने।	डोटी र दार्चलामा २ वटा कोल्ड च्याम्बर र २ वटा रष्टिक स्टोर, कंचनपुरमा १ वटा केरा पकाउने राईपनिङ च्याम्बर, डडेल्धुरामा तरकारी संकलन केन्द्र निर्माण सम्पन्न भएको छ। बाजुरमा हाट बजार निर्माणको काम सुरु गरिएको छ। गोदावरी नगरपालिका वार्ड नं. ३ स्थित पशुपन्छी हाटबजारको सुदृढीकरण कार्य सम्पन्न गरिएको छ।

बुँदा नं.	बजेट व्यक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	फाल्गुण सम्मको प्रगति
३४	जिल्ला तथा प्रदेशस्तरमा कोशेली घर स्थापना गरिने।	बझाङ जिल्लामा २ वटा कोसेली घर र दार्चुला जिल्लामा १ वटा कोशेली घर स्थापना भई स्थानीय कृषि उपजको बजारीकरणमा सहज भएको।
३५	न्यूनतम समर्थन मूल्य तोक्ने र समर्थन मूल्यमा कृषि उपज खरिद गर्ने व्यवस्था गरिने।	गहुँको न्यूनतम समर्थन मूल्य तोक्ने कार्य संघीय सरकारबाट सम्पादन हुँदै आएको।
३६	चक्लाबन्दीमा आलु तरकारी मसला खेती विस्तार कार्यक्रम।	१९५ हेक्टरमा आलु खेती, ७१ हेक्टरमा तरकारी खेती, ११ हेक्टरमा मसला बाली (अदुवा/बेसार) र ६ बिघा जग्गामा थारु आलुको बालीको चक्लाबन्दी (Crop pulling) मा क्षेत्र विस्तार भएको छ। २६७ प्लाष्टिक घर बनाई बेमौसमी तरकारी खेतीमार्फत चक्लाबन्दीमा तरकारी खेती प्रवर्द्धन गरिएको छ।
३७	फलफूल खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिने।	३२८ हेक्टर क्षेत्रफलमा हिउँदे फलफूल विरुवा रोप्ने कार्य सम्पन्न भएको छ।
३८	भिमदत्त उत्कृष्ट कृषक पुरस्कारलाई निरन्तरता दिइने।	९ वटै जिल्लामा प्रति ३ जनाका दरले २७ जना उत्कृष्ट कृषकलाई भिमदत्त उत्कृष्ट कृषक पुरस्कारबाट सम्मान गरिएको छ।
३९	भूउपयोग योजना तयार, छाडा चौपाया व्यवस्थापन तथा प्राङ्गारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम।	बझाङ्ग जिल्लामा ३ वटा प्राङ्गारिक भिलेज स्थापना भई प्राङ्गारिक आलु खेती सुरु गरिएको, गड्यौला मल, भकारो सुधार तथा झोलमलको प्रयोग गरी प्राङ्गारिक प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिएको छ। सामुदायिक (छाडा) पशुको व्यवस्थापन (कृष्णपुर नगरपालिका, बेदकोट

बुँदा नं.	बजेट व्यक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	फाल्गुण सम्मको प्रगति
		नगरपालिका, धनगढी उपमहानगरपालिका, गोदावरी नगरपालिकामा) स्थानीय तहसँग समन्वय र सहकार्यमा काम गरिएको छ।
४०	प्रतिफल र उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान रकम प्रदान गरिने।	५२ कृषकलाई प्याजको उत्पादनमा प्रोत्साहन अनुदान, २७८ जना कृषकलाई मसिनो धान उत्पादनमा प्रोत्साहन अनुदान, ६० कृषकलाई मौरीको मह उत्पादनमा अनुदान, ३४ जना कृषक समूह फर्मलाई कोल्ड स्टोरमा बीउ आलु राखेबापत प्रोत्साहन अनुदान र १४ वटा सहकारीका १३५८७ कृषकलाई दुध उत्पादनमा प्रोत्साहन अनुदान प्रदान गरिएको छ।
४१	नवीनतम प्रविधिमा आधारित अत्याधुनिक फर्म स्थापना गरिने।	धनगढीमा ड्रागन फ्रुटको नमूना फार्म, डोटीमा बेमौसमी तरकारी खेतीको नमूना मोडेल फार्म स्थापना गरिएको छ।
४२	कृषि व्यवसायमार्फत जीविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	विपन्न समुदाय, मुक्त कमैया, कमलरी, जनजाती, दलित, एकल महिला विशेष वर्ग लक्षित कृषि तथा पशुपन्छी कार्यक्रमबाट १३४२ जना कृषक लाभान्वित भएका।
४३	आत्मनिर्भरताका लागी कृषि उत्पादन कार्यक्रम संचालन गरिने।	नभएको

बुँदा नं.	बजेट व्यक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	फाल्गुण सम्मको प्रगति
४४	तरल नाईट्रोजन प्लान्ट स्थापना गरिने।	गुणस्तरीय पशु प्रजननका लागी आवश्यक पर्ने विर्य भण्डारणका लागि चाहिने तरल नाईट्रोजनको आपूर्ति प्रदेशमै गर्ने उद्देश्यकासाथ गेटामा तरल नाईट्रोजन उत्पादन प्लान्टको लागि भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भई प्लान्ट जडान र संचालनको कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको।
४५	पशु खोप अभियान संचालन गरिने।	१७ लाख पशु चौपायामा खोप कार्यक्रम सम्पन्न भएको।
४६	फार्म सुदृढीकरण तथा बजारीकरण कार्यक्रम संचालन गरिने।	२५० वटा वाख्रा तथा कुखुरा फार्मको सुदृढीकरण कार्यक्रमको लागि सम्झौता भई संचालनमा रहेको।
४७	स्थानीय प्रजातीका पशुहरूको संरक्षण कार्यक्रम।	अछामी गाई, गड्डी भैसीको संरक्षणका लागी डोटी र डडेल्धुरा जिल्लामा खोर सुधार, घास प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गरिएको।
४८	प्रदेश दुग्ध विकास बोर्ड गठन गरी प्रदेशको दुग्ध विकास योजना तयार गरिने।	नभएको
४९	ग्रामिण तथा रैथाने कुखुरा पालन कार्यक्रम संचालन गरिने।	ग्रामिण क्षेत्रको पोषण सुरक्षामा सुधार गर्न ३० वटा कृषक समुह तथा सहकारी फर्ममा ग्रामिण रैथाने कुखरा पालन कार्यक्रम सञ्चालन भई कार्य सम्पन्न भएको।

बुँदा नं.	बजेट व्यक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	फाल्गुण सम्मको प्रगति
५०	माछाको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न मत्स्य विकास केन्द्र, गेटामार्फत भुरा उत्पादन गरिने र प्राकृतिक ताल तलैया र बाँझो जमिनमा माछापालन गरिने।	मत्स्य विकास केन्द्र गेटाले ३० लाख फिङ्गरलिङ्ग, ह्याचलिङ्ग २ करोड, फ्राई १० लाख माछाका भुरा बिक्री वितरण गरेको जसवाट रु.३५ लाख बराबरको राजश्व आम्दानी भएको साथै प्राकृतिक तालको करिव ३०० हेक्टरमा माछापालन कार्यमा सहयोग पुग्ने भएको।
५१	मालपोत तथा नापी कार्यालयको स्रेस्ता सुधार कार्यक्रम।	नभएको
५२	सहकारी संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गरिने।	९ वटै जिल्लामा सहकारी संघको सहकार्यमा क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी तालिम संचालनमा रहेको।

६.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फाल्गुण मसान्तसम्म सम्पादन भएका कार्य

६.७.१ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको निति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड

१. सुदूरपश्चिम प्रदेश सहकारी ऐन, २०७५
२. सुदूरपश्चिम प्रदेश कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७६
३. सुदूरपश्चिम प्रदेशको बीउबिजन ऐन, २०७७
४. सुदूरपश्चिम प्रदेश दुग्ध विकास बोर्ड ऐन, २०७७

५. सुदूरपश्चिम प्रदेश पशु विकास तथा पशु स्वास्थ्य सेवा ऐन,२०७८

६. सुदूरपश्चिम प्रदेश सहकारी नियमावली, २०७६

७. सुदूरपश्चिम प्रदेश कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्द्धन नियमावली, २०७९

८. सुदूरपश्चिम प्रदेश कृषि विकास रणनीति (२०७९/८०-२०९३/९४)

९. आय आर्जन तथा उत्पादनमूलक कार्यमा सहकारी संस्थालाई अनुदान प्रदान गर्ने कार्यविधि, २०७५

१०. डेरी तथा मासु पसल सुधार कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५

११. पशुपन्छी बजार प्रवर्द्धन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५

१२. युवा लक्षित पशु विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५

१३. सीमान्तकृत वर्ग लक्षित पशुपालन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५

१४. स्वरोजगारमूलक तालिम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५

१५. कृषि यान्त्रीकरणका लागि साझेदारीमा कस्टम हाइरिंग सेन्टर स्थापना तथा संचालन कार्यविधी,२०७५

१६. कृषि यान्त्रीकरण अनुदान परिचालन कार्यविधि, २०७६

१७. कृषिजन्य उद्योग स्थापना कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६

१८. कोल्ड स्टोर, कोल्ड च्याम्बर र राईपेनिङ्ग च्याम्बर स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७६

१९. भूमिहीनका लागि सुरक्षित बसोबास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि,२०७६

२०. मिल्क एनालाइजर वितरण कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि,२०७६

२१. मुख्यमन्त्री एकीकृत कृषि तथा पशुपन्छी विकास कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६

२२. पशुपन्छी मोडेल फार्म स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७६

२३. व्यावसायिक प्याज खेती कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६

२४. व्यावसायिक केरा खेती कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६

२५. सहकारी संघ संस्थालाई अनुदान प्रदान गर्ने कार्यविधि, २०७६

२६. सामुदायिक छाडा पशु कल्याण प्रवर्द्धन गर्न गौशाला निर्माण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६

२७. दुध उत्पादन र बजारीकरण आधारमा अनुदान कार्यविधी,२०७६

२८. करार सेवामा कृषि प्राविधिक कर्मचारी छनौट सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

२९. एकीकृत कृषि बजार निर्माण, हस्तान्तरण तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७७

३०. कृषि उस्मायन पद्धतिमार्फत कृषि उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७

३१. कृषि विद्यार्थीमार्फत अध्ययनसँगै आयआर्जन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७७

३२. सुदूरपश्चिम प्रदेश बाली तथा पशुधन बिमाको प्रिमियममा थप अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यविधि, २०७७

३३. कृषि तथा पशुपन्छी व्यवसायमा अनुदान परिचालन कार्यविधि,२०७७

३४. प्रतिफलमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७७

३५. सुदूरपश्चिम प्रदेश सहकारी संघ संस्था पुर्नःगठन तथा एकीकरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

३६. चक्लाबन्दीमा कृषि कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधी,२०७७

३७. प्राकृतिक विपद्बाट कृषि एवम् पशुपन्छी व्यवसायको क्षेत्रमा पुर्‍याएको क्षतिमा राहत प्रदान सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६

३८. कोरोना प्रभावित तथा विदेशबाट फर्किएका युवा लक्षित कार्यक्रम कार्यान्वयन मापदण्ड, २०७७

३९. माटो स्वस्थता प्रमाण पत्र (Soil Health Card) कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७

४०. सुन्तलाजात फलफूल बगैचा पुनर्स्थापना तथा ह्रास रोग नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन निर्देशिका,२०७७

४१. सुदूरपश्चिम प्रदेश सहकारी संघसंस्था दर्ता दिग्दर्शन, २०७७

४२. सुदूरपश्चिम प्रदेशमा उच्च प्रजनन् मानको जमेको वीर्य वितरण तथा प्रयोग निर्देशिका, २०७८

४३. धानमिल मोडेलमा मसिनो धान उत्पादनको प्रतिफलमा आधारित अनुदान कार्यक्रम संचालन कार्यविधी,२०७८

४४. मनोनयन भई अध्ययनरत कर्मचारीका लागि अध्ययन खर्च कार्यक्रम कार्यान्वयन मापदण्ड,२०७८

४५. कृषि अनुसन्धान, प्रसार र शिक्षा कार्यक्रम (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) कार्यविधी,२०७८

४६. भिमदत्त उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधी,२०७८

४७. सुदूरपश्चिम प्रदेश खाद्य परिषद् (गठन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०७९

६.८ अन्य सम्पादित महत्वपुर्ण कार्यहरू

६.८.१ मन्त्रालयबाट सम्पादित प्रमुख कार्य तथा उपलब्धि

- कैलारी गाउँपालिका वडा नं. ७ विपतपुरमा गत वर्ष बैशाख ११ गते आगलागीबाट पूर्णरूपमा क्षति भएका २७ वटा घरहरू निर्माणको लागि सम्झौता भई कार्यान्वयनमा रहको। तन्तु प्रजनन प्रयोगशाला निर्माणको काम अन्तिम चरणमा पुगेको र मत्स्य विकास केन्द्र, गेटाको भवन निर्माण सम्पन्न भएको।
- टिकापुरमा खाद्य व्यापार कम्पनी लिमिटेडको जमिनमा खाद्य गोदाम घर निर्माणका लागि खरिद प्रक्रिया अगाडि बढेको।
- स्वीकृत प्रदेश कृषि विकास रणनितिको स्थानीय तहसँग समन्वय गोष्ठि संचालन गरी रणनीतिमा निदृष्ट गरे बमोजिम Bottom up Approach मा योजना तर्जुमाको सुरुवात गरिएको।
- कृषि तथा पशुपन्छी बिमामा प्रिमियम अनुदान जिल्लास्तरबाटै उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिएको।
- संगठन संरचना तथा सर्वेक्षणको काम सुरु गरिएको।

- रसायनिक मलको अभाव कम गर्न नेपाल सरकारको गैर अनुदानको मलमा प्रदेश सरकारले अनुदान दिई १०८३ मेट्रिक टन रसायनिक मलको आपुर्ति गरेको।
- मन्त्रालयमा डिजिटल नागरिक बडापत्र स्थापना गरिएको।
- मातहतका निकायमा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा परेको समस्यालाई नीतिगत रूपमा सम्बोधन
  गरिएको।

६.८.२ मातहतका कार्यालयबाट सम्पादित प्रमुख कार्य तथा उपलब्धि

- प्रदेशमै लिक्युड नाइट्रोजन उपलब्ध गराउन लिक्युड नाईट्रोजन प्लान्ट स्थापना कार्यका लागि मत्स्य विकास केन्द्र, गेटामा भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
- धनगढी दुग्ध वितरण आयोजना, अत्तरिया कैलालीको दुध तथा दुग्ध पदार्थहरूको प्रशोधन कार्यका लागि डेरी उपकरणहरू खरिद गरी हस्तान्त्रण गरिएको।
- प्रदेशभित्रका ९ वटा जिल्लामा ९ वटा मिटमार्ट निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
- फोरेज मिसन कार्यक्रम (घाँस उत्पादक कृषकसँग साझेदारीमा घाँस स्रोत केन्द्र निर्माण) स्थापना गर्न कृषकलाई वर्षे घाँस टियोसेन्टीको बीउ वितरण गरिएको।
- गोदावरी नगरपालिका वडा नं. ३ मा मालाखेती पशु संकलन केन्द्र हाटबजार सुदृढीकरण कार्य सम्पन्न भएको।
- १७ लाख पशुपन्छी खोप अभियानमार्फत खोप लगाउने कार्य सम्पन्न गरिएको।
- २७ जना कृषकलाई भिमदत्त उत्कृष्ट कृषक पुरस्कारबाट सम्मान गरिएको।
- माग तथा योजनमा आधारित कृषि उद्यम विकास सहयोग कार्यक्रममार्फत थारु आलु प्रवर्द्धन, ड्रागन फ्रुटको बगैचा स्थापना र ड्रोनको माध्यमबाट विषादी छर्ने प्रविधिको प्रयोग गरिएको।
- स्थानीय तहको समन्वय तथा साझेदारीमा बृहत फलफूल बगैचा स्थापना अन्तर्गत जोरायल डोटी मा १२०० विरुवाको कागती बगैचा स्थापना र अमरगढी नगरपालिका वार्ड नं. ३, डडेल्धुरामा करिव १५०० विरुवाको किवि बगैचा (गाँउभरी किवि खेती) स्थापना गरिएको।

- घोडाघोडी नगरपालिकामा ५० बिघा जमिनमा चिप्स बनाउन उपयुक्त बीउ आलु अनुदानमा वितरण गरी स्वेदेशी आलु चिप्स बजारमा ल्याउन पहल गरिएको।
- जगन्नाथ गाउँपालिका वार्ड नं. ३ मनिकाडा, बाजुराको कबुलियती वनमा दलित समुदायका लागि ५ हजार स्याउको विरुवाको बगैचा स्थापना भएको र यस आर्थिक वर्षमा उक्त बगैचामा घेरवार गर्ने कार्य सुरुवात गरिएको।
- स्वामीकार्तिक र गौमुल गाउँपालिका, बाजुराबाट ३०० क्विन्टल स्याउ ढुवानी गरी नेपालगंज र धनगढी पुऱ्याइएको तथा कार्टुन प्रदान गरिएको र ५० क्विन्टल सुन्तला बजारीकरणमा सहयोग गरि कृषकको कृषि उपज बजारीकरणमा सहयोग उपलब्ध गराइएको।
- बुढीनन्दा १० पाण्डुसैनमा १५०० वोटको हाईडेन्सटी नमूना फलफूल बगैचा स्थापना भएको।
- डडेल्धुरामा पुरानो बगैचा सुदृढीकरण अन्तर्गत ६२ वटा पुराना बगैंचा व्यवस्थापन गर्न प्रुनिंग आरी, सिकेचर, फूट स्प्रेयर, विषादी तथा सुक्ष्म तत्व आदिमा सहयोग गरिएको।
- डडेल्धुरामा क्लष्टरमा तरकारी खेती कार्यक्रम अन्तर्गत कम्तीमा १० जना कृषकलाई चाक्लाबन्दीमा तरकारी खेती गर्न २५० वटा प्लास्टिक घर निर्माण गरी १२,६०० वर्ग मिटर क्षेत्रफलमा बेमौसमी तरकारी खेतीबाट करिव ५० मेट्रिक टन तरकारी उत्पादन हुने गरी अनुदान प्रदान गरिएको।
- दार्चुला अपिहिमाल गाउँपालिका वार्ड नं. ६ मा १५०० विरुवाको दुईटा उच्च घनत्व बगैचा स्थापना गरिएको।

६.८.३ बहुवर्षीय आयोजनाको विवरण र प्रगति (२०७९ फाल्गुण मसान्तसम्म)

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	आयोजना	स्वीकृत कुल लागत अनुमान	स्वीकृत कुल ठेक्का अंक	सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	चालु आर्थिक वर्षमा विनियोजित	प्रगति	
							भौतिक	वित्तीय
१	टिस्यूकल्चर ल्याब निर्माण	८४७३३	६५००	२०७८/०७९	२०७९/०८०	६४००	८५	३७
२	मत्स्य विकास केन्द्र, गेटाको भवन निर्माण	३५६२०	२०८४९	२०७७/७८	२०७९/८०	७५००	१००	७५
३	भेटेरीनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, कैलालीको भवन निर्माण	३५५००	३१३१५	२०७७/७८	२०७९/८०	१३८००	१००	१००
४	सहकारी रजिष्टार तथा प्रशिक्षण कार्यालयको भवन निर्माण	४४७३५		२०७९/८०	२०८०/८१	खरिद प्रक्रियामा रहेको।		

६.९ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३१२०००११	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	१८७५४२	११९२८८	६३.६१
३१२०१०११	कृषि विकास निर्देशनालय	११३४७४	३६४०९	३२.०९
३१२०१०१२	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	९६९३४	७८३५८	८०.८४
३१२०१०१३	माटो तथा मल परीक्षण प्रयोगशाला	१४०८०	९९९४	७०.९८
३१२०१०१४	बीउबिजन प्रयोगशाला	१३६२२	११०११	८०.८३
३१२०१०१५	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	१६१७७	१२८०१	७९.१३
३१२०१०१६	कृषि ज्ञान केन्द्रहरू	९६१२९८	८०२७७७	८३.५१
३१२०१०१७	सुख्खा फलफूल विकास केन्द्र	१९५६६	१७६४०	९०.१६
३१२०१०१८	तरकारी जर्म प्लाज्मा सम्बन्धन तथा बिउ उत्पादन केन्द्र	१९७५४	१८२०२	९२.१४
३१२०२०११	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	१३७२२५	५७९६७	४२.२४
३१२०२०१२	पशु सेवा तालिम केन्द्र	४१४६०	३६४५४	८७.९३
३१२०२०१३	मत्स्य विकास केन्द्र	४०४४९	३५८६३	८८.६६
३१२०२०१४	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरू	६२८०६६	५१०६०८	८१.३०
३१२९११२०	कृषि विकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम (संघ ससर्त	६०००	४७१९	७८.६५

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
	अनुदान)			
३१२९११२१	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना (संघ ससर्त अनुदान)	२४६४००	२०४८९७	८३.१६
३१२९११२२	कृषि (संघ ससर्त अनुदान)	५४४००	३०८०१	५६.६२
३१२९११२३	पशु सेवा (संघ ससर्त अनुदान)	८१००	६६५४	८२.१५
जम्मा		**२६०४५४७**	**१९९४४४३**	**७६.५८**

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३१२०००११	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	५७४४१	३२६२७	५६.८०
३१२०१०११	कृषि विकास निर्देशनालय	८४७१२	४१७९१	४९.३३
३१२०१०१२	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	४५७५५	३५२९२	७७.१३
३१२०१०१३	माटो तथा मल परिक्षण प्रयोगशाला	४६०	४१२	८९.५७
३१२०१०१४	बीउबिजन प्रयोगशाला	५००	४९९	९९.८०
३१२०१०१५	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	१०००	९८२	९८.२०
३१२०१०१६	कृषि ज्ञान केन्द्रहरू	४७३३२	३८२५७	८०.८३
३१२०१०१७	सुख्खा फलफूल विकास केन्द्र	७००	६९९	९९.८६
३१२०१०१८	तरकारी जर्म प्लाज्मा सम्बन्धन तथा बीउ उत्पादन केन्द्र	७००	७००	१००.००
३१२०२०११	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	१००००	९९९७	९९.९७

३१२०२०१२	पशु सेवा तालिम केन्द्र	१२८३०	९१२८	७१.१५
३१२०२०१३	मत्स्य विकास केन्द्र	८५००	७७२४	९०.८७
३१२०२०१४	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरू	४४००२	३७२९०	८४.७५
जम्मा		३१३९३२	२१५३९८	६८.६१

६.१० चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा २०७८ फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३१२०००११	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	२३७०७९.४	५१०६४	२१.५४
३१२०१०११	कृषि विकास निर्देशनालय	१०२२४०	२०७८७	२०.३३
३१२०१०१२	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	६१४२७	१८२११	२९.६५
३१२०१०१३	माटो तथा मल परिक्षण प्रयोगशाला	१५१९१	६६०२	४३.४६
३१२०१०१४	बीउबिजन प्रयोगशाला	१६४८६	७८४७	४७.६०
३१२०१०१५	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	२०७८०	१०६८५	५१.४२
३१२०१०१६	कृषि ज्ञान केन्द्रहरू	११००५८५	२७६४८१	२५.१२
३१२०१०१७	सुख्खा फलफूल विकास केन्द्र	२०२७१	८३०९	४०.९९
३१२०१०१८	तरकारी जर्म प्लाज्मा सम्बन्धन तथा बीउ उत्पादन केन्द्र	१९७५९	९४९०	४८.०३
३१२०२०११	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	८६००१	५५३६९	६४.३८

३१२०२०१२	पशु सेवा तालिम केन्द्र	२८१६९	१३२४४	४७.०२
३१२०२०१३	मत्स्य विकास केन्द्र	३४३००	१६१७२	४७.१५
३१२०२०१४	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरू	७९०२१२.८	१६२१५६	२०.५२
३१२९११२०	कृषि विकास रणनीति अनुगमन तथा समन्वय कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	३५००	१४७	४.२०
३१२९११२१	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना (संघ ससर्त अनुदान)	७९९००	२००९२	२५.१५
३१२९११२४	कृषि विभाग (संघ ससर्त अनुदान)	११८९००	५७४२	४.८३
३१२९११२५	पशु सेवा विभाग (संघ ससर्त अनुदान)	९०००	१६९८	१८.८७
जम्मा		**२७४३८०२**	**६८४०९६**	**२४.९३**

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३१२०००११	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	१०९६५६	२७२७	२.४९
३१२०१०११	कृषि विकास निर्देशनालय	७७९५०	९८१	१.२६
३१२०१०१२	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन सहयोग तथा तालिम केन्द्र	९२९५	३८१४	४१.०३
३१२०१०१३	माटो तथा मल परिक्षण प्रयोगशाला	७०५	२४६	३४.८९
३१२०१०१४	बीउबिजन प्रयोगशाला	५००	२५०	५०.००
३१२०१०१५	बाली संरक्षण प्रयोगशाला	५००	२९३	५८.६०
३१२०१०१६	कृषि ज्ञान केन्द्रहरू	१८८३०	६९५२	३६.९२
३१२०१०१७	सुख्खा फलफूल विकास केन्द्र	५००	४१९	८३.८०

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३१२०१०१८	तरकारी जर्म प्लाज्मा सम्बन्धन तथा बीउ उत्पादन केन्द्र	६००	५८१	९६.८३
३१२०२०११	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	९०३८०	८८८०	९.८३
३१२०२०१२	पशु सेवा तालिम केन्द्र	२७८०	२७१६	९७.७०
३१२०२०१३	मत्स्य विकास केन्द्र	४५००	१७४१	३८.६९
३१२०२०१४	भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रहरू	४९८७०	१९९१६	३९.९४
जम्मा		**३६६०६६**	**४९५१६**	**१३.५३**

आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालय

७.१ पृष्ठभुमि

नेपालको संविधानको अनुसूची-६, अनुसूची-७ र अनुसूची-९ मा उल्लिखित अधिकारको प्रयोग र कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालयले प्रदेशको शान्ति सुरक्षा, विपद् व्यवस्थापन, द्वन्द व्यवस्थापन, कानुन निर्माण, सूचना तथा संचार, प्रदेश सभा मामिला सम्बन्धी र प्रदेश प्रहरी प्रशासन सम्बन्धी कार्य गर्दछ। संगठन स्वरूप अनुसार यस मन्त्रालयको विभागस्तर, जिल्लास्तर र स्थानीयस्तरमा कुनै पनि कार्यालय रहेका छैन। मन्त्रालयको कार्यप्रकृति अनुसार मन्त्रालयबाट जनतालाई प्रत्यक्ष रूपमा सेवा प्रवाह गर्ने भन्दा पनि सेवा प्रवाहको लागि उपयुक्त वातावरणको सिर्जना गर्न आवश्यक कानुनी व्यवस्था गर्ने कार्यमा प्रदेश सरकारका विभिन्न मन्त्रालयलाई सहयोग गरी प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएको छ।

७.२ दीर्घकालिन सोचः-

सञ्चारः सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमैत्री प्रदेश

शान्ति सुव्यवस्थाः शान्त सुरक्षित र समुन्नत प्रदेश

कानुनः सुव्यवस्थाका लागि प्रदेश कानुन

विपद्: विपद् जोखिमबाट सुरक्षित र उत्थानशील प्रदेश

७.३ उद्देश्य

७.३.१ सञ्चार

- सेवा प्रवाहमा दक्षता, मितव्ययिता, प्रभावकारीता र पारदर्शिता आउने गरी सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको पँहुच र उपयोग विस्तार गर्नु,
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग गरी प्रवाह हुने सेवालाई सुलभ, भरपर्दो र गुणस्तरीय बनाउनु,
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधि क्षेत्रलाई बढी मर्यादित, व्यवस्थित र जिम्मेवार बनाउनु।

७.३.२ शान्ति सुव्यवस्था

- प्रदेशमा शान्ति, सुव्यवस्था र अमनचयन कायम गरी नागरिकको जीउधन र स्वतन्त्रताको रक्षा गर्नु,
- अन्तर्राष्ट्रिय सीमामा पर्ने क्षेत्रमा आवश्यक विकासका लागि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु।

७.३.३ कानुन

- कानुनी व्यवस्थालाई सरल, अनुमानयोग्य, पारदर्शी र सूचना प्रविधिमैत्री बनाउनु,
- प्रदेशको एकल अधिकार सूचीभित्रका विषयमा कानुन निर्माण गर्नु।

७.३.४ विपद्

- विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापन गर्न विपद् उत्थानमैत्री पद्धतिको सुदृढीकरण गर्नु,
- प्रदेशमा बहुप्रकोप नक्साङ्कन, सूचनामा आधारित विपद् जोखिम पूर्वानुमान, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य र पुनर्लाभ सम्बन्धी क्षमता विकाससँगै विपद् जोखिम संवेदनशील योजना तथा पूर्वाधार निर्माण प्रक्रिया सुनिश्चित गर्नु,
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण र व्यवस्थापनका लागि बृहत सहभागिता सुनिश्चित गरी सचेतना अभिवृद्धि गर्दै विपद् पश्चातको पुनर्स्थापना, पुनर्निर्माणका कार्यलाई सबल र उत्थानशील बनाउनु,
- जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न एवम् अन्य कारणबाट उत्पन्न जोखिमको रोकथाम गर्नु।

७.४ रणनीति

७.४.१ सञ्चार

- डिजिटल सुदूरपश्चिमका लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने,

- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग तथा पहुँच विस्तार गर्ने।

७.४.२ शान्ति सुव्यवस्था

- प्रदेशमा शान्ति सुरक्षा र सुव्यवस्था कायम गर्ने,
- नागरिक मैत्री सुरक्षा व्यवस्थाको विकास गर्ने,
- सुरक्षा निकायको क्षमता अभिवृद्धि गरी मनोवल उच्च राख्ने।

७.४.३ कानुन

- प्रदेशले निर्माण गर्नुपर्ने कानुन सरोकारवालाको सहभागिता तर्जुमा गर्ने,
- कानुन तथा न्याय क्षेत्रको क्षमता विकास गर्ने,
- सबै खाले द्वन्द्व पिडितहरूको मानव अधिकार सुनिश्चित गर्ने।

७.४.४ विपद्

- ❖ विपद् जोखिमको बुझाई अभिवृद्धि गर्ने तथा सबै तह र वर्गमा विपद् जोखिम सम्बन्धी जानकारीको पहुँच सुनिश्चित गर्दै पूर्वतयारी सुदृढ गर्ने,
- ❖ विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।

७.५ जनशक्ति

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१	आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालय	३८	२३	१५	९ जना करार

७.६ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रम सम्बन्धी बुँदाको २०७९ फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरणः

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१९१	प्रदेश प्रहरीको भौतिक क्षमता विस्तार गर्ने।	प्रदेश प्रहरी मुख्यालय भवन लगायत अन्य २ वटा क्रमागत योजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको साथै ३ वटा क्रमागत योजना यसै आर्थिक वर्षमा सम्पन्न हुने र बाँकी २ वटाको म्याद थप गर्नुपर्ने।
१९२	कैलालीको रामपुर लगायतका अन्य २३ प्रहरी भवनहरूको क्षमता विस्तार गर्ने।	९ वटा निर्माणको क्रममा रहेको।
१९३	सशस्त्र प्रहरीको भौतिक पूर्वाधार विकास गर्ने।	२ वटा वि.ओ.पि भवनको सुदृढीकरण र मल्टीप्रपोज भवनको निर्माण कार्य भइरहेको।
१९४	९ वटै जिल्ला प्रहरी कार्यालय र ५ वटा कारागारको मर्मत गर्ने।	मर्मत कार्य भइरहेको।
१९५	अपराध अनुसन्धान र अभियोजनलाई तथ्यपरक तथा वैज्ञानिक बनाइने।	
१९६	शान्ति सुरक्षा, अपराध अनुसन्धान, सडक सुरक्षा तथा ट्राफिक व्यवस्थापनका लागि प्रमुख राजमार्ग तथा सडकमा सिसिटिभि क्यामेरा जडान गरिने।	सञ्चालन नभएको।
१९७	प्रदेशमा कार्यरत प्रहरी कर्मचारीको व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धि गरिने।	सामुदायिक प्रहरी साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
१९८	सूचना समन्वय कक्षको स्थापना गरिने।	सञ्चालन नभएको

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१९९	कारागारका कैदीहरूको सीप विकास सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	वार्षिक विकास कार्यक्रमा बजेट व्यवस्था नभएको।
२००	कारागारको पुँजीगत क्षमता अभिवृद्धि गरिने।	५ वटा कारागारमा सञ्चालन भइरहेको।
२०१	विभिन्न जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	सञ्चलान भइरहेको।
२०२	लागुऔषध सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	९ वटै जिल्लामा सञ्चालन सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन भएको।
२०३	विपद् सामाग्री खरिद तथा हवाई उद्दार गरिने।	विपद् सामाग्री खरिद नगरेको हवाई उद्दार गर्नुपर्ने अवस्था नआएको।
२०४	मिडिया सेन्टर भवन निर्माण, पत्रकार महासंघ बाजुरा र बझाङ्गको भवन सुदृढीकरण, एफ.एम रेडियो पुँजीगत अनुदान, पत्रकार स्वास्थ्य उपचार कोष स्थापना र लोककल्याणकारी विज्ञापन सम्बन्धी कार्यक्रम।	एफ.एम रेडियो पुँजीगत अनुदान बाहेक सम्पूर्ण कार्यक्रम सञ्चालन भएको वा भइरहेको।
२०५	प्रदेश सञ्चारग्राम स्थापनाको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिने।	भइरहेको।
२०६	कानुनको अध्ययन, अनुसन्धान तथा अभिलेखीकरण गर्न र स्थानीय न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गर्ने।	अध्ययन अनुसन्धान निरन्तर भइरहेको तर न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हाल सम्म नभएको।
२०७	प्रदेशबाट जारी भएका कानुनको बहस, पैरवी गर्न संवैधानिक शिक्षा, कानुनी सहायता, कानुन तर्जुमा सम्बन्धी सुझाव तथा अन्तर्क्रिया,	संवैधानिक शिक्षा, मानवअधिकार सचेतना कार्यक्रम ९ वटै जिल्लामा सञ्चालन भएको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	कानुन तथा मानव अधिकार सम्बन्धी सचेतना र कानुन सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान तथा अभिलेखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	
२०८	प्रदेश सेवा पदक कार्यक्रम र जयपृथ्वी पुरस्कार कार्यक्रम।	सञ्चालन नभएको।
२०९	कैलाली, अछाम र बझाङ्ग जिल्लाको बार एसोसियसन र कारागारमा भर्चुअल प्रविधिबाट बहस पैरवी गरिने उपकरण जडान गरिने।	उपकरण जडान कार्य सम्पन्न भएको।
२१०	आन्तरिक सुरक्षा, आम सञ्चार र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	निरन्तर कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।

७.७ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३१४०००११	आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालय	३८२६०८	३३१५८९	८६.६७
जम्मा		**३८२६०८**	**३३१५८९**	**८६.६७**
पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३१४०००११	आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालय	३२५८४०	२११२१०	६४.८२
जम्मा		**३२५८४०**	**२११२१०**	**६४.८२**

चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन महिनासम्मको खर्चको यथार्थ विवरण चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३१४०००११	आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालय	१३९०१४	४०९११	२९.४३
जम्मा		**१३९०१४**	**४०९११**	**२९.४३**
पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३१४०००११	आन्तरिक मामिला तथा कानुन मन्त्रालय	३८४२२६	१४०६६०	३६.६१
जम्मा		**३८४२२६**	**१४०६६०**	**३६.६१**

१. बहुवर्षीय आयोजनाको विवरण र प्रगति (२०७९ फागुन मसान्तसम्म)

(रु.हजारमा)

क्र.सं.	आयोजना	स्वीकृत कुल लागत अनुमान	स्वीकृत ठेक्का अंक	सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	चालु आर्थिक वर्षमा विनियोजन	प्रगति प्रतिशत		कैफियत
							भौतिक	वित्तीय	
१	प्रहरी चौकी तुर्माखाँद, अछाम	२५५२५	१९७५९	२०७७/७८	२०७९/८०	७०००	७०	४७.४७	
२	प्रहरी चौकी काँडा, बाजुरा	२७८५८	१८५५९	२०७७/७८	२०७९/८०	३०००	३५	३८.०७	
३	प्रहरी चौकी सितापुल, दार्चुला	२१८२९	२०२८६	२०७७/७८	२०७९/८०	७०००	४५	५१.४८	
४	ईलाका प्रहरी कार्यालय सुगरखाल, कैलाली	३१८८९	१९१७९	२०७७/७८	२०७९/८०	४३३१	१००	८०.६३	
५	ईलाका प्रहरी कार्यालय बुडर, डोटी	३५३९१	२४५९०	२०७७/७८	२०७९/८०	६०००	८०	८१.८५	
६	ईलाका प्रहरी कार्यालय आदर्श, डोटी	३५३९१	२८०२९	२०७७/७८	२०७९/८०	१००००	१००	८५.१५	

क्र.सं.	आयोजना	स्वीकृत कुल लागत अनुमान	स्वीकृत ठेक्का अंक	सुरु वर्ष	अन्तिम वर्ष	चालु आर्थिक वर्षमा विनियोजन	प्रगति प्रतिशत		कैफियत
							भौतिक	वित्तीय	
७	ईलाका प्रहरी कार्यालय गड्डाचौकी, कञ्चनपुर	३४८११	२२७४८	२०७७/७८	२०७९/८०	५०००	७०	५६.९४	
८	ईलाका प्रहरी कार्यालय पुचौंडी, बैतडी	१९१२५	१५७२०	२०७७/७८	२०७९/८०	१२०००	३५	४२.५३	
९	प्रदेश प्रहरी मुख्यालय भवन क्रमागत	३६५४१८	२२०२५२	२०७७/७८	२०७९/८०	१२५६४	१००	१००	

भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय

८.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले मुलुकमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको संघीय शासन प्रणाली लागू गरी क्षेत्रगत रूपमा तीनै तहले गर्ने कार्यको सूची समेतको स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ। सो अनुसार संघीयस्तरमा भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात, सहरी विकास, सिंचाइ, ऊर्जा, खानेपानी तथा सरसफाई मन्त्रालय, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग र सो अन्तर्गतका संरचनाहरूबाट सम्पादन हुने कार्यक्रमहरू संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट सम्पादन हुनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। उक्त व्यवस्था अनुसार प्रदेशस्तरका विद्युत, सिचाई र खानेपानी सेवा, परिवहन, लोकमार्ग, प्रदेश सरकारी कार्यालयको भौतिक व्यवस्थापन र प्रदेश भित्रको जल उपयोग व्यवस्थापन जस्ता विषयहरू प्रदेशको एकल अधिकारको सूचीभित्र समावेश गरिएको छ। साथै संघ र प्रदेशको साझा अधिकारको सूची, संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार सूची प्रदेश सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४ मा उल्लिखित कार्यहरू यस मन्त्रालयको कार्य जिम्मेवारीमा राखिएको छ। उक्त नियमावली अनुसार प्रदेशस्तरको ऊर्जा, विद्युत, सिचाई, खानेपानी, जल उत्पन्न प्रकोप (नदी तथा पहिरो) व्यवस्थापन, प्रदेश लोकमार्ग तथा यातायात, प्रदेशस्तरका सरकारी कार्यालयहरूको भौतिक व्यवस्थापन र निर्माण, सहरी विकास योजना तर्जुमा तथा पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन, मर्मतसंभार लगायतका विषयको आवश्यक नीति, कानुन, गुरुयोजना, योजना निर्माण, मापदण्ड तयारी कार्य यस मन्त्रालयद्वारा सम्पादन हुन्छ। साथै भौतिक पूर्वाधारसँग सम्बन्धित योजनाहरूको निर्माण, सञ्चालन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, मर्मत सम्भार एवम् आवश्यक समन्वय र नियमन, अध्ययन, अनुसन्धान लगायत मार्गनिर्देशनको कार्य यस मन्त्रालयबाट सम्पादन गरिन्छ।

८.२ दीर्घकालीन सोच

- प्रदेश आत्मनिर्भरता र समृद्धिका लागि जलविद्युतको विकास,
- ऊर्जाको पहुँच विस्तारका लागि वैकल्पिक ऊर्जा,
- दिगो र भरपर्दो सिँचाई प्रणाली,
- जलस्रोतको दिगो उपयोगबाट समृद्ध प्रदेश निर्माणमा योगदान,

- स्वच्छ र सर्वसुलभ खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाबाट जनस्वास्थ्यमा सुधार,
- ग्रामिण वस्ती विकास तथा सहरीकरणद्वारा बसाइँसराइको नियन्त्रण,
- दिगो, भरपर्दो सुरक्षित र सर्वसुलभ सडक पूर्वाधार।

८.३ उद्देश्य

- जलविद्युतको उत्पादन र वितरणबाट कृषि, उद्योग र यातायात सेवा सहित समस्त आर्थिक क्षेत्रको विकासमा योगदान गर्नु,
- वैकल्पिक तथा नवीकरणीय ऊर्जाको उपयोग गरी हरित ऊर्जामा प्रदेशका नागरिकहरूको पहुँच बढाउनु,
- प्रदेशको कृषि उत्पादन वृद्धिका लागि यथेष्ठ सिँचाई सुविधाको प्रबन्ध गर्नु,
- जलस्रोतको बहुआयामिक उपयोगमार्फत आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय क्षेत्रको विकास गर्नु,
- जलाधार व्यवस्थापन तथा जल उत्पन्न विपद् न्यूनीकरण एवम् व्यवस्थापनबाट आर्थिक तथा सामाजिक क्षति न्यूनीकरण गर्नु,
- आधारभूतस्तरको खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाहरू दिगो, भरपर्दो, पहुँचयोग्य, सर्वसुलभ रूपमा उपलव्ध गराउनु,
- उच्च तथा मध्यमस्तरको खानेपानी सेवा विस्तार गर्नु,
- फोहोर व्यवस्थापन तथा फोहर पानी (ढल) प्रशोधन सेवा विस्तार गर्नु,
- आवश्यक सेवा सुविधासहित सुरक्षित र व्यवस्थित एकीकृत ग्रामिण वस्ती विकास तथा संभावित स्थानहरूमा थप सहरीकरण गर्नु,
- अन्तर आवद्धता बढाई उत्पादन, बजार एवम् सेवामा पहुँच अभिवृद्धि गर्नु,
- गुणस्तरीय, सुरक्षित र मितव्ययी हुने गरी सडक सञ्जालको विकास गर्नु,
- भौगोलिक एवम् गाँऊ सहरको सन्तुलनमा सघाउने गरी सडक घनत्व अभिवृद्धि गर्नु,

- दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न मद्दत पुऱ्याउनु,
- ग्रामीण तथा दुर्गम क्षेत्रमा यातायातको आधारभूत सेवा पहुँचमा सुधार गर्नु।

८.४ रणनीति

- संघीय सरकारसँगको समन्वयमा प्रदेशस्तरीय ठूला जलविद्युत आयोजनाहरू निर्माणका लागि आवश्यक पर्ने नीति, नियम निर्माण गरी लगानी जुटाउन पहल गर्ने,
- विद्युत उत्पादनलाई राष्ट्रिय प्रसारण ग्रिडमा प्रवाह गर्न प्रसारण लाइनहरू निर्माण गर्ने,
- प्रदेश विद्युत विकास कम्पनी स्थापना गर्ने,
- वैकल्पिक ऊर्जाको विकास र विस्तार गर्ने,
- ग्रामिणस्तरमा वैकल्पिक ऊर्जाको बहुउपयोग तथा प्रविधि उपलब्धताको व्यवस्था गर्ने,
- सिँचाई विकास गुरुयोजना तयार गरी थप सिँचाई आयोजनाहरूको विकास गर्ने,
- सञ्चालित सिँचाई आयोजनाहरूको दिगो व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्ने,
- जलस्रोतको बहुआयामिक विकासको लागि नीतिगत तथा संरचनागत सुधार गर्ने,
- जलाधार व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनुको साथै डुबान तथा बाढी पहिरोजन्य विपद्को दिगो एवम् भरपर्दो व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- आधारभूत खानेपानी सेवाको विस्तार गर्ने,
- फोहोरको उचित व्यवस्थापनका लागि समुदाय र स्थानीय तहसँग सहकार्य गर्ने,
- खानेपानी सेवाको गुणस्तर वृद्धि गर्ने,
- संभाव्यताका आधारमा एकीकृत ग्रामिण वस्ती तथा नयाँ सहरहरूको विकास गर्ने,
- मौजुदा सहरहरूलाई आधुनिककरण गर्ने,
- विपन्न, आवासविहिन एवम् विपद्को उच्च जोखिममा रहेकाहरूका लागि आवासको व्यवस्था गर्ने,

- प्राथमिकताका आधारमा गुरुयोजना तयार गरी दिगो र गुणस्तरीय सडक सञ्जाल विस्तार गर्ने,
- वर्षभरी आवागमन सञ्चालन हुन सक्ने सुरक्षित, भरपर्दो सडक सञ्जाल विकास तथा विस्तार गर्ने,
- प्रदेश भित्रका महत्वपूर्ण धार्मिक, पर्यटकीय तथा आर्थिक केन्द्रहरू जोड्ने सडक निर्माण गर्ने,
- सडक सम्पतिको उचित व्यवस्थापन र सञ्चालनको लागि नीतिगत, संस्थागत र प्रविधिगत व्यवस्था गर्ने,
- झोलुंगे पुल निर्माणमार्फत सहज तथा सुरक्षित स्थानीय यातायातको विकास गर्ने।

८.५ जनशक्ति विवरणः

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
१	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय र मातहात कार्यालय समेत	४६२	२४१	२२१	

८.६ चालु आर्थिक बर्ष २०७८/७९ को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमका बुँदाहरूको फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरण

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
१०९	**"प्रदेशको पानीः प्रदेशकै नागरिकको लगानी"** सम्भाव्यता अध्ययन कार्य सम्पन्न भएका **नौगाड र सुर्नया गाड जलविद्युत आयोजना**को निर्माण कार्य लागत साझेदारीमा अगाडि बढाउने।	नागरिक समेतको लागत साझेदारीमा **जलविद्युत आयोजना**को निर्माण कार्य सञ्चालन सम्बन्धी नीति तर्जुमा नभएको कारण कार्यान्वयन हुन नसकेको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
११०	विद्युत वितरण प्रणालीको सुधार: **ट्रान्सफर्मर जडान तथा काठेपोल विस्थापन** सहित सामुदायिक लघु जलविद्युत आयोजना निर्माणका लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरण र वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रसँग सहकार्य गरिने।	सामुदायिक लघु जलविद्युत आयोजना सन्चालन सम्बन्धी नीति तर्जुमा नभएको कारण कार्यान्वयन हुन नसकेको।
११२	पेट्रोलियम पदार्थको खपत न्यूनीकरण गर्न निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिने।	कार्यक्रम कार्यान्वयन हुन नसकेको।
१११	प्रदेशका गाऊँ उज्यालो बनाउँ राष्ट्रिय प्रशारण लाइनमा आबद्ध हुन नसकेका स्थान वैकल्पिक ऊर्जातर्फ सौर्य मिनी ग्रिड आयोजना सञ्चालन गरिने।	डुम्लीङ सौर्य ऊर्जा मिनिग्रिड (३५ KWP) दार्चुला, धालुन सौर्य ऊर्जा मिनिग्रिड (६५ KWP) बझाङ र धीम सौर्य ऊर्जा मिनिग्रिड (१२५KWP) बाजुराको अध्ययन भई खरिद प्रक्रियामा रहेको। गराजु सौर्य ऊर्जा मिनिग्रिड निर्माण कार्य (२५ KWP), बोगटान फुड्सिल-२ केदार अखाडा, डोटी र बिनाबत्थी सौर्य ऊर्जा मिनिग्रिड निर्माण कार्य (३०KWP) ,डिलासैनी -५,६ बैतडीको निर्माण कार्य सम्पन्न भई हस्तान्तरणको चरणमा रहेको।
१०४	विशेष अनुदानतर्फ कैलाली जिल्लाका गुर्मी सिंचाई योजना कैलारी र खुरखुरिया सिंचाई योजना गौरीगङ्गा गरी २ वटा	गुर्गी तथा खुरखुरिया सिंचाई आयोजनाको विस्तृत अध्ययन पुरा भई खरिद प्रक्रियामा रहेको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
	रणनीतिक महत्वका सिंचाई आयोजना कार्यान्वयन गरिने।	
१०५	पथरैया, मोहना जस्ता ठूला सिंचाई प्रणालीको व्यवस्थापन र नियमित मर्मत सम्भार गरी बाह्रै महिना नहर सञ्चालन गरिने।	पथरैया, मोहना सिंचाई प्रणालीको व्यवस्थापन तथा नियमित मर्मत सम्भार गरी नहर सचालन भई सिंचाई कार्य सञ्चालनमा रहेको।
१०६	सिंचाई सुविधाको अभावको कारण भूमिको उर्वराशक्ति एवम् कृषि उत्पादनमा हुने ह्रासलाई पूर्ति गर्न कैलाली र कञ्चनपुर जिल्लामा सिंचाई प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।	कैलाली र कञ्चनपुर जिल्लामा भूमिगत सिंचाई प्रणाली कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेको।
१०७	कृषिक्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सिंचाई आयोजना निर्माणमार्फत कृषियोग्य भूमिमा बाह्रै महिना सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराइनेछ।	कृषियोग्य भूमिमा बाह्रै महिना सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन सिंचाई आयोजनाहरूको निर्माण कार्य भइरहेको।
११३	प्राकृतिक विपद्को उच्च जोखिममा रहेका नदी तथा खोलानालाको प्रकोप न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि तटबन्ध, वायोइन्जिनियरिङ्ग तथा अन्य उपयुक्त प्रविधिको माध्यमबाट जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण गरिनेछ।	नदि नियन्त्रण ,तटबन्ध र पहिरो नियन्त्रण तर्फ कुल जम्मा ६ किलोमिटर नदि नियन्त्रण तथा संरक्षण (प्रोटेक्सन) को कार्य सम्पन्न भइ १९८ हेक्टर जमिनको उकास तथा जमिनको कटान रोक्ने काम भएको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
११४	बेमौसमी वर्षाका कारण गएको बाढी पहिरोले क्षति भएका सार्वजनिक संरचनाको एकीकृत पूर्वाधार निर्माण एवम् पुनर्स्थापना गरी प्रभावितहरूको संरक्षण र सम्भावित जोखिम न्यूनीकरण गर्न "बाढी पहिरो प्रभावित क्षेत्रको लागि विशेष कार्यक्रम" सञ्चालन गरिनेछ।	बाढी पहिरोले क्षति भएका सार्वजनिक संरचनाको एकीकृत पूर्वाधार निर्माण एवम् पुनर्स्थापना सम्बन्धी कार्य भइरहेको।
११६	खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको दिगो व्यवस्थापनको लागि नेपाल सरकार, स्थानीय तह र अन्य सरोकारवाला समेतको सहकार्यमा सबै स्थानीय तहको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा गरिनेछ।	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा सम्बन्धी कार्य भइरहेको।
११७	दिगो विकासको लक्ष्य अनुसार प्रदेशका नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी पुऱ्याउने उद्देश्य हासिल गर्न "एक घर, एक धारा कार्यक्रम" अन्तर्गत खानेपानीको सुविधाबाट बञ्चित रहेको समुदायलाई सफा र स्वच्छ खानेपानी सेवा उपलब्ध गराइनेछ।	खानेपानी तथा सरसफाइ तर्फ २१३ वटा आयोजनाहरूमा निर्माण कार्य संचालन भइरहेको।
११८	नेपाल सरकारसँगको सहकार्यमा जलवायु अनुकूलित बृहत खानेपानी आयोजना र खानेपानी सेवा विस्तार तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	यस कार्यक्रम अन्तर्गत ३५१ वटा खानेपानी आयोजना निर्माणाधिन अवस्थामा रहेका।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
११९	कैलाली र कञ्चनपुर जिल्लाको चुरे भावर क्षेत्रमा डिप बोरिङ्ग प्रविधि प्रयोग गरी खानेपानी आपूर्ति गर्ने।	बेदकोट भावर क्षेत्र खानेपानी सुधार कार्यक्रमतर्फको आयोजना सम्पन्न हुने अवस्थामा रहेको।
१२०	आधारभूत खानेपानी सेवाको गुणस्तर सुधार गरी मध्यम तथा उच्चस्तरको खानेपानी सेवा पुऱ्याउन आयोजना स्तरोन्नतिका कार्यक्रम सुरू गरिने।	आधारभूत खानेपानी सेवाको गुणस्तर सुधार तथा स्तरवृद्धि सम्बन्धी कार्यक्रम संचालनमा रहेको।
१२२	प्रदेशस्तरीय सरकारी भवन डिजाइन, निर्माण तथा मर्मत सम्भार सम्बन्धमा एकद्वार नीति अवलम्बन गरिनेछ। सार्वजनिक र नीजि भवन निर्माण गर्दा राष्ट्रिय भवन संहिताको कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ। हिमाली तथा पहाडी जिल्लाबाट हुने बढ्दो बसाइसराईलाई न्यूनीकरण गर्न सहरोन्मुख गाउँमा "एकीकृत विकास परियोजना" मार्फत शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, यातायात लगायतका पूर्वाधार निर्माण गर्नको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने।	कार्यान्वयनमा नरहेको।
१२३	"सहरी पूर्वाधार सुधारः सम्मुनत जीवनको आधार" भन्ने नाराका सास शहरी क्षेत्रमा पूर्वाधार विकास गर्न सघन शहरी विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	नेपाल सरकारले कार्यान्वयन गर्ने गरी फिर्ता गएको।
	ससर्त अनुदानतर्फका जनता आवास	जनता आवास कार्यक्रम अन्तर्गत

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
१२४	कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने।	निजी आवास भवन निर्माणको कार्य भइरहेको।
१२५	आर्थिक अवस्था कमजोर एवम् विपद्को उच्च जोखिममा रहेका नागरिकका लागि सुरक्षित आवास निर्माण गर्न विपन्न आवास एवम् सहरी विकासको लागि एकीकृत वस्ती विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	नेपाल सरकारले कार्यान्वयन गर्ने गरी फिर्ता गएको।
९२ र ९४	प्रदेश गौरवका, रणनीतिक महत्वका र आर्थिक केन्द्र जोड्ने सडकको निर्माण, सदृढीकरण तथा स्तरोन्नति कार्यलाई थप तीब्रताका साथ सञ्चालन गरिने।	प्रदेशका ९ वटै जिल्लामा प्रदेश गौरव लगायतका पालिका जोड्ने र रणनीतिक सडक निर्माण गर्ने कार्य सञ्चालनमा रहेको।
९३	सडक सम्पत्ति संरक्षण, नियमित मर्मत सम्भार, आपतकालीन मर्मत, पुर्ननिर्माण एवम् व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी बनाउनका लागि आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गरी दिगो मर्मत सम्भार प्रणालीको संस्थागत विकास गरिनेछ।	नीतिगत व्यवस्थाको लागि छलफल तथा अध्ययन भइरहेको।
९५ र ९६	नेपाल सरकार र स्थानीय तह समेतको लागत साझेदारीमा प्रादेशिक तथा स्थानीय सडक सुधार आयोजना सञ्चालन। तराई मधेश सडक पूर्वाधार विशेष कार्यक्रम सञ्चालन।	आयोजनाको अध्ययन तथा खरिद प्रक्रिया पूरा भई निर्माण कार्य संचालनमा रहेको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
९७	ससर्त अनुदानमा सञ्चालित वैकल्पिक सहायक राजमार्ग विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।	नेपाल सरकारले कार्यान्वयन गर्ने गरी फिर्ता गएको।
९८	धनगढी बजारको मूल सडकको कैलाली पूलदेखि हुलाकी सडकसम्मको खण्डलाई स्तरोन्नति गर्ने।	खरिद प्रक्रिया पूरा भई निर्माणको चरणमा रहेको।
९९	रणनैतिक महत्वका सडकलाई बाह्रै महिना सञ्चालनमा ल्याउन बहुवर्षीय आयोजनाको रूपमा ठेक्का बन्दोबस्त भएका सडक पुल निर्माण।	आयोजना निर्माणको लागि खरिद प्रक्रिया तथा निर्माणाधिन अवस्थामा रहेका।
१००	राष्ट्रिय तुइन विस्थापन कार्यक्रम।	झोलुङ्गे पुलको निर्माण कार्य भइरहेको।
१०१	व्यापारिक तथा पर्यटकीय स्थानमा केवलकार निर्माण र ठूला नदीमा जल यातायात सञ्चालनको सम्भाव्यता अध्ययन	कार्यक्रम संचालन नभएको।
१०२	प्रदेशस्तरीय निर्माण सामग्री परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना गर्ने।	परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना भइरहेको।
१२७ र १२९	यातायात व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन प्रदेश यातायात तथा सवारी व्यवस्थापन ऐन, नियमावली, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड तथा विद्युतीय परिवहन रणनीति तर्जुमा	यातायात तथा सवारी व्यवस्थापन ऐन पारित भई कार्यान्वयनमा रहेको साथै नियमावली तयारीको क्रममा रहेको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त ब्यहोरा	प्रगति
१२८	यातायात व्यवस्था प्रणालीलाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाई यस क्षेत्रको सेवा प्रवाहलाई विद्युतीय प्रणलीमार्फत सञ्चालनमा ल्याउने।	विद्युतीय निर्देशिका र तथा मापदण्ड तर्जुमा सम्बन्धी छलफल भइरहेको।
१३०	डोटीको दिपायल र डडेल्धुराको अमरगढीमा रहेका यातायात व्यवस्था कार्यालयबाट सवारी साधन दर्ता, नवीकरण, सवारी चालक अनुमतिपत्र वितरण र राजस्व भुक्तानी लगायतका सम्पूर्ण सेवा प्रवाह हुने व्यवस्था गरिने।	डोटीको दिपायल र डडेल्धुराको अमरगढीमा यातायात व्यवस्था कार्यालयबाट सवारी साधन दर्ता, नवीकरण, सवारी चालक अनुमतिपत्र वितरण र राजस्व भुक्तानी लगायतका सम्पूर्ण सेवा प्रवाह संचालन भएको।

८.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९।८० को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादन भएका कार्यहरू

तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएका नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्।

क्र.सं.	नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्ड	नयाँ तर्जुमा/ संशोधन	कैफियत
१	सुदूरपश्चिम प्रदेशको प्रदेश सवारी तथा यातायात ब्यवस्था ऐन,२०७९	नयाँ तर्जुमा	कानुन
२	सार्वजनिक खरिदमा कन्टिन्जेन्सी खर्चलाई ब्यवस्थित गर्ने निर्देशिका, २०७९	नयाँ तर्जुमा	निर्देशिका
३	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, २०७९	नयाँ तर्जुमा	कार्यविधि

८.८ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३३७०००११	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	७०३९५	३८७९३	५५.११
३३७०१०११	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय	१७३७८	९७४५	५६.०८
३३७०१०१२	पूर्वाधार विकास कार्यालयहरू	६२९६२	५३०२९	८४.२२
३३७०२०११	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू	४३८५७	३८८४३	८८.५७
३३७०२०१२	यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालयहरू	१७२०७	११९३४	६९.३६
३३७०३०११	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	८०१२०	६७०१७	८३.६५
३३७०३०१२	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	८६९१	७२६४	८३.५८
३३७०३०१३	सिंचाई विकास व्यवस्थापन कार्यालयहरू	९३७३	७९७७	८५.११
३३७०४०११	सहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरू	४२३२८	३१६५३	७४.७८
३३७०५०११	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयहरू	७४३७०	५९३०६	७९.७४
जम्मा		**४२६६८१**	**३२५५६१**	**७६.३०**

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३३७०००११	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	५३९७६	२६१९१	४८.५२
३३७०१०११	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय	२८३००	१७३७३	६१.३९
३३७०१०१२	पूर्वाधार विकास कार्यालयहरू	५२०२३४८	२९९९७२१	५७.६६

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३३७०२०११	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू	७२७१	६८३१	९३.९५
३३७०२०१२	यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालयहरू	७७९५	७७१२	९८.९४
३३७०३०११	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	२२३९५८२	१९८७८४९	८८.७६
३३७०३०१२	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	३९२५८३	३१९६३९	८१.४२
३३७०३०१३	सिंचाई विकास व्यवस्थापन कार्यालयहरू	४४५००	४४४०३	९९.७८
३३७०४०११	सहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरू	६४७१२२	५३२२७१	८२.२५
३३७०५०११	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयहरू	१३५५८९७	९५४१३७	७०.३७
३३७९११२०	राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	११०००	८४७९	७७.०८
३३७९११२१	समुदाय व्यवस्थित सिंचित कृषि क्षेत्र आयोजना (संघ ससर्त अनुदान)	२५०००	१८३०६	७३.२२
३३७९११२२	नदी नियन्त्रण (संघ ससर्त अनुदान)	१६१८१९	१४६५०६	९०.५४
३३७९११२३	मर्मत संभार आयोजनाहरू (संघ ससर्त अनुदान)	२०४१०	१५३०२	७४.९७
३३७९११२४	समृद्ध तराई मधेस सिंचाइ विशेष कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	२५०००	११७४९	४७.००
३३७९११२५	भुमिगत स्यालो तथा डिप ट्युववेल सिंचाई आयोजना (संघ ससर्त अनुदान)	२६०००	९६०६	३६.९५
३३७९११२६	मझौला सिंचाई आयोजना (संघ ससर्त अनुदान)	२६७१६६	२२८०८३	८५.३७

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३३७९११२७	सेती महाकाली सिंचाई विकास कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	१५३६३०	१२६३१७	८२.२२
३३७९११२८	जलवायु अनुकुलित वृहत खानेपानी आयोजना (संघ ससर्त अनुदान)	६४१४५५	४८२३१०	७५.१९
३३७९११२९	पाटन पंचेश्वर (संघ ससर्त अनुदान)	१८४०००	१८०३३१	९८.०१
३३७९११३०	संभावित रणनीतिक सडकहरू (संघ ससर्त अनुदान)	२७२८००	११६४३३	४२.६८
३३७९११३१	सम्भावित प्रादेशिक सडकहरू (संघ ससर्त अनुदान)	४४०५२०	२२९५७९	५२.१२
३३७९११३२	आवास व्यवस्था कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	१८२९००	१६६८१५	९१.२१
३३७९११३३	झोलुंगे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	५०००	२०५५	४१.१०
३३७९११३४	स्थानीयस्तरका सडकपुल तथा सामुदायिक पहुँच सुधार परियोजना (संघ ससर्त अनुदान)	१०१७००	५४३४३	५३.४३
जम्मा		**१२४९७७७४**	**८६९२३४१**	**६९.५५**

८.९ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३३७०००११	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	९४३०६	२४७४५	२६.२४
३३७०१०११	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय	१९८००	५७६९	२९.१४

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३३७०१०१२	पूर्वाधार विकास कार्यालयहरू	७३२८७	३५२५७	४८.११
३३७०२०११	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू	७८२८८	३५९३५	४५.९०
३३७०३०११	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	९२४६१.४२	५१५९२	५५.८०
३३७०३०१२	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	११८१५	६६१९	५६.०२
३३७०३०१३	सिंचाई विकास व्यवस्थापन कार्यालयहरू	९९१०	५३६६	५४.१५
३३७०४०११	सहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरू	४५६९४	२५२२२	५५.२०
३३७०५०११	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयहरू	८५२८६	४३०९७	५०.५३
जम्मा		**५१०८४७.४२**	**२३३६०२**	**४५.७३**

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३३७०००११	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	३१३९७५	४५७५	१.४६
३३७०१०११	यातायात पूर्वाधार निर्देशनालय	३८५००	५२१८	१३.५५
३३७०१०१२	पूर्वाधार विकास कार्यालयहरू	५५४७३२०.६७	१६१५६१६	२९.१२
३३७०२०११	यातायात व्यवस्था कार्यालयहरू	१५३०४	४९७१	३२.४८
३३७०३०११	जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	३८६४०५३.७७४	९२२०४२	२३.८६
३३७०३०१२	भूमिगत जलस्रोत तथा सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालयहरू	२९१९६८.७९२	८३३४२	२८.५४
३३७०३०१३	सिंचाई विकास व्यवस्थापन कार्यालयहरू	५७५००	३३३३९	५७.९८

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३३७०४०११	सहरी विकास तथा भवन कार्यालयहरू	१०३५३८८.२६१	१८६१९५	१७.९८
३३७०५०११	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयहरू	१७६४३८३.१२४	३७८८०९	२१.४७
३३७९११२०	राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय ऊर्जा कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१००००	०	०.००
३३७९११२२	नदी नियन्त्रण(संघ शसर्त अनुदान)	२०१०००	१८५०५	९.२१
३३७९११२३	मर्मत संभार आयोजनाहरू(संघ शसर्त अनुदान)	८७५००	६८७४	७.८६
३३७९११२५	भुमिगत स्यालो तथा डिप ट्युववेल सिंचाई आयोजना(संघ शसर्त अनुदान)	७५८००	३३८२२	४४.६२
३३७९११२६	मझौला सिंचाई आयोजना(संघ शसर्त अनुदान)	२२६६००	६०५१२	२६.७०
३३७९११२७	सेती महाकाली सिंचाई विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१५८४००	३५४७५	२२.४०
३३७९११२८	जलवायु अनुकुलित वृहत खानेपानी आयोजना(संघ शसर्त अनुदान)	५६०४००	१६०५२८	२८.६५
३३७९११२९	पाटन पंचेश्वर(संघ शसर्त अनुदान)	४८०००	१०१९१	२१.२३
३३७९११३०	संभावित रणनीतिक सडकहरू(संघ शसर्त अनुदान)	१८०२००	४१००	२.२८
३३७९११३१	सम्भावित प्रादेशिक सडकहरू(संघ शसर्त अनुदान)	४०१७००	५२३६२	१३.०४
३३७९११३२	आवास व्यवस्था कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१३२४००	२५१७	१.९०
३३७९११३३	झोलुंगे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	५०००	०	०.००

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३३७९११३४	स्थानीय स्तरका सडकपुल तथा सामुदायिक पहुंच सुधार परियोजना(संघ शसर्त अनुदान)	१३०५००	२३२८३	१७.८४
३३७९११३५	बस्ती विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१९००००	०	०.००
३३७९११३६	तराई मधेस सडक पुर्वाधार विशेष कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	११३९००	०	०.००
३३७९११३७	सडक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१२७७००	०	०.००
३३७९११३८	प्रादेशिक तथा स्थानीय सडक सुधार कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१००००००	०	०.००
३३७९११३९	सघन शहरी विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	२१४६००	०	०.००
३३७९११४०	बैकल्पिक सहायक राजमार्ग विकास कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	७४७०००	०	०.००
३३७९११४१	एकीकृत ऊर्जा तथा सिंचाई विषेश कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३९७००	०	०.००
३३७९११४२	खानेपानी सेवा विस्तार तथा पुनर्स्थापना कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	१२२४००	०	०.००
३३७९११४३	नयाँ प्रविधिमा आधारित नदि नियन्त्रण कार्यक्रम(संघ शसर्त अनुदान)	३८१००	७५१८	१९.७३
जम्मा		**१७७३९२९३.६२**	**३६४९७९४**	**२०.५७**

सामाजिक विकास मन्त्रालय

९.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे अनुरूपका तीन तहका राज्य संरचनामध्ये सुदूरपश्चिम प्रदेशमा पर्ने सामाजिक विकास मन्त्रालय समाजिक क्षेत्रसँग प्रत्यक्ष एवम् परोक्ष सरोकार राख्ने महत्वपूर्ण मन्त्रालय हो। नेपालको संविधानको धारा १६८ मा रहेको प्रदेश मन्त्रिपरिषद्को गठन सम्बन्धी व्यवस्था अनुरूप प्रदेश मन्त्रीहरूका कामकारवाही संचालन गर्न मन्त्रालय गठन हुने क्रममा मिति २०७४/१०/२८ गते यो मन्त्रालय स्थापना भई निरन्तर संचालनमा रहेको छ। यस मन्त्रालयका कार्य क्षेत्र देहाय बमोजिम रहेका छन्:-

- शिक्षा
- स्वास्थ्य
- महिला तथा बालबालिका
- सामाजिक सुरक्षा
- युवा तथा खेलकुद
- श्रम तथा रोजगार
- भाषा, संस्कृति, साहित्य, ललितकला, पुरातत्व

प्रदेशस्तरमा नेपालको संविधानको सफल कार्यान्वयन तथा दिगो विकासका लक्ष्यहरू हासिल गर्ने सन्दर्भमा शिक्षा, स्वास्थ्य, महिला बालबालिका, युवा खेलकुद, श्रम तथा रोजगार जस्ता सामजिक क्षेत्रका विषयहरू महत्वपूर्ण पक्षको रूपमा रहेका छन। नेपालको संविधानले प्रत्याभूत गरेका शिक्षा सम्बन्धी मौलिक हकको सुनिश्चितता गर्न र सबै नागरिकलाई शिक्षाको अवसर उपलब्ध गराउन राज्यको दायित्व रहेको छ। दिगो विकासका लक्ष्यहरू हासिल गर्न संघीय सरकारले लिएका नीति अनुरूप प्रादेशिकस्तरमा शिक्षा, विज्ञान र प्रविधिको उचित विकास गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ। विद्यालय शिक्षामा पहुँच र समताको क्षेत्रमा भएको

प्रगतिलाई दिगो रूपमा निरन्तरता दिई गुणस्तर र शैक्षिक सुशासन अभिवृद्धि गर्न आवश्यक रहेको छ। बढ्दो बेरोजगारीको समस्यालाई समाधान गर्न प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमको पहुँच र गुणस्तरमा वृद्धि गर्न जरूरी देखिएको छ। त्यस्तै उच्च शिक्षालाई अनुसन्धानमूलक र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रतिस्पर्धी बनाई यसको विस्तार र गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न आवश्यक देखिएको छ। स्वास्थ्य, महिला तथा बालबालिका, सामाजिक सुरक्षा, युवा तथा खेलकुद, श्रम तथा रोजगार, भाषा, संस्कृति, साहित्य, ललितकला, पुरातत्वको क्षेत्रको विकास र सुधार गर्न आवश्यक रहेको छ।

९.२ दीर्घकालीन सोचः

शिक्षा, स्वास्थ्य, महिला तथा बालबालिका, सामाजिक सुरक्षा, युवा खेलकुद, श्रम तथा रोजगार, र भाषा संस्कृतिको क्षेत्रमा समयसापेक्ष सुधार र विकास गर्दै मर्यादित समाजको निर्माण गरी समृद्ध राष्ट्र बनाउने।

९.३ उद्देश्यः

प्रदेश भित्रका नागरिकहरूलाई अत्याधुनिक स्वास्थ सेवा एवम् जीवनोपयोगी एवम् गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्नुको साथै सामाजिक सुरक्षा, समावेशीकरण, लैंगिक समानता सहितको न्यायपुर्ण समाज निर्माण गर्नु।

९.४ रणनीतिः

- प्रदेश भित्रका नागरिकलाई सर्वसुलभ तथा अत्याधुनिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने,
- नागरिकलाई जीवनोपयोगी तथा गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चितता गर्ने,
- सामाजिक सुरक्षा, समावेशीकरण, संरक्षण, लैंगिक समता र समानता सहितको न्यायपूर्ण समाज निर्माण गर्ने,
- युवालाई प्रदेशको सर्वाङ्गिण विकासमा मूलप्रवाहीकरण गर्ने,

- प्रदेश भित्रका भाषा, धर्म, कला, साहित्य, संस्कृति एवम् पुरातात्विक तथा ऐतिहासिक सम्पदाको संरक्षण, सम्वर्द्धन र विकास गर्ने,
- खेलकुदका पुर्वाधारको विकास गरी युवाका लागि व्यावसायिक खेलकुदका अवसरहरू वृद्धि गर्ने।

९.५ जनशक्ति विवरण

क.सं.	निकायको नाम	स्वीकृत स्थायी दरबन्दीमा			कैफियत
		दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	
१	सामाजिक विकास मन्त्रालय	५४	२८	२६	
२	शिक्षा विकास निर्देशनालय	३५	२०	१५	
३	स्वास्थ्य निर्देशनालय	३२	१०	२२	
४	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	१७	८	९	
५	शिक्षा तालिम केन्द्र, डोटी	१७	७	१०	
६	सेती प्रादेशिक अस्पताल, धनगढी	१०६	५३	५३	
७	महाकाली प्रादेशिक अस्पताल, कञ्चनपुर	१००	४९	५१	
८	टीकापुर अस्पताल	५९	२८	३१	
९	जिल्ला अस्पताल, डोटी	३०	११	१९	
१०	जिल्ला अस्पताल, अछाम	२२	१२	१०	
११	जिल्ला अस्पताल, दार्चुला	२२	१३	९	
१२	जिल्ला अस्पताल, बैतडी	२२	१२	१०	
१३	जिल्ला अस्पताल, बझाङ्ग	२२	१५	७	
१४	जिल्ला अस्पताल, बाजुरा	१८	९	९	
१५	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	१४	६	८	

क्र.सं.	निकायको नाम	स्वीकृत स्थायी दरबन्दीमा			कैफियत
		दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	
१६	स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	१४	५	९	
१७	स्वास्थ्य कार्यालय, कैलाली	१५	१२	३	
१८	स्वास्थ्य कार्यालय, डडेल्धुरा	१३	७	६	
१९	स्वास्थ्य कार्यालय, डोटी	१३	७	६	
२०	स्वास्थ्य कार्यालय, बझाङ्ग	१२	९	३	
२१	स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	१२	७	५	
२२	स्वास्थ्य कार्यालय, दार्चुला	१२	९	३	
२३	स्वास्थ्य कार्यालय, बैतडी	१२	९	३	
२४	स्वास्थ्य कार्यालय, कञ्चनपुर	१२	११	१	
२५	स्वास्थ्य कार्यालय, बाजुरा	११	६	५	
२६	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय कैलाली	७	३	३	
२७	महाकाली आयुर्वेद औषधालय, कञ्चनपुर	६	५	१	
२८	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, अछाम	७	३	४	
२९	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, डोटी	७	३	४	
३०	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, बाजुरा	७	३	४	
३१	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, बझाङ्ग	७	४	३	
३२	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, डडेल्धुरा	७	४	३	
३३	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, बैतडी	७	३	४	
३४	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य, दार्चुला	७	४	३	
जम्मा		७५७	३९५	३६२	

सामाजिक विकास मन्त्रालय र माहत निकायमा स्वीकृत अस्थायी दरबन्दी संख्या

क्र.सं.	निकायको नाम	अस्थायी दरबन्दी		कैफियत
		दरबन्दी	कार्यरत	
१	सामाजिक विकास मन्त्रालय	२	२	
२	शिक्षा विकास निर्देशनालय	२	२	
३	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, कैलाली	२९	२२	
४	प्रादेशिक स्वास्थ्य प्रवर्द्धन केन्द्र	१०	३	
५	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र, कैलाली	१४	१२	
६	व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्र, कञ्चनपुर	१८	१६	
७	सामाजिक विकास कार्यालय, कैलाली	१०	३	
८	सामाजिक विकास कार्यालय, कञ्चनपुर	१०	५	
९	सामाजिक विकास कार्यालय, डोटी	९	४	
१०	सामाजिक विकास कार्यालय, अछाम	९	४	
११	सामाजिक विकास कार्यालय, डडेल्धुरा	७	३	
१२	सामाजिक विकास कार्यालय, बैतडी	७	४	
१३	सामाजिक विकास कार्यालय, दार्चुला	७	४	
१४	सामाजिक विकास कार्यालय, बझाङ्ग	७	४	
१५	सामाजिक विकास कार्यालय, बाजुरा	७	४	
१६	प्रदेश खेलकुद परिषद, कैलाली	८	३	
१७	प्रदेश युवा परिषद, कैलाली	८	४	
जम्मा		१६४	९९	

९.६ आर्थिक वर्ष २०७९।८० को बजेट वक्तव्यमा उल्लेखित नीति तथा कार्यक्रमसँग सम्बन्धी बुँदाहरूको २०७९ फागुन मसान्तसम्मको प्रगति विवरणः

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	स्वास्थ्य	
१३२	कोभिड-१९ लगायतका महामारीबाट बचाउन खोप कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने।	खोप कार्यक्रम निरन्तर चलिरहेको।
१३३	सबै जिल्लामा विशेषज्ञ सहितको एकीकृत स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिने।	कैलाली, कंचनपुर, अछाम र बाजुरामा सम्पन्न भइसकेको, बाँकी जिल्लामा संचालनको तयारीमा रहेको।
१३४	स्थानीय तहसँगको समन्वयमा ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	पहिलो ब्याचको तालिम सम्पन्न भई दोस्रो ब्याच संचालनमा रहेको ।
१३५	सुदूरपश्चिम स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान सञ्चालन गरिने।	विधेयकको प्रस्ताव क्याबिनेटमा पठाइएको।
१३७	"हाम्रो प्रदेशः स्वस्थ प्रदेश" अभियान मार्फत क्षयरोग, कुष्ठरोग, मलेरिया र डेंगु लगायतका अन्य किटजन्य रोगको रोकथाम तथा निःशुल्क उपचार सेवा प्रदान गरिने।	सेवा प्रदाननिरन्तर भइरहेको।
१३९	एक जिल्लामा कम्तीमा दुई विशेषज्ञ चिकित्सक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	६ वटै जिल्ला अस्पतालमा विशेषज्ञ चिकित्सक भर्ना भई सेवा प्रवाह भइरहेको।
१४०	प्रदेशका सबै अस्पतालमा टेलिमेडिसिन सेवा सञ्चालन गरिने।	प्रारम्भिक चरणमा सेती प्रादेशिक अस्पतालबाट टेलिमेडिसिन सेवा विस्तार भएको ।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१४२	टीकापुर अस्पतालको चिकित्सक आवास भवन निर्माण गरिने।	निर्माण कार्य भइरहेको।
१४४	गाउँघर चिकित्सक अभियान सञ्चालन गरिने।	निरन्तर भइरहेको।
१४५	सेती, महाकाली र टिकापुर अस्पतालमा हेमोफिलिया, सिकलसेल एनिमिया, थालासेमियाजस्ता रोगको उपचारको लागि निःशुल्क परीक्षण र औषधि उपलब्ध गराउने।	सेवा प्रवाह निरन्तर भइरहेको।
१४६	हेल्थ डेस्क र होल्डिङ्ग सेन्टरलाई थप व्यवस्थित बनाउने।	संचालनमा रहेको।
१४८	छिटो छरितो एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराउन प्रादेशिक प्रेषण कक्ष सञ्चालनमा ल्याइने।	प्रक्रियामा रहेको।
१४९	सेती प्रादेशिक अस्पतालमा १० शैय्या, महाकाली प्रादेशिक अस्पतालमा ५ शैय्या र टिकापुर अस्पतालमा ३ शैय्या डायलाइसिस सेवा सञ्चालन गरिने।	सेती प्रादेशिक अस्पताल र महाकाली प्रादेशिक अस्पतालबाट सेवा विस्तार भएको।
१५१	आर्थिक रूपले विपन्न नागरिकले क्यान्सर, मृगौला र मुटु लगायत अन्य जटिल रोगको उपचार गराए बापत पाउने सहुलियत रकम सोझै अस्पताललाई सोधभर्ना दिइने।	कार्यविधि संसोधनको प्रक्रियामा रहेको।
१५२	न्याय अस्पताल बयालपाटा अछामलाई प्रदेश सरकार मातहत ल्याउन आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ।	

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१५३	अन्तरंग सेवा सहितको पचास शैय्याको प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्शालय यसै आर्थिक वर्षबाट पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा आउने ।	पूर्ण रूपमा संचालनमा आइसकेको।
	शिक्षा, भाषा, संस्कृति र युवा तथा खेलकुद	
१५५	बादी समुदाय उच्च शिक्षा छात्रवृत्ति कार्यक्रम।	बादी समुदायका कक्षा १-१२ सम्म अध्ययनरत छात्राहरूको विवरण र उच्च शिक्षा अध्ययनरत वादी समुदायका छात्र छात्राहरूको नाम नामेसी संकलन भई सम्बन्धित सामाजिक विकास कार्यालयमा रकम निकासा भएको।
१५६	प्रदेश प्राविधिक विश्वविद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन।	हालसम्म कुनै प्रगति नभएको।
१५७	एक प्रदेश निर्वाचन क्षेत्र एक नमूना विद्यालय कार्यक्रम।	निर्माणाधीन रहेको।
१५८	बौद्धिक अपाङ्गता भएका वालवालिकाको लागि आवासीय विद्यालय स्थापना र स्थानीय तहको साझेदारीमा कैलाली जिल्लामा अटिज्म भएका वालवालिकाहरूको लागि स्याहार सुधार केन्द्र स्थापना गरिने।	भवन निर्माणकार्य भइरहेको।
१५९	दक्षिणकाली आवाशीय विद्यालय, वेलामा बहिरा वालवालिकारको लागि छात्रावास निर्माण गरिने।	भवन निर्माणकार्य भइरहेको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१६०	सामुदायिक विद्यालयमा स्वच्छ खानेपानी शौचालय निर्माण र स्यानेटरी प्याड व्यवस्थापन कार्यक्रम।	सम्पन्न भइसकेको।
१६२	शिक्षक पेशागत विकास तालिम।	बजेट तथा कार्यक्रममा भएका तालिम संचालन भइरहेको।
१६३	उच्च शिक्षा छात्रवृत्ति, प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा छात्रवृत्ति, एम.वि.वि.एस छात्रवृत्ति र एम.डी छात्रवृत्ति कार्यक्रम।	एम.वि.वि.एस छात्रवृत्तिको लागि छनौट भइसकेको र अन्य छात्रवृत्तिको लागि आवेदन प्राप्त भई रूजु हुने क्रममा रहेको। एम.डी छात्रवृत्ति सम्बन्धी कुनै कार्य नभएको।
१६४	एक जिल्ला एक नमूना क्याम्पस कार्यक्रमको रूपमा स्तरोन्नति कार्यक्रम।	सम्बन्धित जिल्ला स्थित सामाजिक विकास कार्यालयले क्याम्पस सँग सम्झौता गरी कार्यक्रम कार्यान्वयनको अन्तिम चरणमा रहेको।
१६५	प्रदेश परीक्षा बोर्ड स्थापना र सञ्चालन।	परीक्षा बोर्ड स्थापना सम्बन्धी कुनै कार्य नभएको। एस.इ.इ परीक्षा पूर्ववत किसिमले शिक्षा विकास निर्देशनालय मार्फत सञ्चालन भएको।
१६६	संघीय सरकारको विशेष अनुदानमा कैलाली बहुमुखी क्याम्पस, डोटी बहुमुखी क्याम्पस अमरगढी, बहुप्राविधिक शिक्षालय, लम्कीचुहा सामुदायिक अस्पताल कैलाली र बेतकोट अस्पतालको भवन निर्माण कार्यक्रम	भवन निर्माणको ठेक्का भई कार्यान्वयनमा रहेको।
६७	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझेदारीमा ठुला विद्यालय निर्माण कार्यक्रम।	भवन निर्माणको ठेक्का भई कार्यन्वयनमा रहेको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
६९	नवौ राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगिताको तयारी तथा खेलाडी छनौट।	प्रदेश खेलकुद परिषद् मार्फत कार्यान्वयन भएको।
७०	मुख्यमन्त्री खेलकुद प्रतियोगिता संचालन तथा व्यवस्थापन।	प्रदेश खेलकुद परिषद् मार्फत कार्यान्वयन भएको।
७१	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रतियोगितामा पदक प्राप्त गर्ने खेलाडीलाई पुरस्कारको व्यवस्था।	प्रदेश खेलकुद परिषद् मार्फत कार्यान्वयन भएको।
७२	कञ्चनपुरको भिमदत्त र कैलालीको टिकापुरमा खेलकुद प्रतिष्ठान र डडेल्धुरामा कभर्ड हल निर्माण।	निर्माणाधीन रहेको।
७३	प्रदेश युवा परिषदमार्फत युवा लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	प्रदेश युवा परिषद्मार्फत कार्यान्वयन भइरहेको।
७४	युवा स्वयंसेवक परिचालन कार्यक्रम।	आवेदन सङ्कलन भई रुजु गर्ने कार्य भइरहेको।
१७५	प्रदेश भित्रको भाषा, साहित्य, संस्कृति, कलाको संरक्षण र सम्बर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रम।	सवै कार्यक्रम कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका अनुसार कार्यान्वयन भइरहेका। प्रदेश प्रज्ञा प्रतिष्ठान स्थापना र संचालन शीर्षकमा विनियोजित रकम प्रज्ञा प्रतिष्ठानमा अख्तियारी हस्तान्तरण भएको।
सामाजिक विकास		
१७९	महिलाको आर्थिक, सामाजिक र राजनैतिक सशक्तिकरणका लागि द्धारिका देवी ठकुरानी	महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम अन्तर्गत ८८ वटै पालिकामा

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
	महिला सशक्तिकरण र सीप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	सामाजिक विकास कार्यालयमार्फत सीप विकास तालिमहरू सञ्चालन भइरहेको। सामाजिक विकास कार्यालयमार्फत लोक सेवा परीक्षा तयारी कक्षा सञ्चालन भइरहेको।
१८०	वैकल्पिक हेरचाह कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	९ वटै जिल्लाको सामाजिक विकास कार्यालय मार्फत आमाबुवा विहिन बालबालिकाहरूलाई मासिक रु. ५ सयका दरले सहयोग प्रदान भइहेको।
१८१	दलित सशक्तिकरण कार्यक्रम।	सामाजिक विकास कार्यालय मार्फत दलित सशक्तिकरण कार्यक्रम अन्तर्गत सीप विकास तालिम सञ्चालन भइराखेको।
१८२	लक्षित वर्गका लागि सीपमूलक कार्यक्रम।	वादी राजी लगायतका लक्षित वर्गका लागि सीपमूलक कार्यक्रम सामाजिक विकास कार्यालय मार्फत सञ्चालन भइराखेको।
१८४	अल्पकालिन सेवा केन्द्र सञ्चालन।	लैङ्गिक हिंसा निवारणका लागि ९ वटै जिल्लामा अल्पकालिन सेवा केन्द्र सञ्चालन भएका।
१८५	सहयोगापेक्षी सडक मानवमुक्त प्रदेश निर्माण।	सहयोगापेक्षी सडक मानवमुक्त प्रदेश निर्माणका लागि मानव सेवा आश्रम, धनगढीलाई अनुदान प्रदान गरिदै आएको।

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१८६	पिछडिएका वर्गका लागि कार्यक्रम।	लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको मूल प्रवाहीकरणका लागि लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकहरूका विषयमा सरोकारवालालाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरेको।
१८८	अन्तरपुस्ता सीप हस्तान्तरण	सामाजिक विकास कार्यालय मार्फत अन्तरपुस्ता ज्ञान सीप हस्तान्तरण कार्यक्रम सञ्चालन भइराखेको।
श्रम तथा रोजगार		
१७७	विद्युत जडान तालिम (७३० कार्यघण्टा)	२९ जना लाभान्वित
	कम्प्युटर तालिम (७३० कार्यघण्टा)	१६ जना लाभान्वित
	व्युटिसियन तालीम (७३० कार्यघण्टा)	२२ जना लाभान्वित
	कटाई सिलाई (७३० कार्यघण्टा)	१०४ जना लाभान्वित
	इलेक्ट्रोनिक्स तथा मोवाइल मर्मत (७३० कार्यघण्टा)	७ जना लाभान्वित
	मोटरसाईकिल मर्मत (७३० कार्यघण्टा)	९ जना लाभान्वित
	टिसियन अपग्रेड (४५ दिने)	३६ जना लाभान्वित
आधारभुत तथा सीप विकास तालिम र अपग्रेड कार्यक्रम जम्मा		**१७८ जना**
	युवा स्वरोजगार तालिम (३९० कार्यघण्टा) हाते कढाई, प्लम्विङ, मोवाईल मर्मत, व्युटिसियन, विद्युत जडान, तालिम प्रदान गर्ने।	६३ जना लाभान्वित

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
१७७	अल्पकालिन तालिम (२२५/१६० कार्यघण्टा) कपाल काट्ने, डल्स तथा कुशन बनाउने, हाते होजियारी, लेहेंगा बनाउने, मालापोते बनाउने, तरकारी खेती र सिलाई मेशा मर्मत तालिम प्रदान गर्ने।	६७ जना लाभान्वित भएको।
	लक्षित वर्गका लागि औजार उपकरण हस्तान्तरण सहितको सीप विकास तालिम (प्लम्बिङ, बारबर, मेसन) प्रदान गर्ने।	तालिम संचालनमा रहेको।
	बादी समुदायको युवतीहरूलाई ब्यूटिसियन तालिम प्रदान गर्ने।	तालिमबाट ३६ जना लाभान्वित भएका।
१७८	उद्यमशिलताको विकासको लागि उद्यमशिलता तथा वित्तिय साक्षरता विकास तालिम कार्यक्रम संचालन गर्ने।	कार्यक्रम संचालनमा रहेको सो तालिमबाट १५० जना लाभान्वित हुने।
	कार्यस्थलमा कामदारहरूको सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रशिक्षण तथा परामर्श सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिने।	कार्यस्थलमा काम गर्दा अपनाउनु पर्ने सुरक्षा तथा सतर्कताको बारेमा सबैलाई जानकारी प्राप्त हुनुको साथै काम गर्दा प्रयोग गर्नुपर्ने सुरक्षाका साधनहरूको बारेमा रोजगारदाता लाई उपलव्ध गराउन सहजीकरण भएको र ४९० जना लाभान्वित भएका।
	उद्योग प्रतिष्ठानहरूमा कार्यरत श्रमिकहरूलाई श्रमिक शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिने।	कार्यस्थलमा काम गर्दा अपनाउनु पर्ने सुरक्षा तथा सतर्कताको बारेमा सबैलाई जानकारी प्राप्त हुनुको साथै उद्योग प्रतिष्ठानहरूमा हुने जोखिमलाई न्यूनीकरण गरी असल श्रम सम्बन्धको विकास गरी उत्पादन र

बुँदा नं.	बजेट वक्तव्यको संक्षिप्त व्यहोरा	प्रगति
		उत्पादकत्व अभिवृद्धि हुनेछ सो कार्यक्रमबाट ४२५ जना लाभान्वित भएका।
	उत्कृष्ट उद्यमी सम्मान कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।	सम्मानको लागि छनौट कार्य भइरहेको र (अन्तर्राष्ट्रिय श्रमिक दिवस २०८० बैशाख १८ गतेका दिन प्रत्येक जिल्लाबाट २ जना गरी १८ जना उद्यमीलाई सम्मान गरिने।
	मुक्त कमैया/हलिया/मुक्त कम्लरीलाई उद्यमशिलता तथा वित्तीय साक्षरता विकास तालिम (सामग्री विकास र तालिम संचालन गरिने।	संचालन प्रक्रियामा रहेको।
	उद्योगमा काम गर्ने श्रमिकहरूलाई स्वास्थ्य परीक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम।	स्वास्थ्य परीक्षणका लागि तयारी भइरहेको।
	प्रदेशमा सीप विकास तालिम लिएकाहरूको अवस्था अध्ययन र सीप विकास तालिमको आवश्यकता पहिचान, अध्ययन तथा विश्लेषण।	संचालनमा रहेको।

९.७ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुन मसान्तसम्ममा सम्पादन भएका कार्यहरुः

तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्डहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्।

९.७.१ नीतिः

- प्रदेश स्वास्थ्य नीति, २०७८ – प्रदेश सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत भएको (२०७८ फागुनमा)

ऐनः

क्र.सं.	ऐनको नाम	पारित भएको साल	नयाँ तर्जुमा/ संशोधन	कैफियत
१.	सुदूरपश्चिम आयुर्वेद प्रतिष्ठान ऐन,२०७६	२०७६	नयाँ तर्जुमा	
२.	सुदूरपश्चिम प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन, २०७६	२०७७	नयाँ तर्जुमा	
३.	सुदूरपश्चिम प्रदेश खेलकुद ऐन, २०७६	२०७७	नयाँ तर्जुमा	
४.	सुदूरपश्चिम प्रदेश खेलकुद (पहिलो संशोधन) ऐन, २०७८	२०७८	संशोधन	
५.	प्रदेश जनस्वास्थ्य ऐन, २०७६	२०७७	नयाँ तर्जुमा	
६.	प्रदेश बालबालिका ऐन, २०७६	२०७७	नयाँ तर्जुमा	
७.	दलित सशक्तिकरण ऐन, २०७७	२०७८	नयाँ तर्जुमा	

९.७.२ नियमः

क्र.सं.	नियमको नाम	पारित भएको साल	नयाँ तर्जुमा/संशोधन	कैफियत
१.	सुदूरपश्चिम प्रदेश खेलकुद नियमावली, २०७७	२०७७	नयाँ तर्जुमा	
२.	सुदूरपश्चिम प्रदेश खेलकुद (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०७८	२०७८	संशोधन	
३.	सुदूरपश्चिम प्रदेश खेलकुद (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०७८	२०७८	संशोधन	

९.७.३ गठन आदेशः

क्र.सं.	नियमको नाम	पारित भएको साल	पारित भएको मन्त्रिपरिषद्/ मन्त्रिस्तर	नयाँ तर्जुमा/संशोधन	कैफियत
१.	सुदूरपश्चिम प्रदेश अस्पताल व्यवस्थापन समिति गठन आदेश, २०७५	२०७५	मन्त्रिपरिषद्बाट	नयाँ तर्जुमा	
२.	सुदूरपश्चिम प्रदेश अस्पताल व्यवस्थापन समिति (पहिलो संशोधन) गठन आदेश, २०७६	२०७६	मन्त्रिपरिषद्बाट	संशोधन	
३.	सुदूरपश्चिम प्रदेश अस्पताल व्यवस्थापन समिति (दोस्रो संशोधन) गठन आदेश, २०७८	२०७८	मन्त्रिपरिषद्बाट	संशोधन	
४.	सुदूरपश्चिम प्रदेश युवा परिषद् (गठन) आदेश, २०७७	२०७७	मन्त्रिपरिषद्बाट	नयाँ तर्जुमा	
५.	सुदूरपश्चिम प्रदेश युवा परिषद् (पहिलो संशोधन) गठन आदेश, २०७८	२०७८	मन्त्रिपरिषद्बाट	संशोधन	
६.	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय	२०७८	मन्त्रिपरिषद्बाट	नयाँ तर्जुमा	

क्र.सं.	नियमको नाम	पारित भएको साल	पारित भएको मन्त्रिपरिषद्/ मन्त्रिस्तर	नयाँ तर्जुमा/संशोधन	कैफियत
	व्यवस्थापन समिति गठन आदेश, २०७८				
७.	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय व्यवस्थापन समिति (पहिलो संशोधन) गठन आदेश, २०७८	२०७८	मन्त्रिपरिषद्बाट	संशोधन	

९.७.४ कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड

क्र.सं.	कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड/को नाम	स्वीकृत साल	स्वीकृत गर्ने	कैफियत
१.	गर्भवति र सुत्केरी अवस्थामा ज्यान जोखिममा परेका महिलालाई हवाई उद्धार गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५	२०७५	मन्त्रिरिषद्बाट	
२.	सुदूरपश्चिम प्रदेश स्वयंसेवक परिचालन कार्यविधि, २०७६	२०७६	मन्त्रिपरिषद्बाट	
३.	व्यावसायिक सीपमूलक तालिम संचालन कार्यविधि, २०७५	२०७५	मन्त्रिपरिषद्बाट	
४.	द्वारिका देवी ठकुरानी महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७५	२०७५	मन्त्रिरिषद्बाट	
५.	अनुदान तथा सहायता रकम निकासा एवम् संचालन कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७६	२०७६	मन्त्रिपरिषद्बाट	

क्र.सं.	कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड/को नाम	स्वीकृत साल	स्वीकृत गर्ने	कैफियत
६.	अपाङ्गता समावेशीकरण समन्वय समितिको कार्यविधि, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
७.	स्थानीय तहमा आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र निर्माण तथा सेवा संचालन कार्यविधि, २०७५	२०७५	मन्त्रालयबाट	
८.	स्वास्थ्य संस्था भवन निर्माण कार्यविधि, २०७५	२०७५	मन्त्रालयबाट	
९.	सार्वजनिक तथा सामुदायिक पुस्तकालय अनुदान कार्यविधि, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
१०.	एकिकृत छात्रवृत्ति व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७६	२०७६	मन्त्रिपरिषद्बाट	
११.	आर्थिक रूपले विपन्न नागरिक औषधि उपचार सहायता निर्देशिका, २०७६	२०७६	मन्त्रिपरिषद्बाट	
१२.	महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
१३.	अस्पताल सेवा सुदृढीकरण निर्देशिका, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
१४.	स्वास्थ्य तालिम तथा कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
१५.	क्षयरोग उपचार, प्रेषण व्यस्थापन तथा अनुसन्धान केन्द्र स्थापना तथा संचालन मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
१६.	आर्थिक रूपले विपन्न नागरिक औषधि उपचार आर्थिक सहायता निर्देशिका, २०७६	२०७६	मन्त्रिरिषद्बाट	

क्र.सं.	कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड/को नाम	स्वीकृत साल	स्वीकृत गर्ने	कैफियत
१७.	द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) गठन तथा संचालन निर्देशिका (आ.व. २०७५/७६)		मन्त्रालयबाट	
१८.	सेवा करारमा स्वास्थ्यकर्मी व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
१९.	विस्तारित स्वास्थ्य सेवा संचालन तथा अनुगमन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
२०.	सुदूरपश्चिम प्रदेशको अस्पताल व्यवस्थापन समिति गठन आदेश, २०७५	२०७५	मन्त्रिपरिषद्बाट	
२१.	विशेषज्ञ चिकित्सकको प्रोत्साहन भत्ता सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
२२.	इन्जिनियर करार सेवा व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
२३.	संस्कृति तथा महोत्सवको प्रवर्द्धन र संरक्षणका लागि अनुदान सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
२४.	समाज कल्याणका क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्थालाई दिने अनुदान सम्बन्धी मापदण्ड, २०७६	२०७६	मन्त्रालयबाट	
२५.	अपाङ्गता प्रादेशिक निर्देशन समिति गठन कार्यविधि, २०७६	२०७६	मन्त्रिपरिषद्बाट	
२६.	आर्थिक रूपले विपन्न औषधि उपचार आर्थिक सहायता (पहिलो संशोधन) निर्देशिका, २०७७	२०७७	मन्त्रिपरिषद्बाट	
२७.	आइसोलेशन व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७७	२०७७	मन्त्रालयबाट	

क.सं.	कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड/को नाम	स्वीकृत साल	स्वीकृत गर्ने	कैफियत
२८.	अल्पकालिन सेवा संचालन कार्यविधि, २०७७		मन्त्रालयबाट	
२९.	संस्कृति संरक्षणका लागि अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७	२०७७	मन्त्रालयबाट	
३०.	शोध तथा अनुसन्धान व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७७	२०७७	मन्त्रालयबाट	
३१.	स्वास्थ्य संस्था भवन निर्माण कार्यविधि, २०७७	२०७७	मन्त्रालयबाट	
३२.	गर्भवती सुत्केरी महिला र ज्यान जोखिममा परेका बिरामीलाई हवाई उद्धार गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७	२०७७	मन्त्रिपरिषद्‌बाट	
३३.	करार सेवामा चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी व्यवस्थापन मापदण्ड,२०७७	२०७७	मन्त्रालयबाट	
३४.	महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७७	२०७७	मन्त्रालयबाट	
३५.	दलित सशक्तिकरण कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७७	२०७७	मन्त्रालयबाट	
३६.	प्रदेश उच्च शिक्षा अध्ययन कार्यदलको (पहिलो संशोधन) गठन र कार्यविवरण, २०७८	२०७८	मन्त्रिपरिषद्‌बाट	
३७.	अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरू पहिचान र उपचार कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७८	२०७८	मन्त्रालयबाट	

क्र.सं.	कार्यविधि/निर्देशिका/मापदण्ड/को नाम	स्वीकृत साल	स्वीकृत गर्ने	कैफियत
३८.	महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम संचालन कार्यविधि,२०७८	२०७८	मन्त्रालयबाट	
३९.	स्थानीय तहसँगको साझेदारीमा स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७८	२०७८	मन्त्रालयबाट	
४०.	प्रदेश युवा प्रतिभा सम्मान कार्यविधि, २०७८	२०७८	मन्त्रालयबाट	
४१.	सानै छु बढ्न देउ बाल विवाह होइन पढ्न देउ कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७८	२०७८	मन्त्रालयबाट	
४२.	प्रदेश महिला उद्यमी पुरस्कार छनौट कार्यविधि, २०७८	२०७८	मन्त्रालयबाट	
४३.	समाज कल्याणका क्षेत्रमा काम गर्ने संघ संस्थालाई दिईने अनुदान सम्बन्धी कार्यवधि, २०७८	२०७८	मन्त्रालयबाट	
४४.	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय व्यवस्थापन समिति गठन आदेश, २०७८	२०७८	मन्त्रिपरिषद्बाट	

९.८ अन्य सम्पादित महत्वपूर्ण कार्यः

१) **कार्यालय/मन्त्रालय/निकाय/सचिवालयबाट सम्पादित प्रमुख कार्य तथा उपलब्धि**

- यस मन्त्रालय मातहततर्फ संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वे O & M तयार गरी मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पेश भएको।
- प्रदेशस्तरीय १० वर्षे शिक्षा नीति तर्जुमाको प्रक्रियामा रहेको।
- एकीकृत बाल विकास रणनीति तर्जुमाको प्रक्रियामा रहेको।

२) **मातहतका कार्यालयबाट सम्पादित प्रमुख कार्य तथा उपलब्धिः**

- सेती प्रादेशिक अस्पतालमा स्वास्थ्य विस्तारित सेवा सञ्चालन भएको।
- सिकलसेल एनेमिया र थालसेमेलियाको Advocacy Program संचालनमा रहेको।
- कैलाली जिल्लाको सीमा नाकामा कोभिड-१९ को परीक्षणा तथा खोप कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।

९.९ बहुवर्षीय आयोजनाको विवरण र प्रगति (२०७९ फागुन मसान्तसम्म)

वहुवर्षीय आयोजनाहरुको विवरण र प्रगति

क.स.	कार्यक्रम/आयोजनाको नाम			स्वीकृत लागत अनुमान रकम (रु.)	स्वीकृत ठेक्का अंक	शुरु बर्ष	अन्तिम बर्ष	चालु आ.व. मा बिनियोजन बजेट	प्रगति		कैफियत
									भौतिक	वित्तीय	
१	कैलाली बहुमुखी क्याम्पस भवन निर्माण, धनगढी, कैलाली	बिशेस अनुदान	कैलाली बहुमुखी क्याम्पस भवन निर्माण -ब्लक -"ए"	५८,७४५,३८२.४४	२७,६४०,०१०.१५	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०८०/०८१	८०,०००,०००.००	५०.००	४८.००	
२			कैलाली बहुमुखी क्याम्पस भवन निर्माण -ब्लक -"वि"	८४,१२७,२५६.८८	४७,८२४,५१२.७४	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०७९/०८०		५०.००	४५.००	
३	डोटी बहुमुखी क्याम्पस भवन निर्माण, सिलगढी, डोटी	बिशेस अनुदान	डोटी बहुमुखी क्याम्पस भवन निर्माण (मानविकी भवन निर्माण)	१०९,६५४,५५८.८१	५७,४७२,४२९.४२	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०८०/०८१	५,३३,००,०००.००	७०.००	६०.००	
४			डोटी बहुमुखी क्याम्पस भवन निर्माण (प्रशासनिक भवन र घेरपर्खाल निर्माण)	४७,४६३,७८५.६६		आ.व. २०७९/०८०	आ.व. २०८०/०८१		०.००	०.००	ठेक्का आव्हान भएको
५		बिशेस अनुदान	लम्कीचुहा सामुदायिक अस्पताल निर्माण (अस्पताल क्वाटर-३, क्यान्टिन-१, हल-१), लम्की, कैलाली	७१,७४४,३५८.९०	४५,३६६,३६७.४०	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०८०/०८१	२००,०००,०००.००	४०.००	४०.००	
६	अमरगढी बहुप्राविधिक शिक्षालय डडेलधुरा	बिशेस अनुदान	अमरगढी बहुप्राविधिक शिक्षालय (प्रशासनिक भवन) डडेलधुरा	४३,९७३,७६६.५७	२७,४६१,८००.०८	आ.व. २०७८/०७९	आ.व. २०७९/०८०	५५,०००,०००.००	१०.००	१०.००	
७			अमरगढी बहुप्राविधिक शिक्षालय(शैक्षिक भवन) डडेलधुरा	९२,५९८,६५८.९२		आ.व. २०७९/०८०	आ.व. २०८०/०८१		०.००	०.००	ठेक्का आव्हान भएको
८		प्रदेश सरकार	टिकापुर स्पोर्टस एकेडेमी निर्माण टिकापुर कैलाली	१६७,२०९,६०४.०१		आ.व. २०७९/०८०	आ.व. २०८२/०८३	२५,०००,०००.००	०.००	०.००	ठेक्का आव्हानको तयारीमा भएको
९		प्रदेश सरकार	मल्टिपर्पोज कभर्डहल निर्माण महेन्द्रनगर कंचनपुर	१७६,४०३,७४९.३२		आ.व. २०७९/०८०	आ.व. २०८२/०८३	८०,०००,०००.००	०.००	०.००	ठेक्का आव्हान भएको
१०		प्रदेश सरकार	डडेल्धुरा कभर्डहल निर्माण डडेल्धुरा (निर्मित डीपीआर अनुसार)	२२,९८५,६३५.०१	१८,६५३,३३२.९५	आ.व. २०७९/०८०	आ.व. २०८०/०८१	५,०००,०००.००	१०.००	१०.००	सामाजिक विकास कार्यालय डडेल्धुरा

९.१० आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३५०००११	सामाजिक विकास मन्त्रालय	५३९०१२	३३८५०६	६२.८०
३५००१०११	शिक्षा विकास निर्देशनालय	८३०३५	६४४५८	७७.६३
३५००१०१२	सामाजिक विकास कार्यालयहरू	१५९१९९	१३१३९९	८२.५४
३५००२०११	प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय	१२४६८५	७६९५७	६१.७२
३५००२०१२	स्वास्थ्य कार्यालयहरू	४३३३०६	३६८७८६	८५.११
३५००२०१३	अस्पतालहरू	८९२७४७	७७३९२३	८६.६९
३५००२०१४	आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रहरू	७०६०४	५८१६४	८२.३८
३५००२०१५	आयुर्वेद औषधालयहरू	११७११	९९६०	८५.०५
३५००२०१६	आयुर्वेद चिकित्सालयहरू	३२६७५	२०६४७	६३.१९
३५००३०११	शिक्षा तालिम केन्द्र	२५१०८	१७८७९	७१.२१
३५००४०११	व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्रहरू	३८४४३	३६९९६	९६.२४
३५००५०११	प्रदेश स्वास्थ आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	११४४२८	९७२९४	८५.०३
३५००६०११	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	४१४९०	३४५९७	८३.३९
३५००७०११	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	३०८६३	१९५१३	६३.२२
३५०९११२०	राष्ट्रिय युवा परिचालन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	४०४००	२१८३०	५४.०३
३५०९११२१	राष्ट्रिय खेलकुद परिषद् (संघ ससर्त अनुदान)	५६००	५६००	१००.००

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३५०९११२२	राष्ट्रिय युवा परिषद् (संघ ससर्त अनुदान)	१८००	९२७	५१.५०
३५०९११२३	सबैका लागि शिक्षा- शिशु विकास कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	४६००	२२४२	४८.७४
३५०९११२४	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम-जिल्लास्तर (संघ ससर्त अनुदान)	९६६५०	४१८८३	४३.३३
३५०९११२५	राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड (संघ ससर्त अनुदान)	२९६००	२५६०३	८६.५०
३५०९११२६	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)(संघ ससर्त अनुदान)	३६७३००	२९४५६७	८०.२०
३५०९११२७	क्षयरोग नियन्त्रण (संघ ससर्त अनुदान)	३१५५१	२४६८९	७८.२५
३५०९११२८	एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण (संघ ससर्त अनुदान)	२२६००	१८२७४	८०.८६
३५०९११२९	एकीकृत महिला स्वास्थ्य तथा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	५२५३९८	४३५८९१	८२.९६
३५०९११३०	महामारी तथा रोग नियन्त्रण कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	१७८४९३	१४३४६९	८०.३८
३५०९११३१	स्वास्थ्य व्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	३८३३१	२६३७६	६८.८१
३५०९११३२	राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्र (संघ ससर्त अनुदान)	७५००	४९८२	६६.४३
३५०९११३३	राष्ट्रिय तालिम कार्यक्रम (संघ ससर्त	५७००	४८४६	८५.०२

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
	अनुदान)			
३५०९११३४	उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	४३३००	३६०१८	८३.१८
३५०९११३५	नर्सिङ तथा सामाजकि सुरक्षा सेवा कर्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	६९३००	६०४६५	८७.२५
३५०९११३६	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	७१२००	६४९८६	९१.२७
जम्मा		**४१३६६२९**	**३२६१७२७**	**७८.८५**

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३५०००११	सामाजिक विकास मन्त्रालय	४३७१४५.१	७७५६६	१७.७४
३५००१०११	शिक्षा विकास निर्देशनालय	२०३८२०	१३३८६८	६५.६८
३५००१०१२	सामाजिक विकास कार्यालयहरू	९३६४६०	८२११९२	८७.६९
३५००२०११	प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय	१२००	१०२३	८५.२५
३५००२०१२	स्वास्थ्य कार्यालयहरू	६९०२६.४९	४०७०९	५८.९८
३५००२०१३	अस्पतालहरू	२६४६८०	१९५४२८	७३.८४
३५००२०१४	आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रहरू	९३००	९२३१	९९.२६
३५००२०१५	आयुर्वेद औषधालयहरू	२५०६	२४३१	९७.०१
३५००२०१६	आयुर्वेद चिकित्सालयहरू	१३११५	१२३९१	९४.४८
३५००३०११	शिक्षा तालिम केन्द्र	२०००	१९६९	९८.४५

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३५००४०११	व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्रहरू	२७५०	२७२९	९९.२४
३५००५०११	प्रदेश स्वास्थ आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	३१४००	२४३९६	७७.६९
३५००६०११	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	२५९०	२५१५	९७.१०
३५००७०११	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	१४९४८	५२५८	३५.१८
३५०९११२१	राष्ट्रिय खेलकुद परिषद् (संघ ससर्त अनुदान)	३०००	०	०.००
३५०९११२४	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम-जिल्लास्तर (संघ ससर्त अनुदान)	१००००	५९५२	५९.५२
३५०९११२६	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)(संघ ससर्त अनुदान)	७५५००	४६६७५	६१.८२
३५०९११२९	एकीकृत महिला स्वास्थ्य तथा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	४५००	४४८४	९९.६४
३५०९११३०	महामारी तथा रोग नियन्त्रण कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	२९२७६४	२८१९००	९६.२९
जम्मा		**२३७६७०५**	**१६६९७१७**	**७०.२५**

९.११ चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३५०००० ११	सामाजिक विकास मन्त्रालय	४६४१२९.२	१२२३८६	२६.३७
३५००१०११	शिक्षा विकास निर्देशनालय	४५५४४.१६	१२०४२	२६.४४
३५००१०१२	सामाजिक विकास कार्यालयहरू	४०३७७५.४	१५४९७६	३८.३८
३५००२०११	प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय	१७२६८२.१	५७१७१	३३.११
३५००२०१२	स्वास्थ्य कार्यालयहरू	२८९१६४.६	१५५१९५	५३.६७
३५००२०१३	अस्पतालहरू	८८३०३९.८	४७०८३७	५३.३२
३५००२०१६	आयुर्वेद चिकित्सालयहरू	१२७८९६.३	६२६९८	४९.०२
३५००३०११	शिक्षा तालिम केन्द्र	३०३८६	९४२५	३१.०२
३५००४०११	व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्रहरू	६२०७३.०५	२१९१२	३५.३०
३५००५०११	प्रदेश स्वास्थ आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	७०४८३.०६	२३२४५	३२.९८
३५००६०११	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	६४६७४	३०५६३	४७.२६
३५००७०११	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	२७१२५.४२	१०४०५	३८.३६
३५०९११२०	राष्ट्रिय युवा परिचालन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	४००००	४५७३	११.४३
३५०९११२१	राष्ट्रिय खेलकुद परिषद् (संघ ससर्त अनुदान)	५६००	२११३	३७.७३
३५०९११२२	राष्ट्रिय युवा परिषद् (संघ ससर्त अनुदान)	२२००	०	०.००
३५०९११२४	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम- जिल्ला स्तर (संघ ससर्त अनुदान)	५४८००	५६२५	१०.२६
३५०९११२५	राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड (संघ ससर्त अनुदान)	२८९००	२०८०१	७१.९८

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३५०९११२६	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)(संघ ससर्त अनुदान)	४०२४००	११०९१८	२७.५६
३५०९११२७	क्षयरोग नियन्त्रण (संघ ससर्त अनुदान)	२७२००	११८४७	४३.५६
३५०९११२८	एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण (संघ ससर्त अनुदान)	२२६००	११५६५	५१.१७
३५०९११३१	स्वास्थ्य ब्यवस्थापन कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	२७१००	१५८२५	५८.३९
३५०९११३२	राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार केन्द्र (संघ ससर्त अनुदान)	७५००	६४९	८.६५
३५०९११३४	उपचारात्मक सेवा कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	४२०००	९८९९	२३.५७
३५०९११३५	नर्सिङ तथा सामाजकि सुरक्षा सेवा कर्यिक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	६९४००	२३७१३	३४.१७
३५०९११३६	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम(संघ ससर्त अनुदान)	६११००	३४२१९	५६.००
३५०९११३७	परिवार कल्याण कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	४४४६००	१९१६७९	४३.११
३५०९११३८	राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र (संघ ससर्त अनुदान)	७५००	२१६८	२८.९१
३५०९११३९	अपाङ्गता रोकथाम तथा कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	८२००	२८५२	३४.७८
३५०९११४०	महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	६०७००	१२९८७	२१.४०
जम्मा		३९५२७७३	१५९२२८८	४०.२८

पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३५०००००११	सामाजिक विकास मन्त्रालय	७५२०८३	६३२६७	८.४१
३५००१०११	शिक्षा विकास निर्देशनालय	१८०२००	३४७२१	१९.२७
३५००१०१२	सामाजिक विकास कार्यालयहरू	१४६५३२८	३९११६६	२६.६९
३५००२०११	प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय	१३०००	३८१	२.९३
३५००२०१२	स्वास्थ्य कार्यालयहरू	६५००३.२५	११११३३	१७.१३
३५००२०१३	अस्पतालहरू	२१८८५०	६८६२७	३१.३६
३५००२०१६	आयुर्वेद चिकित्सालयहरू	३७६८९	२०१६६	५३.५१
३५००३०११	शिक्षा तालिम केन्द्र	३०००	९९	३.३०
३५००४०११	व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम केन्द्रहरू	१६२५	६८१	४१.९१
३५००५०११	प्रदेश स्वास्थ आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र	६२००५	१३४२४	२१.६५
३५००६०११	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	२५५०	१२०४	४७.२२
३५००७०११	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	८७००	८५९	९.८७
३५०९११२१	राष्ट्रिय खेलकुद परिषद् (संघ ससर्त अनुदान)	३०००	०	०.००
३५०९११२४	विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम-जिल्लास्तर (संघ ससर्त अनुदान)	५०१००	१६६४	३.३२
३५०९११२६	प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् (विशेष कार्यक्रम समेत)(संघ ससर्त अनुदान)	६९७००	१८२१८	२६.१४
३५०९११३७	परिवार कल्याण कार्यक्रम (संघ ससर्त अनुदान)	८००	७२६	९०.७५
	जम्मा	**२९३३६३३**	**६२६३३६**	**२१.३५**

प्रदेश नीति तथा योजना आयोग

१०.१ पृष्ठभुमी

प्रदेश नीति तथा योजना आयोग (गठन तथा कार्य सञ्चालन) आदेश, २०७६ बमोजिम मिति २०७७/९/१३ गते प्रदेश निति तथा योजना आयोग गठन भएको हो। मुख्यमन्त्रीको अध्यक्षतामा आयोगमा पदेन सदस्य तथा सदस्य सचिव सहित ७ जना पदाधिकारी रहने व्यवस्था छ। गठन आदेश अनुसार प्रदेशको सुशासन, दिगो विकास तथा समृद्धिका लागि आवधिक योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन, सहजीकरण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने, नीतिको अनुसन्धान तथा विकास गर्ने र प्रदेश सरकारलाई सल्लाह सुझाव र सहयोग प्रदान गर्नका लागि प्रदेश नीति तथा योजना आयोगको गठन भएको हो। आयोगको काम कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत दीर्घकालीन नीति तथा योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, तहगत समन्वय र अध्ययन अनुसन्धान तथा अन्वेषण आदि पर्दछन्।

१०.२ दीर्घकालीन सोचः

आधिकारिक तथा व्यवस्थित तथ्याङ्कका आधारमा यथार्थ र प्रतिफलमा आधारित नीति, योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन।

१०.३ उद्देश्यः

- प्रदेशका लागि आवश्यक यथार्थ तथ्याङ्क प्रणालीको विकास गर्नु,
- उपयुक्त विकास नीतिहरू तर्जुमा गर्नु,
- अपेक्षित प्रतिफलमा आधारित योजना तर्जुमा गर्नु,
- राष्ट्रिय लक्ष्य र दिगो विकासका लक्ष्यसँग योजनाको तादात्म्यता कायम गर्नु,
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई व्यवस्थित र संस्थागत बनाउनु।

१०.४ रणनीतिः

- नियमित रूपमा तथ्याङ्क संकलन र अद्यावधिक गर्ने,

- निरन्तर उपयुक्त विकास नीतिहरू तर्जुमा गरी सरकारलाई सहयोग गर्ने,
- योजना तर्जुमा प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्ने,
- संस्थागत संयन्त्रको विकास गरी अनुगमन तथा मुल्यांकन प्रणालीलाई व्यवस्थित र नतिजामुखी बनाउने।

१०.५ जनशक्ति विवरणः

क्र.सं.	निकाय	स्वीकृत दरबन्दी	पदपुर्ति	रिक्त	कैफियत
१.	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	१८	९	९	२ स्थायी र ७ सेवा करारमा

१०.६ चालु आ.व. २०७९/८० को फागुन मसान्त सम्ममा सम्पादन भएका मुख्य कार्यः

- वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन प्रकाशन गरिएको।
- सुदूरपश्चिम प्रदेशको प्रथम पन्चवर्षीय योजना प्रकाशन गरिएको ।
- प्रदेश विकाश परिषद् को बैठक सञ्चालन भएको।
- प्रदेस विकाश समस्या समाधान समिति र उपसमितिको बैठक सम्पन्न भएको।
- प्रदेश दिगो विकास सम्बन्धी आन्तरिकीकरण स्रोत पुस्तिका प्रकाशन गरिएको।
- प्रदेश विकास परिषद्को बैठकबाट सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारको प्रथम पञ्चवर्षिय योजना स्वीकृत गरी लागू भएको।

१०.७ तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डः

क्र.सं.	नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका, मापदण्डः	नयाँ तर्जुमा/संशोधन	कैफियत
१.	सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारको प्रथम पञ्चवर्षिय योजना, २०७८/०७९-२०८२/०८३	नयाँ तर्जुमा	
२.	सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०७८	नयाँ तर्जुमा	
३.	सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८	नयाँ तर्जुमा	

१०.८ आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को खुद बजेट तथा खर्चको यथार्थ विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३९१०००११	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	२५०५३	१६३७०	६५.३४
जम्मा		**२५०५३**	**१६३७०**	**६५.३४**
पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३९१०००११	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग	५८१३	५१२४	८८.१५
जम्मा		**५८१३**	**५१२४**	**८८.१५**

१०.९ आर्थिक वर्ष वर्ष २०७९/८० को खुद बजेट तथा फागुन मसान्तसम्मको खर्चको विवरण

चालु खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	**मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम**	**खुद बजेट**	**खर्च**	**प्रतिशत**
३९१०००११	**प्रदेश नीति तथा योजना आयोग**	३०४१६	१०६४६	३५.००
जम्मा		**३०४१६**	**१०६४६**	**३५.००**
पुँजीगत खर्च (रू. हजारमा)				
ब.उ.शी.नं.	मन्त्रालय/निकाय/कार्यक्रम	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
३९१०००११	**प्रदेश नीति तथा योजना आयोग**	११००	६०८	५५.२७
जम्मा		**११००**	**६०८**	**५५.२७**

अनुसूची - १

स्थानीय तहमा भएको वित्तीय हस्तान्तरण

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा स्थानीय तहमा भएको वित्तीय हस्तान्तरण र सोको यथार्थ खर्च

ब.उ.शी.नं.	स्थानीय तह	खुद बजेट	खर्च (रू. हजारमा)	प्रतिशत
८०१०७०३१	धनगढी उपमहानगरपालिका	९३१४२	९२७५९	९९.५९
८०१०७१०१	गोदावरी नगरपालिका	३८९३०	२८७४२	७३.८३
८०१०७१०२	गौरीगंगा नगरपालिका	२८५९७	२३२५८	८१.३३
८०१०७१०३	घोडाघोडी नगरपालिका	५१७९७	३३३४६	६४.३८
८०१०७१०४	टिकापुर नगरपालिका	५३९८३	३५५२३	६५.८०
८०१०७१०५	भजनी नगरपालिका	५१८७१	३५६७९	६८.७८
८०१०७१०६	लम्किचुहा नगरपालिका	५०१२४	५०१२४	१००.००
८०१०७१०७	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	४१३७४	२२९०५	५५.३६
८०१०७१०८	शिखर नगरपालिका	१४९८९	११४०५	७६.०९
८०१०७१०९	कमलबजार नगरपालिका	१४४२५	१४२२२	९८.५९
८०१०७११०	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	२९९०८	११०७७	३७.०४
८०१०७१११	मंगलसेन नगरपालिका	२६५५५	१९८१८	७४.६३
८०१०७११२	साँफेबगर नगरपालिका	१७३४९	१७३४९	१००.००
८०१०७११३	त्रिवेणी नगरपालिका	२०७९३	२०७९३	१००.००
८०१०७११४	बडिमालिका नगरपालिका	२३३२८	२३३२८	१००.००
८०१०७११५	बुढीगंगा नगरपालिका	२८९१७	२८९१७	१००.००
८०१०७११६	बुढीनन्दा नगरपालिका	१८७६१	१५११९	८०.५९
८०१०७११७	जयपृथ्वी नगरपालिका	३५५१९	२८११६	७९.१६
८०१०७११८	बुंगल नगरपालिका	२१४३५	२१४३५	१००.००

८०१०७११९	महाकाली नगरपालिका	२४४६४	२४४६४	१००.००
८०१०७१२०	शैल्यशिखर नगरपालिका	३०७१७	३०७१७	१००.००
८०१०७१२१	दशरथचन्द नगरपालिका	२१४४३	१२०५४	५६.२१
८०१०७१२२	पाटन नगरपालिका	२३१४४	२३१४४	१००.००
८०१०७१२३	पुर्चौडी नगरपालिका	२६८९१	२४९१२	९२.६४
८०१०७१२४	मेलौली नगरपालिका	१७९५१	१४५३६	८०.९८
८०१०७१२५	अमरगढी नगरपालिका	२७३५३	२१६५३	७९.१६
८०१०७१२६	परशुराम नगरपालिका	२९८८८	२५०१५	८३.७०
८०१०७१२७	कृष्णपुर नगरपालिका	१७५१२	१७३०९	९८.८४
८०१०७१२८	पुनर्वास नगरपालिका	४६१३२	२६९८०	५८.४८
८०१०७१२९	बेदकोट नगरपालिका	२८६९६	१६६२५	५७.९३
८०१०७१३०	बेलौरी नगरपालिका	३१७३३	१८७८५	५९.२०
८०१०७१३१	भिमदत्त नगरपालिका	४०२८०	३२७०७	८१.२०
८०१०७१३२	माहाकाली नगरपालिका	४४८७९	१७१६७	३८.२५
८०१०७१३३	शुक्लाफाँट नगरपालिका	४३५६३	३२१८३	७३.८८
८०१०७३०१	कैलारी गाउँपालिका	३४६७६	३४०९९	९८.३४
८०१०७३०२	चुरे गाउँपालिका	१९३३७	१९३२६	९९.९४
८०१०७३०३	जानकी गाउँपालिका	३०६९९	२११७४	६८.९७
८०१०७३०४	जोशीपुर गाउँपालिका	५१५५६	२५९०५	५०.२५
८०१०७३०५	बर्दगोरिया गाउँपालिका	१७४७४	१६१८३	९२.६१
८०१०७३०६	मोहन्याल गाउँपालिका	२१९३१	१८७१२	८५.३२
८०१०७३०७	आदर्श गाउँपालिका	२६९७४	१९१५७	७१.०२
८०१०७३०८	के.आई.सिंह. गाउँपालिका	१७२११	१६७५७	९७.३६
८०१०७३०९	जोरायल गाउँपालिका	२७२६९	२२७२१	८३.३२
८०१०७३१०	पूर्वीचौकी गाउँपालिका	३०४६६	२२८६५	७५.०५

८०१०७३११	बडीकेदार गाउँपालिका	१६१५०	१५६७४	९७.०५
८०१०७३१२	बोगटान गाउँपालिका	२२१४८	१९४४६	८७.८०
८०१०७३१३	सायल गाउँपालिका	२०६२९	१६६९२	८०.९२
८०१०७३१४	चौरपाटी गाउँपालिका	१७०४५	१७०४५	१००.००
८०१०७३१५	ढकारी गाउँपालिका	८५३४	८१४१	९५.३९
८०१०७३१६	तुर्माखाँद गाउँपालिका	२०४३१	११८८६	५८.१८
८०१०७३१७	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	८०७४	७२८६	९०.२४
८०१०७३१८	मेल्लेख गाउँपालिका	४५७०१	४५७०१	१००.००
८०१०७३१९	रामारोशन गाउँपालिका	२७८८०	२५४९०	९१.४३
८०१०७३२०	गौमुल गाउँपालिका	२०५३९	२०५३९	१००.००
८०१०७३२१	खप्तड छेडेदह गाउँपालिका	२०७०७	२०७०७	१००.००
८०१०७३२२	जगन्नाथ गाउँपालिका	१२८११	१०६३४	८३.०१
८०१०७३२३	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	२१३६५	२१३६५	१००.००
८०१०७३२४	हिमाली गाउँपालिका	१३८४९	११८३५	८५.४६
८०१०७३२५	साईपाल गाउँपालिका	१४९७२	१४९१८	९९.६४
८०१०७३२६	केदारस्युँ गाउँपालिका	४९००३	३६५०३	७४.४९
८०१०७३२७	खप्तडछान्ना गाउँपालिका	२६२४४	२५३७६	९६.६९
८०१०७३२८	छबिसपाथिभरा गाउँपालिका	१९५९५	१९०७२	९७.३३
८०१०७३२९	तालकोट गाउँपालिका	१७६१२	१६८४४	९५.६४
८०१०७३३०	थलारा गाउँपालिका	१७९२३	१७९२३	१००.००
८०१०७३३१	दुर्गाथली गाउँपालिका	२१२९८	१७८४९	८३.८१
८०१०७३३२	मष्टा गाउँपालिका	२४५८८	२४५८८	१००.००
८०१०७३३३	वित्थडचिर गाउँपालिका	१७८५९	१५१६२	८४.९०
८०१०७३३४	सुर्मा गाउँपालिका	१९५२३	१८७८४	९६.२१
८०१०७३३५	अपिहिमाल गाउँपालिका	१६३२३	१२०८४	७४.०३

८०१०७३३६	दुहुँ गाउँपालिका	२०४८५	२०४८५	१००.००
८०१०७३३७	नौगाड गाउँपालिका	२४२७१	२२२७०	९१.७६
८०१०७३३८	व्याँस गाउँपालिका	२०७५२	२०७५२	१००.००
८०१०७३३९	मार्मा गाउँपालिका	२१९४७	२१९४७	१००.००
८०१०७३४०	मालिकार्जुन गाउँपालिका	२५६७०	२०६८६	८०.५८
८०१०७३४१	लेकम गाउँपालिका	१६९३०	१६५३९	९७.६९
८०१०७३४२	डिलासैनी गाउँपालिका	२७८१९	२७८१९	१००.००
८०१०७३४३	दोगडाकेदार गाउँपालिका	१८३९२	१५७२९	८५.५२
८०१०७३४४	पंचेश्वर गाउँपालिका	१०८४४	१०७७४	९९.३५
८०१०७३४५	शिवनाथ गाउँपालिका	१४४६६	१२५०४	८६.४४
८०१०७३४६	सिगास गाउँपालिका	१५४९०	१५४९०	१००.००
८०१०७३४७	सुर्नया गाउँपालिका	१३३८०	९००५	६७.३०
८०१०७३४८	अजयमेरु गाउँपालिका	२२७१९	२१८७१	९६.२७
८०१०७३४९	आलिताल गाउँपालिका	४६४२२	३१३०३	६७.४३
८०१०७३५०	गन्यापधुरा गाउँपालिका	१८२४३	१८२४३	१००.००
८०१०७३५१	नवदुर्गा गाउँपालिका	२०९९९	१८९१६	९०.०८
८०१०७३५२	भागेश्वर गाउँपालिका	१९१६९	११४२३	५९.५९
८०१०७३५३	बेलडाँडी गाउँपालिका	११२७०	११०३१	९७.८८
८०१०७३५४	लालझाडी गाउँपालिका	३७५२१	२४३५२	६४.९०
जम्मा		२३२१६२८	१९११७४८	८२.३५

अनुसूची - २

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को फागुन मसान्तसम्म स्थानीय तहमा भएको वित्तीय हस्तान्तरण र सोही अवधिको यथार्थ खर्च

ब.उ.शी.नं.	स्थानीय तह	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
८०१०७०३१	धनगढी उपमहानगरपालिका	३२३४५	१८९१९	५८.४९
८०१०७१०१	गोदावरी नगरपालिका	१८५१०	४००३	२१.६३
८०१०७१०२	गौरीगंगा नगरपालिका	२२८१९	९७६४	४२.७९
८०१०७१०३	घोडाघोडी नगरपालिका	३६७२६	१४०४७	३८.२५
८०१०७१०४	टिकापुर नगरपालिका	३६१५६	३९४९	१०.९२
८०१०७१०५	भजनी नगरपालिका	१८४६६	८९००	४८.२०
८०१०७१०६	लम्किचुहा नगरपालिका	२२३३७	७६६९	३४.३३
८०१०७१०७	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	१९५०७	५४५४	२७.९६
८०१०७१०८	शिखर नगरपालिका	२०६३७	७२५२	३५.१४
८०१०७१०९	कमलबजार नगरपालिका	११४५९	५७३०	५०.००
८०१०७११०	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	७१८५	५३८९	७५.००
८०१०७१११	मंगलसेन नगरपालिका	१३५४५	१०१५९	७५.००
८०१०७११२	साँफेबगर नगरपालिका	१३७०१	६८५१	५०.००
८०१०७११३	त्रिवेणी नगरपालिका	१३२३७	९९२८	७५.००
८०१०७११४	बडिमालिका नगरपालिका	३२८६७	०	०.००
८०१०७११५	बुढीगंगा नगरपालिका	१४०९४	१०५७१	७५.००
८०१०७११६	बुढीनन्दा नगरपालिका	१७०६३	१२७९७	७५.००

ब.उ.शी.नं.	स्थानीय तह	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
८०१०७११७	जयपृथ्वी नगरपालिका	१७५०९	१२५२३	७१.५२
८०१०७११८	बुंगल नगरपालिका	१४५७९	१०७२६	७३.५७
८०१०७११९	महाकाली नगरपालिका	२०७४६	८१२३	३९.१५
८०१०७१२०	शैल्यशिखर नगरपालिका	२१०७२	७९२९	३७.६३
८०१०७१२१	दशरथचन्द नगरपालिका	१५४१६	१०२८७	६६.७३
८०१०७१२२	पाटन नगरपालिका	१७६७२	११७८१	६६.६६
८०१०७१२३	पुचौंडी नगरपालिका	२२६८८	१५१२५	६६.६७
८०१०७१२४	मेलौली नगरपालिका	२२३०१	७४३४	३३.३३
८०१०७१२५	अमरगढी नगरपालिका	९८६८	३६८४	३७.३३
८०१०७१२६	परशुराम नगरपालिका	२५८२२	१२९८२	५०.२७
८०१०७१२७	कृष्णपुर नगरपालिका	१२७८४	६३९२	५०.००
८०१०७१२८	पुनर्वास नगरपालिका	२९७७०	१४५६४	४८.९२
८०१०७१२९	बेदकोट नगरपालिका	२११५४	८९६६	४२.३८
८०१०७१३०	बेलौरी नगरपालिका	२२५९१	६८८९	३०.४९
८०१०७१३१	भिमदत्त नगरपालिका	२५७९६	१०४९८	४०.७०
८०१०७१३२	माहाकाली नगरपालिका	१५२५७	७६९३	५०.४२
८०१०७१३३	शुक्लाफाँट नगरपालिका	१७३९२	९३३०	५३.६५
८०१०७३०१	कैलारी गाउँपालिका	१९४१०	२८७३	१४.८०
८०१०७३०२	चुरे गाउँपालिका	१३०३८	३२६९	२५.०७
८०१०७३०३	जानकी गाउँपालिका	२२०९५	६९६५	३१.५२

ब.उ.शी.नं.	स्थानीय तह	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
८०१०७३०४	जोशीपुर गाउँपालिका	१४५४८	४७७४	३२.८२
८०१०७३०५	बर्दगोरिया गाउँपालिका	११४१८	०	०.००
८०१०७३०६	मोहन्याल गाउँपालिका	६९६०	५२२०	७५.००
८०१०७३०७	आदर्श गाउँपालिका	१३५४८	५९९५	४४.२५
८०१०७३०८	के.आई.सिंह. गाउँपालिका	१३६८३	३७४२	२७.३५
८०१०७३०९	जोरायल गाउँपालिका	११३१९	३५४५	३१.३२
८०१०७३१०	पूर्वीचौकी गाउँपालिका	६७६१	०	०.००
८०१०७३११	बडीकेदार गाउँपालिका	११०२३	१४८१	१३.४४
८०१०७३१२	बोगटान गाउँपालिका	८४७८	५४८३	६४.६७
८०१०७३१३	सायल गाउँपालिका	१२००८	३०१४	२५.१०
८०१०७३१४	चौरपाटी गाउँपालिका	११३९२	८५४४	७५.००
८०१०७३१५	ढकारी गाउँपालिका	८८३८	६६२९	७५.०१
८०१०७३१६	तुर्माखाँद गाउँपालिका	१३१०१	३५५१	२७.१०
८०१०७३१७	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	१२१०७	६०५४	५०.००
८०१०७३१८	मेल्लेख गाउँपालिका	२२५४५	१२६६२	५६.१६
८०१०७३१९	रामारोशन गाउँपालिका	१७७८३	१३३४९	७५.०७
८०१०७३२०	गौमुल गाउँपालिका	१४४८३	१०८६२	७५.००
८०१०७३२१	खप्तड छेडेदह गाउँपालिका	१४०१२	७००६	५०.००
८०१०७३२२	जगन्नाथ गाउँपालिका	९३५४	७०१६	७५.०१
८०१०७३२३	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	१३३४८	१००११	७५.००

ब.उ.शी.नं.	स्थानीय तह	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
८०१०७३२४	हिमाली गाउँपालिका	१२०८१	६०४१	५०.००
८०१०७३२५	साईपाल गाउँपालिका	१०३०४	७१०३	६८.९३
८०१०७३२६	केदारस्युँ गाउँपालिका	३२०६१	१३४४६	४१.९४
८०१०७३२७	खप्तडछान्ना गाउँपालिका	१२८००	७१३२	५५.७२
८०१०७३२८	छबिसपाथिभरा गाउँपालिका	१२४६३	६९६९	५५.९२
८०१०७३२९	तालकोट गाउँपालिका	९९३४	५५१६	५५.५३
८०१०७३३०	थलारा गाउँपालिका	१३७२२	७७२७	५६.३१
८०१०७३३१	दुर्गाथली गाउँपालिका	१२०८८	६८९२	५७.०२
८०१०७३३२	मष्टा गाउँपालिका	३३०७७	२२६७५	६८.५५
८०१०७३३३	वित्थडचिर गाउँपालिका	१८०४२	१२०२८	६६.६७
८०१०७३३४	सूर्मा गाउँपालिका	१२९७६	९०९६	७०.१०
८०१०७३३५	अपिहिमाल गाउँपालिका	९२४०	४९८०	५३.९०
८०१०७३३६	दुहुँ गाउँपालिका	१८३२७	७९९५	४३.६२
८०१०७३३७	नौगाड गाउँपालिका	२८७०२	१७९५१	६२.५४
८०१०७३३८	व्याँस गाउँपालिका	१९३०१	१२०३६	६२.३६
८०१०७३३९	मार्मा गाउँपालिका	१४६०८	६१८६	४२.३५
८०१०७३४०	मालिकार्जुन गाउँपालिका	१९६५२	९२३९	४७.०१
८०१०७३४१	लेकम गाउँपालिका	१३४९५	६२२१	४६.१०
८०१०७३४२	डीलासैनी गाउँपालिका	९७१७	६४७८	६६.६७
८०१०७३४३	दोगडाकेदार गाउँपालिका	१४६९२	९७९५	६६.६७

ब.उ.शी.नं.	स्थानीय तह	खुद बजेट	खर्च	प्रतिशत
८०१०७३४४	पंचेश्वर गाउँपालिका	१६९७७	११३१८	६६.६७
८०१०७३४५	शिवनाथ गाउँपालिका	१०४१८	६९४५	६६.६६
८०१०७३४६	सिगास गाउँपालिका	११२१४	७४७६	६६.६७
८०१०७३४७	सुर्नया गाउँपालिका	१२४७९	८३१९	६६.६६
८०१०७३४८	अजयमेरु गाउँपालिका	१०८५३	४९५०	४५.६१
८०१०७३४९	आलिताल गाउँपालिका	२३७०९	४७५३	२०.०५
८०१०७३५०	गन्यापधुरा गाउँपालिका	८०९५	५५९५	६९.१२
८०१०७३५१	नवदुर्गा गाउँपालिका	१५४२४	७९६१	५१.६१
८०१०७३५२	भागेश्वर गाउँपालिका	१४०६७	०	०.००
८०१०७३५३	बेलडाँडी गाउँपालिका	१४७२५	३६१३	२४.५४
८०१०७३५४	लालझाडी गाउँपालिका	२८८८४	४०४६	१४.०१
जम्मा		**१४७८४५०**	**६८८८३५**	**४६.५९**